

GARVERIVERKSAMHET OCH STENBEBYGGELSE INVID FYRISÅN

Lämningar från senmedeltid in i modern tid inom kvarteret Lindormen
Arkeologisk förundersökning inom fornlämning Uppsala 88:1/L1941:2293,
Uppsala stad, kommun och län

JOSEFINE LÅÅS

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3232

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: En illustration som visar hur det kan ha sett ut när garveriverksamheten ännu pågick i det tidigmoderna kvarteret Lindormen. På bilden syns även en rekonstruktion av ett av de garverikar som påträffades vid förundersökningen. Illustration av Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2019

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

GARVERIVERKSAMHET OCH STENBEBYGGELSE INVID FYRISÅN

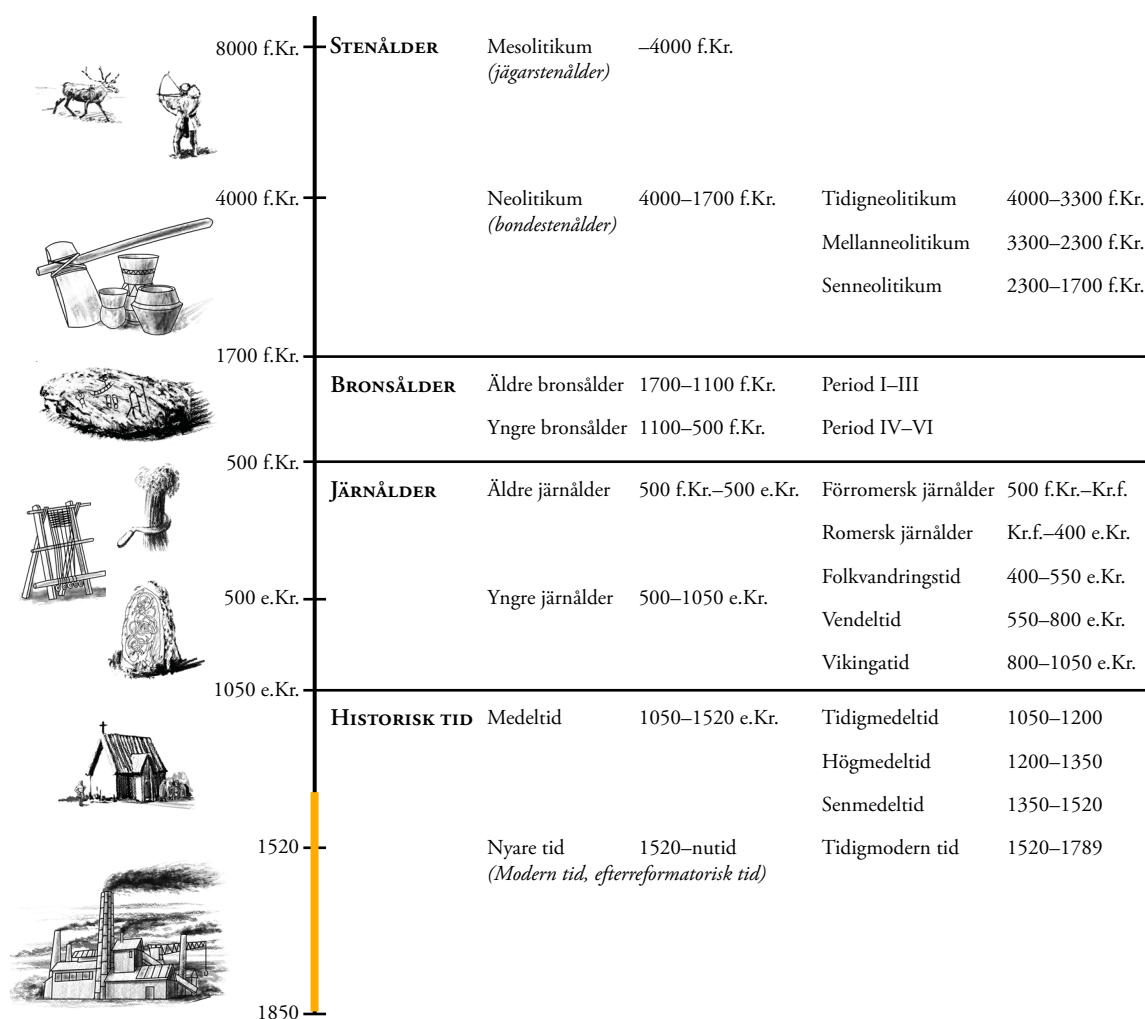
Lämningar från senmedeltid in i modern tid inom kvarteret Lindormen
Arkeologisk förundersökning inom fornlämning Uppsala 88:1/L1941:2293,
Uppsala stad, kommun och län

JOSEFINE LÅÅS

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3232

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

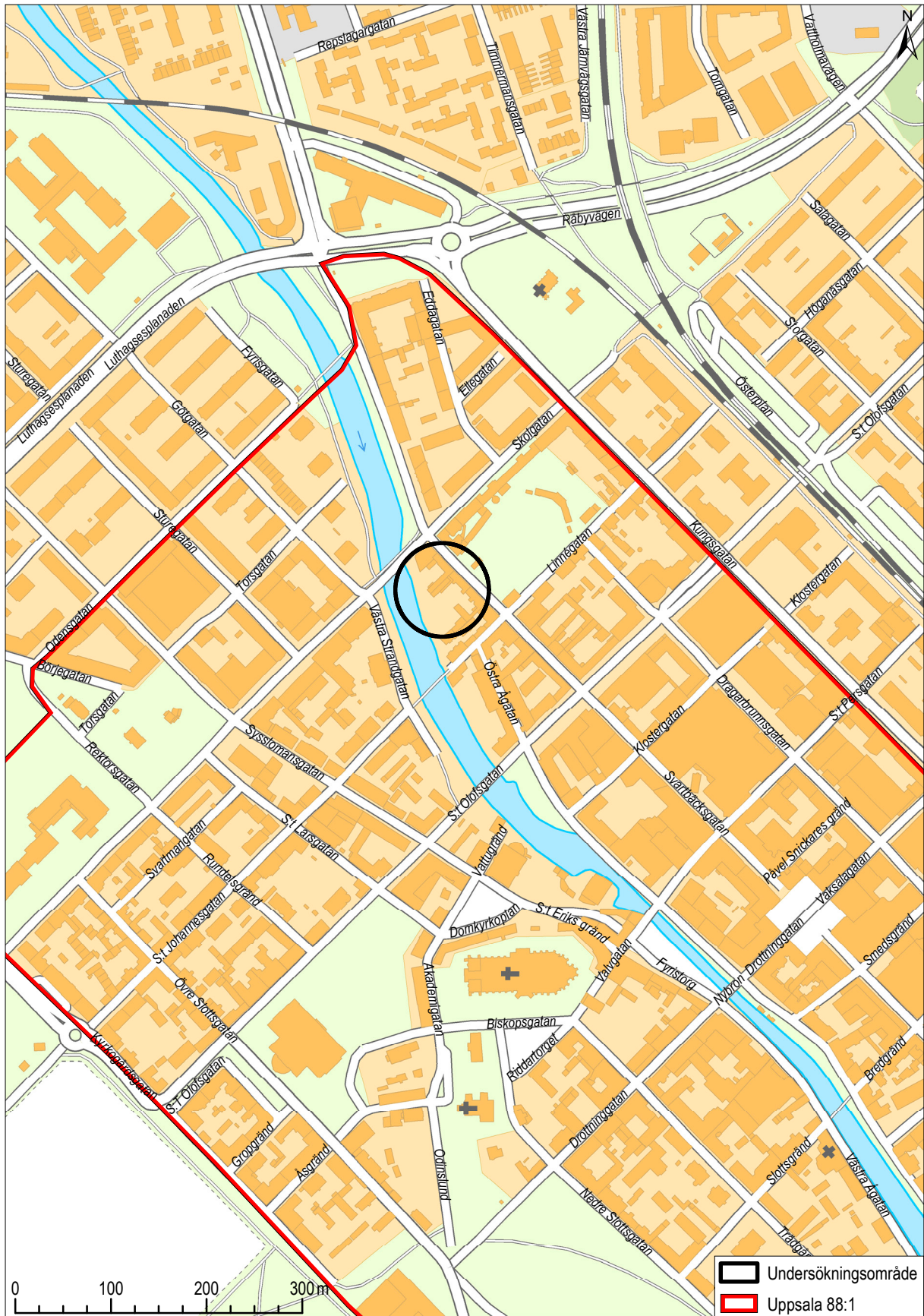
eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
METOD OCH GENOMFÖRANDE	8
RAPPORTENS UPPLÄGG	10
ANALYSER.....	11
BAKGRUND.....	11
Kvarteret Lindormen	11
Tidigare undersökningar	13
RESULTAT	14
Schakt 1.....	14
Schakt 2.....	26
Schakt 3.....	31
Schakt 4.....	37
DISKUSSION OCH TOLKNING	43
Garveriverksamheten	43
Det senmedeltida kvarteret Lindormen?	44
MÅLUPPFYLLELSE	46
Vetenskaplig potential.....	46
SLUTSATS.....	46
REFERENSER	47
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	48
BILAGOR	49
Bilaga 1. Schakttabell.....	49
Bilaga 2. Kontexttabell.....	51
Bilaga 3. Matriser.....	65
Bilaga 4. Sektionsritningar	71
Bilaga 5. Fyndtabell	76
Bilaga 6. Keramisk analys.....	82
Bilaga 7. Kritpipsanalys.....	95
Bilaga 8. Läderanalys.....	97
Bilaga 9. Konservering	99
Bilaga 10. Makrofossilanalys	111
Bilaga 11. ¹⁴ C-analys	119
Bilaga 12. Dendrokronologisk analys.....	121

Figur 1. Undersökningsområdet vid kvarteret Lindormen och fornlämning RAÄ-nr Uppsala 88:1 / KMR-nr L1941:2293 markerade på Fastighetskartan. Skala 1:6 000.

SAMMANFATTNING

Under perioden 4 mars till 3 april 2019 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk förundersökning inom fastigheterna Dragarbrunn 3:2–3:4 i kvarteret Lindormen i Uppsala. Arbetet föranleddes av TB Gruppens detaljplanarbete gällande förtätning av bebyggelsen inom kvarteret. Vid undersökningen påträffades främst lämningar från tidigmodern tid, modern tid samt tidigt 1900-tal. En del av lämningarna

tycks dock ha tillkommit redan under senmedeltid (1350–1520). Bebyggelse lämningar i form av husgrunder, stenlagda ytor och träkonstruktioner framkom, men även spår av kvarterets hantverkshistoria i form av barkfyllda träkar från garveriverksamhet. Utöver detta påträffades även ett flertal kraftiga utfyllnads- och utjämningslager som sannolikt har tillkommit på platsen alltsedan medeltid och in i modern tid.

INLEDNING

Med anledning av att TB Gruppen planerar exploatering i form av förtätning av bebyggelse inom rubricerad fornlämning i Uppsala stad och kommun genomförde Arkeologikonsult på uppdrag av Länsstyrelsen Uppsala (dnr 431-7257-2018; uppdragsnummer i KMR 201801638) en arkeologisk förundersökning inom fastigheterna Dragarbrunn 3:2, 3:3 och 3:4 i kvarteret Lindormen. Undersökningsområdet låg inom Uppsala stadslager från medeltid och nyare tid (L1941:2293, Uppsala 88:1) (figur 1). Fältarbetet utfördes under perioden 4 mars till 3 april 2019.

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var inte att ta fram ett fullgott underlag inför slutlig undersökning, utan att ta fram kunskap om lämningarnas omfattning inom olika delar av ytan och därmed samla in mer information redan under planeringsfasen. Lämningarnas karaktär och komplexitet skulle klargöras i möjlig mån.

I uppdraget ingick att:

- Ta upp ett schakt i var och ett av de fyra aktuella exploateringsområdena och gräva dessa ned till orörd markyta.
- Undersöka och dokumentera de delar av kulturlager, konstruktioner och anläggningar som framkom.
- Bedöma kulturlager till tjocklek, karaktär och innehåll.
- Bedöma förekomsten av och bevarandeförhållandena för olika fyndkategorier.
- Ge en preliminär datering av lämningarna och avgöra om eventuella överlagringar förekommer.
- Ge en samlad tolkning av lämningarna inom området.
- Bedöma fornlämningarnas vetenskapliga potential.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

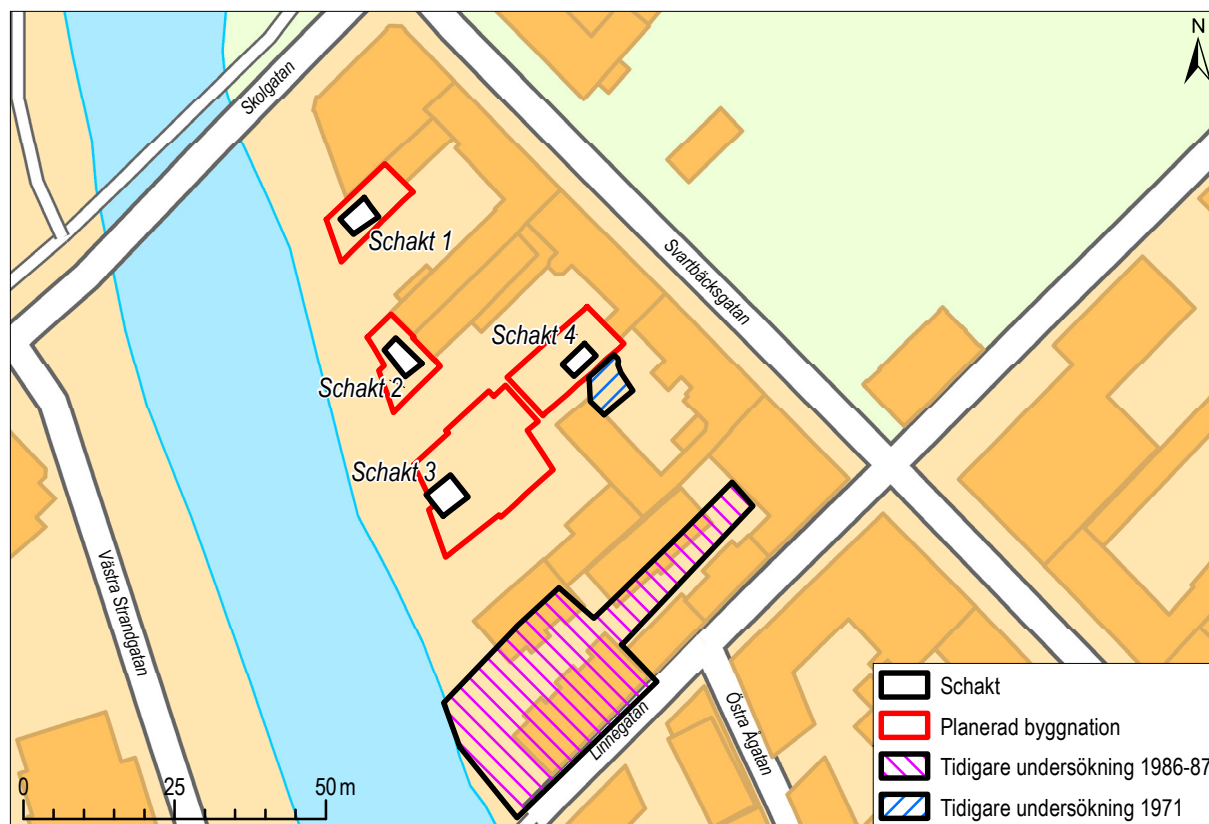
Undersökningsområdet låg i de västra delarna av fastigheterna Dragarbrunn 3:2, 3:3 och 3:4 inom kvarteret Lindormen. Inom dessa delar av kvarteret togs fyra schakt upp, fördelade enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag så att ett schakt grävdes per planerat exploateringsområde (figur 2). Inom dessa ytor grävdes schakt som i ytan var omkring 3 x 5 meter stora och 2–2,4 meter djupa. I och med att schakten var så djupa släntades de av säkerhetsskäl. Detta medförde att de ytor som undersöktes blev minde i plan desto djupare schakten blev. Vid ca 2 meters djup var därför undersökt yta omkring 1x1–2,5x1,5 meter i plan.

Initialt schaktades överliggande recenta lager och gatsten bort. De kulturlager och lämningar som sedan framkom inom schakten rensades fram med maskinunderstödd handgrävning, och undersöktes och dokumenterades enligt stratigrafisk kontextuell metod innan de grävdes bort. Utfyllnads- och ut-

jämningslager undersöktes med hjälp av rutgrävning, med en rutstorlek av 0,5 x 0,5 meter.

En metalldetektor användes för att skiktvis kunna söka av de lager som framkom i schakten. Detta användes framförallt vid de lager som grävdes med maskinstöd. Vid handgrävning av avsatta kulturlager användes även en s.k. *pin pointer*.

Lämningarna dokumenterades genom inmätning med GPS, fotografering och skriftlig beskrivning på digitala kontextblanketter. Under fältarbetet upprättades även schaktmatriser. Ett urval kontexter fotograferades även med lodfotokamera, och sektionsskizor uppfördes i samtliga schakt. Inmätningar och digitala kontextblanketter överfördes till ett GIS-baserat verktyg (Siteworks) för vidare bearbetning. De fynd som tillvaratogs vid undersökningen registrerades i samma program.

Figur 2. Undersökningsområdet och de planerade exploateringsytorna mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:1 250.

Under fältarbetet gjordes generellt ett urval vid insamlandet av fynd. De fynd som kunde knytas till förhistoriska och historiska anläggningar eller lager samt kunde bidra till att uppnå undersökningens syfte och frågeställningar samlades in. I sekundärt avsatta lager med oklar härkomst, såsom utfyllnads-lager, samlades endast daterande fynd in. Detta i syfte att skapa en relativ datering för när dessa lager tillkommit och på så sätt bidra till att tolka och datera konstruktioner och/eller avsatta lager som framkom i anslutning till dessa. Föremål som inte skickades in för konservering dokumenterades innan de gallrades. Detta gällde massmaterial såsom mindre metallföremål och spikar, samt andra föremål av lågt kulturhistoriskt värde som fönster- och buteljglas, kritpipor utan dekor och slag (se bilaga 5).

I syfte att bidra till dokumentation och belysning av rådande stratigrafisk komplexitet och eventuella överlagringar hos de lager och lämningar som framkom upprättades sektionsritningar i alla schakt. I och med att schakten var upp till 2,4 meter djupa krävdes dock släntning, vilket medförde att dessa ritningar kom att spegla de släntade schaktväggarna. Ritningarna ritades analogt i fält och renritades sedan digitalt i samband med rapportarbetet.

I och med att vinterväder rådde under perioden påverkades undersökningen av faktorer såsom snöfall, tjäle samt smältvatten och höga vattennivåer i Fyrisån, vilket tidvis försvårade fältarbetet. Problemen åtgärdades under arbetets gång med värmemattor och en pump som vid behov användes för att tömma schakten på vatten (figur 3). Vid de djupare ni-

våerna var dock undersökningssytan inom samtliga schakt mycket liten på grund av släntningen. Detta medförde svårigheter att tömma schakten på vatten och innebar att schakten inte kunde undersökas ned till orörd mark.

Figur 3. Vid undersökningen blev schakt två vattenfyllt på grund av rådande väderlek, samt Fyrisåns höga vattennivå. Detta åtgärdades med hjälp av en vattenpump. Foto från norr.

RAPPORTENS UPPLÄGG

Under *Resultat* redovisas resultaten schaktvis och i kontextgrupper. Varje kontextgrupp redovisas med en tabell med aktuella kontexter, vilka anges i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngsta till äldsta kontext. Detsamma gäller i löptexten, där främst de arkeologiskt intressanta kulturlager och konstruktioner som framkom redovisas mer ingående. Kulturlager delas här in i avsatta respektive påförda lager, baserat på i vilket sammanhang och syfte de tolkas ha hamnat på platsen. Avsatta lager speglar då primära depositioner, det vill säga att lagret tillkommit eller ackumulerats av händelser som har skett på platsen. Exempel på detta kan vara att lagret kommer från hantverksspill på samma plats som hantverket skett, eller att det bildas i samband med att människor och/eller djur vistas på platsen, såsom golvlager inomhus eller trampade ytor utomhus. De påförda lagren speglar sekundära eller tertiära depo-

sitioner, vilket grovt sett innebär att lagret inte har tillkommit där det påträffas, utan istället förts dit från en annan plats och således är omlagrat. Exempel på detta kan vara avfallslager eller byggnationslager såsom utfyllnadslager och utjämningslager (figur 4). För ingående beskrivningar av samtliga kontexter se kontexttabell (bilaga 2). För mer detaljerad redogörelse för stratigrafiska förhållanden och dateringar hänvisas till matrisbilaga (bilaga 3) samt bilaga med sektionsritningar (bilaga 4). Fynden sammanställdes i en fyndtabell där alla fynd har fått ett unikt fyndnummer (bilaga 5). Det första numret i våra fyndnummer hänvisar till den kontext som fyndet påträffats i, det andra till den fyndpost/inmättningspunkt som fyndet tillhör. Det sista numret hänvisar till fyndets unika nummer inom fyndposten. Även provnumrens första nummer hänvisar till den kontext där provet är taget.

Kontexttyp (objekt)	Subklass	Typ (definition)	Tillkomst	Depositionstyp
Lager	Brukningslager	Avfallslager	Tillkommer t ex då sopor slängs ut på en tomt efter att ett golv har städats.	Sekundär deposition, omlagrat men med tolkad härkomst
		Hantverksspill	Tillkommer i samband med hantverk.	Primär deposition
		Golvlager	Bildas på golvet i ett hus där föremål tappas, matrester slängs eller hantverksavfall avsätts i samband med utförandet.	Primär deposition
		Tramphorisont	Som golvlager men utomhus där människor rör sig frekvent.	Primär deposition
		Odlingslager	Bearbetning av jord i samband med odling.	Primär deposition
		Brandlager	Tillkommer vid matlagning, uppvärmning eller i samband med hantverksaktivitet.	Primär deposition
Lager	Konstruktionslager	Utfyllnadslager	Tillkommer t ex vid utfyllnad av svackor för att skapa en jämn yta, alternativt utfyllnad vid strandkant/fuktig mark för att skapa ny mark.	Tertiär deposition, omlagrat utan känd källa
		Utjämningslager	Tillkommer för att skapa en jämn yta inför byggandet av exempelvis ett hus, eller anläggandet av en gårdsplan.	Tertiär deposition, omlagrat utan känd källa
		Bärlager	Tillkommer som underlag för någon form av stående konstruktion. Exempelvis risbädd samt sand- eller gruslager.	Primär deposition
		Sättmaterial	Tillkommer som underlag till en stenläggning, vanligen i form av sättsand.	Primär deposition
		Byggnationslager	Bildas t ex i samband med att ett hus byggs. Kan innehålla träflis och huggspån när ett hus timrats eller kalkbruk och tegelfragment då ett hus murats osv.	Primär deposition
		Golv	Tillkommer vid husbyggnation, till exempel ett lergolv .	Primär deposition
Lager	Destruktionslager	Brandlager	Bildas vid brand i t ex hus	Primär deposition
		Rasering	Bildas till exempel när ett hus raserats. Har huset brunnit så kan delar av det återfinnas in situ. Raseringslager är ofta omrörda och har spritts ut i utjämnande syfte.	Primär deposition
Lager	Icke-antropogent lager	Svämlager	Tidvisa översvämningar i strandkant.	Ej deponerat
		Vegetationslager	Ursprunglig markhorisont.	Ej deponerat

Figur 4. Klassificering av lager (Tagesson 2003:28ff).

ANALYSER

En analys av det keramiska materialet utfördes i avsikt att bidra till större förståelse för platsen och de människor som vistats där under medeltid och tidigmodern tid. Fokus lades på datering, proveniens och kärntyp hos keramiken i de olika lagren (bilaga 6). En översiktlig bedömning av glas materialet från fem utvalda kontexter genomfördes, liksom en analys av de kritpipshuvuden (bilaga 7) som framkom. Även dessa analyser genomfördes i syfte att understödja dateringen av de lämningar och lager som framkom. Likaså gjordes en analys av läder materialet (bilaga 8), vilket bland annat bestod av skosulor och material från de garverikar som påträffades. Analysen genomfördes dels i daterande syftet men även i syfte att bättre förstå garverikarens brukningsfas. Vidare skickades sex metallföremål till konservering (bilaga 9).

En makrofossilanalys genomfördes på ett urval av stratigrafiskt lämpliga kontexter, i syfte att belysa och bidra till tolkningen, samt skönja eventuella spår av konsumtion och försörjning i lager, respektive aktiviteter i anslutning till konstruktioner (bilaga 10). Med tanke på platsens närhet till Botaniska trädgården (sedermera Linnéträdgården) fanns även möjligheten att påträffa fröer från diverse trädgårdsväxter. I samband med makrofossilanalysen genomfördes även en vedartsanalys av material från utvalda kontexter, i syfte att fastställa byggnadsmaterial i konstruktioner, samt för att inför ¹⁴C-analys skapa en uppfattning om trädslag och egenålder. Resultatet från ¹⁴C-analysen redovisas i bilaga 11. En dendrokronologisk analys (bilaga 12) utfördes på en av stockarna som ingick i en konstruktion i schakt 3. Då det osteologiska materialet endast förekom i omrörda massor genomfördes ingen osteologisk analys.

BAKGRUND

Kvarteret Lindormen

Kvarteret Lindormen ligger på östra sidan om Fyrisån, i den norra utkanten av det som utgör Uppsalas medeltida och tidigmoderna stadslager (Uppsala 88:1, L1941:2293). Kvarteret ligger mycket nära ån, vilken har varit lokalisering för de hantverk som har utförts inom och i anslutning till kvarteret. Tidigare teorier har hävdade att området under större delen av medeltiden låg under vatten då ån vid den tiden var bredare (Qviström 1997:11, 52 med där anförd litteratur). Andra delar som också har ansetts ligga under vatten, så som kvarteret Bryggaren, har dock under senare tid visat sig ha varit bebyggda betydligt tidigare (Wahlberg 1994:42). Så är även fallet i denna del av Uppsala. De äldsta lämningarna som har påträffats inom och i direkt anslutning till kvarteret visar att en bebyggelse utmed åkanten har förekommit under åtminstone 1200-talet och framåt. Dessa har tolkats härröra från uthusbebyggelse av enklare slag snarare än byggnader som har fungerat som bostäder (Roslund 1993:8f; Qviström 1997:13, 52). Vid den undersökning som utfördes längs med Svart-

bäcksgatan år 1995 (Qviström 1997) kom den vägsträckning som löper direkt öst om kvarteret att beröras. I likhet med de tidigare undersökningarna påträffades lämningar från 1200-tal och framåt, bland annat rustbäddar av ris samt kar och stockar från olika träkonstruktioner. Även de lämningar som kom från garveriverksamhet tolkades som möjligt medeltida.

Generellt sett vet man väldigt lite om bebyggelsen innan gaturegleringen genomfördes. Majoriteten av byggnaderna har utgjorts av enkla knuttimrade hus, medan det endast funnits ett fåtal hus uppförda i tegel. De stenhus som fanns på östra sidan ån låg då enligt de äldre kartorna längre söderut, omkring torgområdet (Ahlberg och Ahl 1983:9ff). Här kan kartstudier tillsammans de arkeologiska observationer hjälpa till att komplettera bilden. Ett exempel är den karta som Olof Rudbeck d.ä. ritade av under tidigt 1600-tal, vilken anses spegla det medeltida stadsmönstret. Undersökningsområdet ligger vid denna tidpunkt strax norr om stadsgränsen och ingår alltså inte i den medeltida staden (Syse *et al* 2001:81). Undersökningsområdet låg vid denna

tidpunkt strax norr om stadsgränsen och ingår alltså inte i den medeltida staden (Syse et al 2001:81). Däremot ligger kvarteret inom stadens utbredning på den karta som finns upptecknad från tiden innan gaturegleringen, vilken speglar Uppsala som det såg ut 1643. Stadens utseende anses där ha sin grund i det medeltida stadsmönstret. Det som sedermera kom att bli kvarteret Lindormen ligger då utmed den norra förlängningen av Östra Ågatan, vilken är arkeologiskt belagd från 1300-talets mitt (Syse et al 2001:92ff). Vad som händer med stadsmönstret mellan dessa kartgenerationer är dock okänt, vilket gör de arkeologiska resultaten viktiga för förståelsen av stadens utveckling.

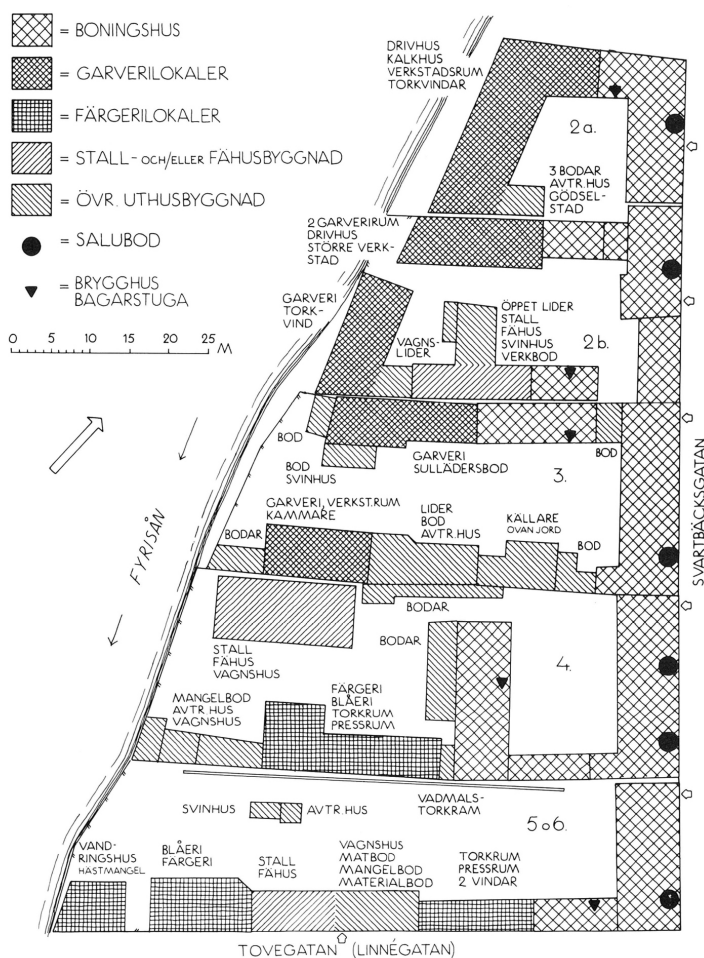
Under 1600-talet sker en rad förändringar i anslutning till kvarteret, bland annat uppfördes Svartbäckstullen 1622 (Ahlberg och Hall 1983:10), och år 1655 började Olof Rudbeck d.ä. att anlägga den Botaniska trädgården i kvarteret Örtedalen (Kjellberg 2010:7). Planeringar för hur staden skulle rustas upp påbörjades runt mitten på 1600-talet och en plan för en gatureglering togs fram i form av 1643 års regleringskarta. Efter gaturegleringen, vilken tycks ha genomförts någon gång under 1660-talet, löpte inte längre Östra Ågatan genom kvarteret. Resterande delar av Östra Ågatan behöll sin sträckning, men i övrigt hade i stort sett alla gator rätats ut (Ahlberg och Hall 1983:13). Kvarteret Lindormen begränsades då istället i öst av en gata med samma sträckning som dagens Svartbäcksgatan. Detta syns exempelvis på John Berghs karta över Uppsala från 1667 (Syse et al 2001:94f). Det var även i samband med gaturegleringen som mer information om verksamheter i kvarteret började dyka upp, exempelvis i form av tomtkartor såsom den så kallade "Boomanska plantan" som upptecknades av Staffan Månsson Booman år 1671 (figur 5). När denna karta tillkom användes kvarterets nya namn för första gången (Ahlberg och Hall 1983: 15). På tomtkartan kan man se att det i kvarteret funnits bland annat en grytgjutare, en rådman och en smed.

Under 1700-talet skedde inga större förändringar av stadens utseende, vare sig beträffande gatunät eller nybyggnationer (Wahlberg 1994:71) och kvarteret drabbades inte heller av någon av de stora stadsbränderna 1702 och 1766 (Ahlberg och Hall 1983:16ff). Linné tog över den botaniska trädgår-

Figur 5. "Kvarteret Lindormen" från den karta som upptecknas över Uppsala av Staffan Månsson Booman år 1671. På kartan ser vi att Hans Staffansson, Anders Olsson Smed, Rådman Erich Jöransson, Mårten Grytgjutare och Tomas Staffansson hade sina gårdar i kvarteret. Nedre delen av bilden utgör här kvarterets norra del, med Fyrisån till höger, vilken ligger väster om kvarteret.

den år 1741 och Orangeriet anlades omkring år 1743 (Ölund 2012:7). I kvarteret Lindormen tycks garveriverksamheten ha varit etablerad under andra hälften av 1700-talet och byggnader relaterade till garveri förekommer på flera av kvarterets tomter. En genomgång av kvarterets historia från sent 1700-tal fram till 1900-tal publicerades år 1975 i samband med att miljöer omkring Svartbäcksgatan dokumenterades (Ehn 1975). Bland annat finns där en plan över vilka verksamheter som rymdes inom kvarteret år 1855. Detta ger oss en inblick i ett kvarter där garveriverksamheten är påtagligt etablerad (figur 6). På planen syns ännu en byggnad som under lång tid användes för garveriverksamhet. Byggnaden uppfördes år 1799 och revs först år 1901, då den hörde till Barkströms garveri (Ehn 1975:49, 54).

Figur 6. Kvarteret Lindormen med dess garveriverksamhet så som den såg ut 1855. Kartan upprättades av Ola Ehn 1975.

Tidigare undersökningar

Inom och i anslutning till kvarteret har ett fåtal arkeologiska undersökningar genomförts. Dessa redovisas endast kortfattat, i syfte att skapa en översiktsskild över lämningarna i kvarteret. En utblick görs även till två kvarter i närheten av undersökningsområdet, där större undersökningar har genomförts.

År 1971 genomfördes en arkeologisk undersökning i samband med dragning av avlopp på innergården vid Dragarbrunn 3:4 (se figur 2). I samband med detta påträffades gråstensmurar med partiellt bevarade skalmurar i tegel, kullerstensläggningar och ett brandlager (Björk 1971).

År 1986 och 1987 togs sammanlagt åtta schakt upp inom det som idag utgör kvarterets södra del, inom tomterna Dragarbrunn 3:5 och i viss mån 3:7 (se figur 2). Vid dessa undersökningar påträffades lämningar från 1200–1400-talet, vilka bestod av spår

av flera skikt med rustbäddar av ris och rester av en brygganläggning. Andra lämningar som påträffades var bland annat flera gödsel- och träflislager samt rester av stenläggningar och flera skikt med grusiga nivåer, vilka tolkades som en gränd eller gårdsplan. Även trärännor från Rudbecks Botaniska trädgård påträffades. Vid 1987 års grävning påträffades dessutom brandlager, en spisliknande tegelkonstruktion och flera skikt med förmultnat virke (Roslund 1993).

Under åren 1995 och 1996 genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning längs med Svartbäcksgatan. Ingreppet berörde äldre VA-schakt, vilket medförde att den arkeologiska dokumentationen framförallt resulterade i en sektionsritning av schaktväggarna och en tolkning av de lämningar som kunde observeras. Undersökningen genererade även ett antal dateringar från ¹⁴C- och dendrokronologiska analyser (Qviström 1997:31ff). Bland annat noterades att sträckan mellan Linnégatan och Skolgatan, det vill säga utmed kvarteret Lindormens östra begränsning, var den som uppvisade spår av mest intensiv aktivitet. I samband med denna undersökning påträffades en större mängd läderspill och djurhår, vilket tolkades härröra från garveriverksamheter som ägt rum i kvarteret från medeltid och framåt. Även i denna undersökning framkom lämningar som indikerade att den medeltida staden har sträckt sig längre norrut än vad man tidigare ansett (Qviström 1997:77, 83f).

I kvarteret Örtedalen, som ligger direkt ost-nordost om kvarteret Lindormen, har ett flertal undersökningar utförts. I samband med dessa undersökningar framkom lämningar från 1200-talet och framåt, bland annat bebyggelselämningar från en gårdsmiljö och flera skikt av en gränd vars sträckning varit densamma fram till gaturegleringen. Utöver detta förekom även odlingslager och en brunn. Dessutom påträffades vid undersökningen år 2004 en gårdsbebyggelse med bronsguteriverksamhet, vilken har daterats till 1400-tal (Kjellberg 2010:10).

Knappt femhundra meter sydost om kvarteret ligger kvarteret Kransen, där en större undersökning genomfördes år 1978, vilken gav en stor inblick i de aktiviteter som ägt rum inom kvarteret från 1200-talet och framåt. Bland annat påträffades inte mindre än åtta skikt med huslämningar och kullerstenslagda ytor och gator samt diken, dräneringar och staket (Ehn & Gustafsson 1984).

RESULTAT

Schakt 1

Schakt 1 grävdes inom det som idag utgör innergård vid tomten Dragarbrunn 3:2 och som tidigare har tjänat som uteservering för Restaurang Lingon (se figur 2). Schaktet var 5 x 3,5 meter stort och grävdes ned till cirka 2 meter under dagens marknivå. Arkeologiska lämningar framkom här på 0,4 meters djup. I schaktet påträffades en nedgrävd kalktunna och resterna av tre byggnader som av allt att döma härrör från 1600-1700-tal och modern tid. Utöver detta hittades även en stenlagd yta som var samtida med en av husgrunderna samt rester av en träkonstruktion och tjocka utfyllnadslager i botten av schaktet.

Kontextgrupp 1:1 Byggnadsrest med betonggolv

Under det recenta lager som initialt schaktades bort påträffades resterna av ett betonggolv (101-2) med vad som förefaller vara en rest av en tegelvägg (101-1). Betonggolvet framkom i schaktets nordöstra del och begränsades i öst av en ungefärligt nordväst-sydöstligt gående konstruktion av tegel, av vilken endast det nedre skiftet kvarstod. Dessa vilade båda på ett tjockt bärlager med sand (102).

Kontextnummer	Beskrivning
100	Utfyllnadslager, recent
101-1	Tegelkonstruktion
101-2	Betonggolv
102	Bärlager

Figur 7. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:1, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Tolkning

Betonggolvet är inte äldre än sent 1800-tal, eftersom den första svenska cementfabriken anläggs först år 1871. På foton från mitten av 1900-talet är kvarteret betydligt mer tätbebyggt, med enklare trähus som tar upp stora delar av de ytor som idag utgör parkering. Sannolikt rör det sig om rester från någon av dessa byggnader.

Kontextgrupp 1:2 Kalktunna

När bärlagret för betonggolvet hade avlägsnats framkom i schaktets sydöstra del ett tjockt lerlager som hade en tydligt rund form i plan (110). När leran grävdes bort visade den sig utgöra den övre fyllningen i en trätunna (112) som varit 2 meter i diameter. Tunnan stod i en nedgrävning (109). Det trä som återstod var dåligt bevarat, men tack vare att träets fiberriktning ännu gick att skönja var det möjligt att se spår av dess tunnband och partier av trälaggarna. Likaså var delar av tunnans botten bevarade, men även de var i mycket skört skick. I botten av tunnans fanns ett tjockt brukningslager av gulvit kalk med inslag av rasing (114).

Kontextnummer	Beskrivning
110	Utfyllnadslager (överlagrar)
114	Brukningsslager
112	Kalktunna
109	Nedgrävning
107	Stenlagd yta (skärs av 109)
113	Stenlagd yta, rest (skärs av 109)

Figur 8. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:2, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Tolkning

Med tanke på platsens historia är det inte osannolikt att karet har använts till ett av processleden i garvningen, nämligen avhärningen. Kalk användes inom garvningen för att avlägsna pälsen från hudarna, samt för att göra hudarna mjuka och smidiga att jobba med. Detta var exempelvis fördelaktigt för det läder som skulle användas som ovanläder i skor (Rahme 2014:55f). Det är dock oklart om denna process har skett i den här kalktunnan, eller om tunnans endast har utgjort förvaring för kalk, då inga spår av päls påträffades i tunnans. Detta innebär att om tunnans har använts för avhärning återstod endast ett bottenskikt från tunnans senaste brukning. Spåren av rasing i kalklagret bör i sådana fall ha kommit dit i samband med att tunnans tas ur bruk. Någon gång därefter har tunnans sedan fyllts igen med det tjocka lerlagret.

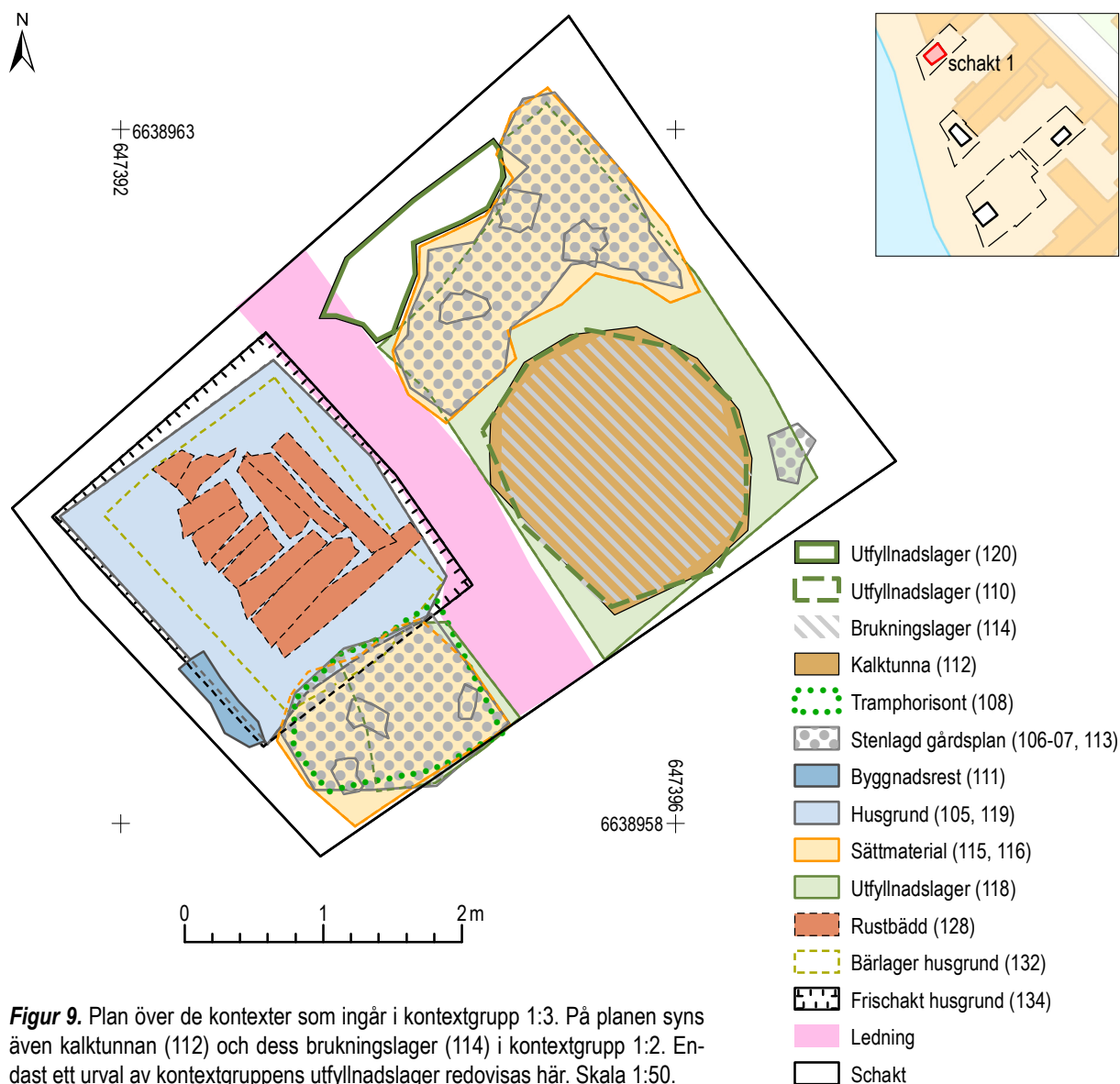
I och med att nedgrävningen för tunnan har skurit den stenlagda gårdsplanen bör tunnan ha tillkommit relativt sent (figur 9). Baserat på stratigrafiska förhållanden kan karet som tidigast ha grävts ned under 1700-talet, men sannolikt är karet yngre än så. En mer exakt datering är svår att uppnå. På den karta som beskriver kvarteret från 1855 ser man att det norr om schaktet har funnits ett kalkhus (Ehn 1975:50) (se figur 6 ovan), där det är sannolikt att avhärningen skedde. Den kalktunna som påträffades i schaktet ligger då istället inom en byggnad som betecknas som garverirum. Detta ger oss anledning att tro att denna kalktunna antingen har tillkommit före 1855, alternativt ingått i de aktiviteter som ägt rum inom garverirummet. Ytterligare en tolkning är att den grävts ned under sent 1800-tal, under den tid då platsen kallas Barkströms garveri.

Kontextgrupp 1:3

Husgrund och stenlagd gårdsplan

Husgrund

När ett utfyllnadslager (103) och ett utjämningslager (104) hade avlägsnats påträffades det sydvästra hörnet av en husgrund och tre partier av vad som har tolkats som en stenlagd gårdsplan. Stenläggningarna utgjordes av två större ytor (106 och 107) och en mindre rest i schaktets sydöstra hörn (113), alla byggda med fint rundade, kantställda kullerstenar (figur 11). Ovan den sydvästra stenläggningen låg ett tunt, fyndtomt lager vilket har tolkats som möjligt tramplager (108). Till stenläggningarna hörde sättmaterial av röd, grusig sand (115 och 116). Dessa har troligen utgjort en stor sammanhängande stenlagd yta, som skurits i samband med att kalktunnan har tillkommit. Den norra stenläggningen

Figur 9. Plan över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:3. På planen syns även kalktunnan (112) och dess brukningslager (114) i kontextgrupp 1:2. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
104	Utjämningslager
111	Rest av överyggnad till hus
108	Tramphorisont ovan 106
106	Stenlagd gårdsplan
107	Stenlagd gårdsplan
113	Stenlagd gårdsplan
115	Sättmaterial till stenläggning 106
116	Sättmaterial till stenläggning 107 och 113
105	Husgrund, övre skiftet med sten
117	Odefinierat lager mellan 105 och 119
119	Husgrund, nedre skiftet med sten
128	Rustbädd
132	Bärlager
134	Frischakt för rustbädd
118	Utfyllnadslager

Figur 10. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:3, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

hade dessutom skurits i dess norra del i samband med att ett lerigt utfyllnadslager (120) påförts. Innan gårdsplanen anlades hade ett tjockt utfyllnadslager påförts (118). Detta utfyllnadslager var mycket heterogent i sin sammansättning, men innehöll fynd såsom kopparsmältor, en del keramik och fem gjutformsfragment, möjligen från gjutning av grytben (se bilaga 6, fnr 118:10204:1). I lagret förekom även stor mängd bränd lera, framförallt i lagrets norra del.

Husgrunden var 2,1 x 1,9 meter stor och bestod av två skift med kraftiga, otuktade gråstenar (105 och 119), av vilka två uppvisade borrhål. I östra delen hade ett fåtal stenar i husgrunden rubbats av en sentida ledningsnedgrävning. Konstruktionen fortsatte in i de schaktväggar som vette åt nordväst och sydväst.

I den sydvästra delen av konstruktionen påträffades även vad som tolkades som en rest av ett av husets väggar. Konstruktionsresten bestod av ett tjockt

Figur 11. Det övre skiftet med sten i den husgrund (105) och de rester av en stenlagd gårdsplan (106 och 107) som påträffades. På bilden syns även i nedre högra hörnet det leriga lager (110) som har använts för att fylla igen kalktunnan (112). Foto från sydost.

Figur 12. Den rustbädd (128) som påträffades under husgrunden (105 m.fl.). Foto från nordväst.

sjok med kalkbruk med flat ovansida (111) som låg i nordväst-sydvästlig riktning och fortsatte in i den schaktvägg som vette åt sydväst. Det är dock inte uteslutet att denna konstruktionsdel tillkommit senare.

Under grundmuren framkom sedan en kraftig rustbädd. Rustbädden utgjordes av tolv stockar (128). Nio av dessa låg i närmast nordost-sydvästlig riktning, medan tre låg i nord-nordvästlig till syd-sydöstlig riktning. Dessa möttes i vad som mer eller mindre skapade ett mönster, där de tre sistnämnda stockarna bildade den östra begränsningen av husgrunden och de andra bildade den södra begränsningen (figur 12). I likhet med husgrunden fortsatte rustbädden in i schaktväggarna. Inför anläggandet av rustbädden hade ett frischakt grävts (134) och ett bärlager med stort inslag av rasering (132) påförts.

Tolkning

Baserat på dateringar som det keramiska materialet gav tycks byggnaden härröra från 1700-tal. Det går dock inte att säga om husgrunden har tillhört den byggnad som senare kom att kallas Barkströms gar-

veri. Den byggnaden uppfördes 1799 och revs 1901, efter att bland annat ha fungerat som garveriets butik (Ehn 1975:49, 54). Vid jämförelse med en rektifierad version av kartan med byggnadernas placering från 1855 stämmer hörnet av huset dock inte in med någon av de byggnader som syns där, vilket det borde ha gjort med tanke på att det huset revs så pass sent. Byggnaden kan därför ha tillkommit före 1799 och således vara äldre än de byggnaderna som redovisas på Ehns karta. Lager 118 bör ha tillkommit i samband med markarbeten inför att husgrunden skulle anläggas, och visar på en bebyggelsefas som kan ha ägt rum under tidigt 1700-tal eller möjligen sent 1600-tal.

Kanske kommer de kopparsmältor och den gjutformsdel som hittades i lager 118 från det hantverk som har bedrivits i kvarteret under 1600-talet. På Boomans planta från 1671 ser vi nämligen att den tomt som ligger nästan längst ut i kvarterets norra del benämns som "Mårten Grytgjutares gård" vid tiden för kartans upptecknande (se figur 5 ovan). Denne Mårten Grytgjutare, eller Mårten Matsson som han heter, förekommer dessutom i mantalslängden från Svartbäckslotan från år 1642 till år 1677 (Riksar-

Figur 13. Fragment från gjutformor som hittades i det utfyllnadslager (118) som härrör från det grytgjuteri som fanns på tomten under 1600-talet. Dessa har sannolikt använts till grytben (se bilaga 6, s. 84f). Fyndnummer 118:10204:1. Skala 1:1.

Figur 14. Tunna 112 helt urgrävd och lager 118 framtaget inom tunnans utbredning. På bilden syns även resterna av de tunnbands som fanns bevarade. Foto från sydost.

kivet). Sannolikt har alltså avfall och rasering från Mårtens verksamhet använts som utfyllnadslager inför byggnationen av 1700-talshusgrunden (figur 13). Denna datering överensstämmer dessutom väl med den keramik som också påträffades i lagret, vilken daterats till 1600–1700-tal (bilaga 6).

Lager 120 är svartolkat och upplevdes apart från resterande kontexter, då det endast förekom inom en liten del av det i den schaktvägg som vette åt nordväst. Möjligen har det tillkommit samtidigt som det leriga lager som användes för att återfylla kalktunnan.

Figur 15. Plan över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:4. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
118	Utfyllnadslager
127	Konstruktionslager
126	Syllstensrad
129	Nedgrävning
130	Utfyllnadslager

Figur 16. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:4, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Kontextgrupp 1:4 Bebyggelserester Stensyll och rester av träkonstruktioner

Efter att det kraftiga utfyllnadslagret 118 hade avlägsnats påträffades i schaktets norra del resterna av en möjlig syllstensrad (126). Den utgjordes av tio större, otuktade stenar i en cirka 2 meter lång rad i nordost-sydvästlig riktning (figur 17). I dess nordöstra del var stenarna placerade på ett sådant sätt att det indikerar att konstruktionen möjligen har vikt av mot norr och bildat ett hörn. Stenarna hade lagts i en grund nedgrävning (129) som skurit ett underliggande utfyllnadslager med siltig sand (130) innan ett stabiliserande konstruktionslager med fin sand (127) hade påförts ovan och mellan stenarna.

I schaktets södra del hittades ett stөрhål med en mycket dålig bevarad störrest (121), ett stolphål med en bilad stolpe i liknande skick (122), samt en på högkant stående plankan i ungefärlig nordväst-sydöstlig riktning (124). Plankan var även den

dåligt bevarad. Sannolikt har den skurits i dess norra del i samband med att frischaktet för husgrunden grävdes. Konstruktionen fortsatte dock tydligt in i den södra schaktväggen. Plankan omgärdades av ett utfyllnadslager med lera blandat raseringsinslag och trärester (125), vilket möjligen påförts i byggnationssyfte.

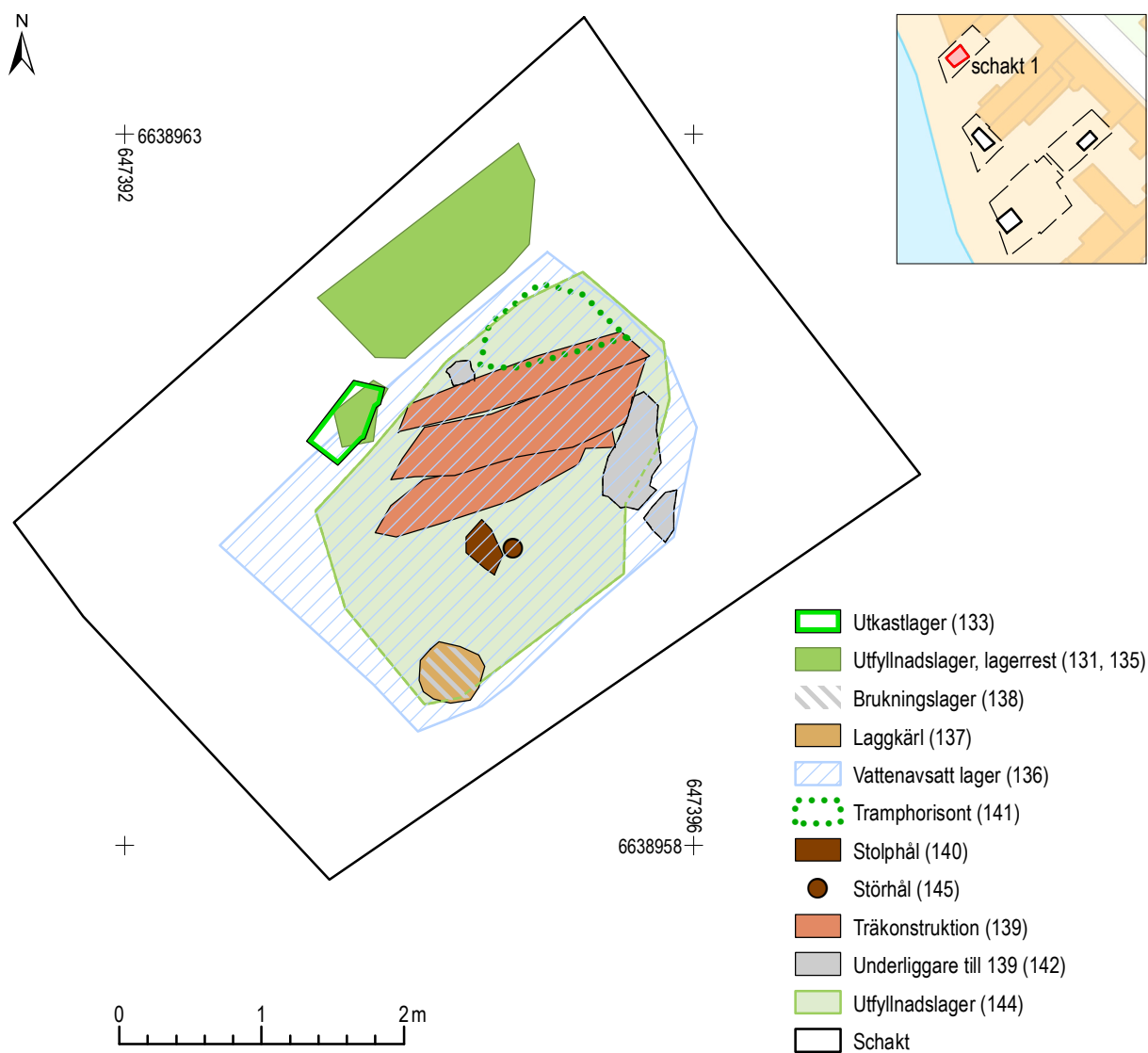
Tolkning

Syllstensraden har hört till en huskonstruktion eller grundläggning till någon annan form av byggnad. Även denna byggnadsrest är komplicerad att datera, men är uppenbart äldre än husgrunden från 1700-talet. Med tanke på att den överlagras av utfyllnadslagret med gjuteriavfall kan man även ana att byggnaden varit samtida, eller del av, gjuteriverksamheten i kvarteret under 1600-talet.

Resterna från träkonstruktionerna är mer svårtolkade då endast en så liten del av dem undersöktes.

Figur 17. Den syllstensrad (126) som påträffades under det tjocka utfyllnadslagret med gjuteriavfall i. Foto från söder.

Figur 18. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 1:5. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1: 50.

Kontextnummer	Beskrivning
120	Utfyllnadslager
131	Utfyllnadslager, lagerrest
130	Utfyllnadslager
133	Utkastlager
135	Utfyllnadslager, lagerrest
137	Laggkärl
138	Brukningslager i laggkärl 137
136	Vattenavsatt lager
141	Tramphorisont
139	Träkonstruktion
142	Stenkonstruktion, underliggare
140	Stolphål
145	Störhål
144	Utfyllnad

Figur 19. Tabell över de kontexter som ingick i kontextgrupp 1:5, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Kontextgrupp 1:5

Lagerrester och träkonstruktioner

De lagerrester som påträffades under utfyllnadslager 120 och 130 var högst fragmentariska och fortsatte in i den schaktvägg som vette mot nordväst. Det ena av dessa utgjordes av en långsmal lagerrest som har tolkats som ett utfyllnadslager (131) vilket följde schaktväggen. Ytterligare två små lagerrester förekom sedan direkt väster om detta lager. Överst låg ett lager som har tolkats som ett möjligt utkastlager (133), då det var eldpåverkat och innehöll bland annat kol och aska. Under detta låg ett siltigt utfyllnadslager med inslag av rasing (135), vilket här tolkas som rest av utfyllnadslager. Med tanke på lagrens ringa storlek var det dock problematiskt att till fullo bedöma dess karaktär.

I schaktets södra del hittades ett laggkärl (137) av mindre storlek. Dess laggar och bottenplankor var i gott skick, däremot fanns inga tunnband bevarade. Kärlet var fyllt med ren aska med kolinslag (138).

På denna nivå framkom sedan en träkonstruktion bestående av tre liggande plankor i närmast öst-västlig riktning (139). Plankorna var förmultnade men hade relativt välbevarad fiberstruktur. Partier av plankorna var svedda. I östra delen låg plankorna ovan eller dikt an tre stenar (142). Möjligen är plankorna samtida med den kraftigt förmultnade stolpe (140) och stör (145) som framkom söder om dessa.

Nordöst om plankorna påträffades även ett trampat lager med bränd lera, sot och kol (141). Samtliga dessa kontexter hade täckts av ett fett, vattenavsatt lager (136) som av allt att döma tillkommit i samband med att vattenståndet varit högt och resulterat i att träkonstruktionen och tramphorisonten hamnat under vatten.

Tolkning

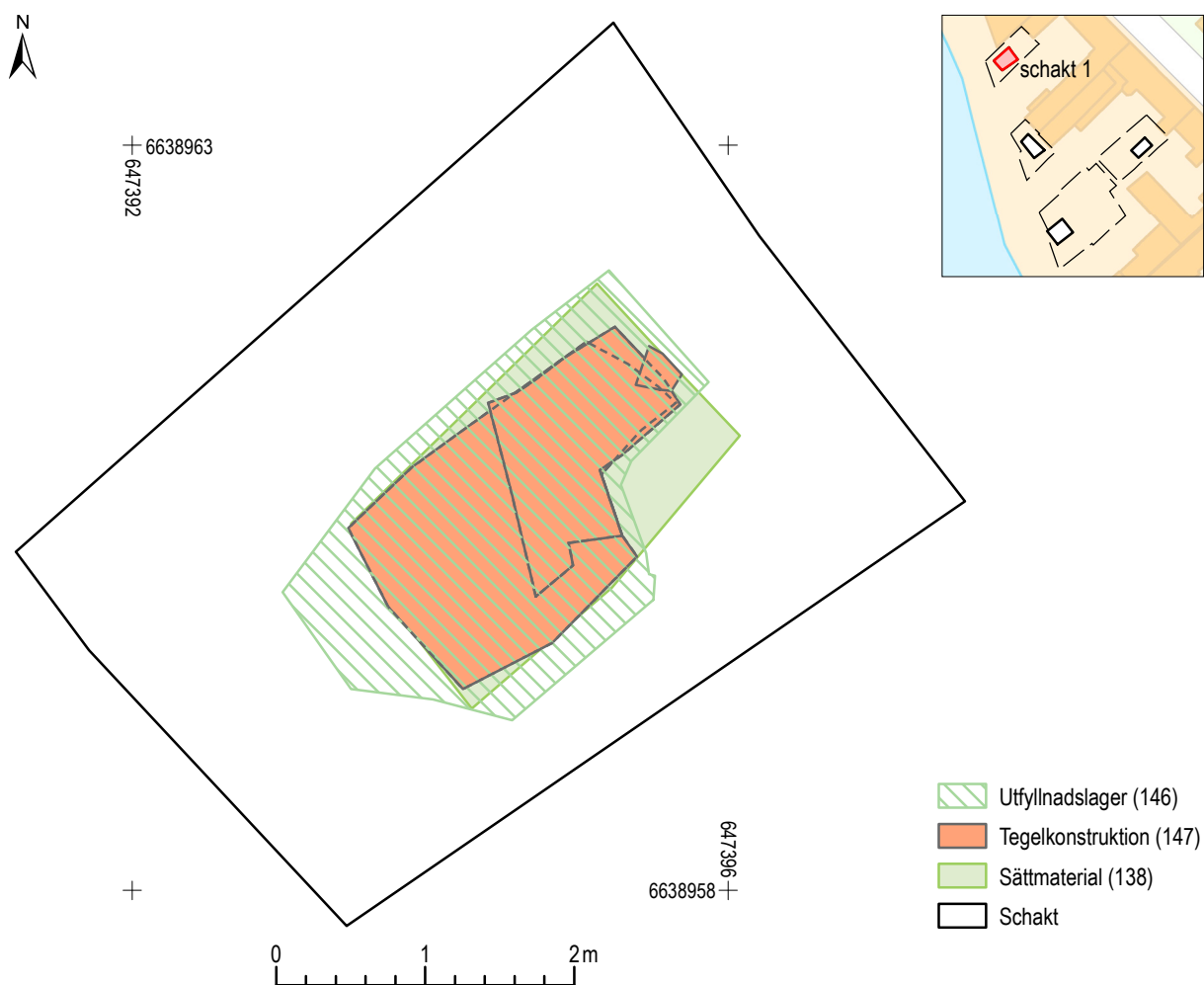
Möjligen är träkonstruktionen och tramphorisonten samtida och representerar någon form av träbebyggelse av enklare slag, som vid något tillfälle berörts av höga vattennivåer i Fyrisån. De kan även ha fungerat som någon form av spång som lagts ut då marken varit sank. De stenar som framkom i anslutning till träkonstruktionen har sannolikt utgjort underliggare till träkonstruktionen.

Lagerresterna 133 och 135 är svårtolkade eftersom de har skurits i de östra och södra delarna. Lager 133 är sannolikt ett utkastlager, då det innehöll material som kan ha rakats ut från spis. Även innehållet i det laggkärl som påträffades bör härröra från spis eller liknande (bilaga 10).

Dessa lämningar är i likhet med kontextgrupp 1:4 svåra att placera in i något säkrare dateringsspann, för att de är så fragmentariska, men även på grund av att de förekommer i så vitt skilda delar av schaktet. Träkonstruktionen var dock uppenbart äldre än syllstensrad 126. Eventuellt tillkommer de någon gång under 1600-talet.

Figur 20. Det laggkärl som innehöll aska, som påträffades i schakt 1. Foto från nordväst.

Figur 21. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 1:6. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
144	Utfyllnadslager
146	Utfyllnadslager
147	Tegelkonstruktion
148	Sättmaterial
152	Stengrund
149	Utfyllnadslager
150	Utkastlager
151	Utfyllnadslager

Figur 22. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 1:6, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Figur 23. Den tegelkonstruktion (147) med flera tegelskift som hittades i schakt ett. Foto från väster.

Kontextgrupp 1:6 Tegelkonstruktion

Efter att träkonstruktionen och kontexterna i anslutning till denna hade dokumenterats och tagits bort grävdes ytterligare två utfyllnadslager med raseringsinslag (144 och 146).

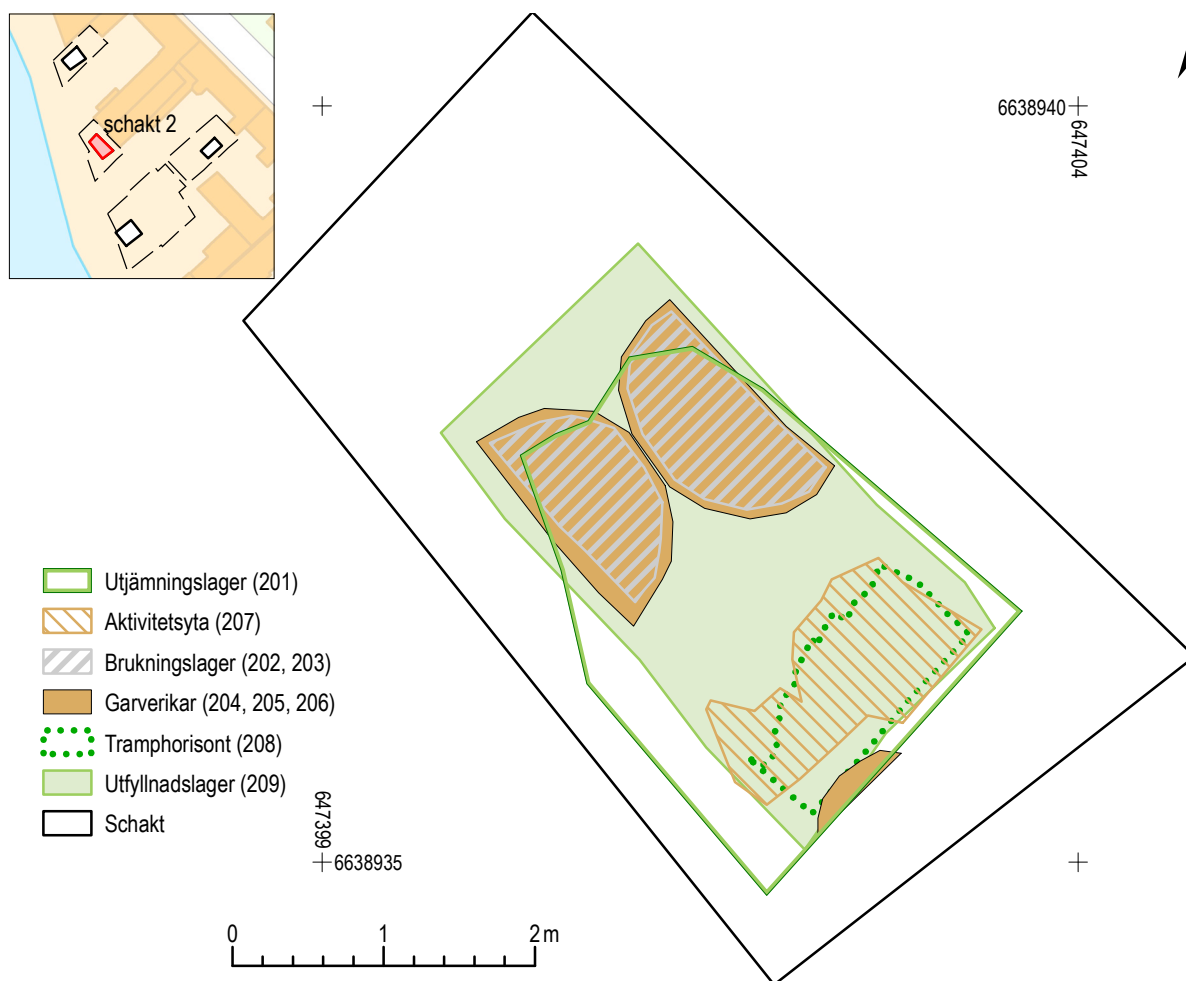
Under de två utfyllnadslagren påträffades en tegelkonstruktion (147). Den var byggd i liggande stortegel i ett till tre skift, varav de två övre skiften endast påträffades i östra delen av konstruktionen (figur 23). Tegelstenarna var inte noggrant lagda och låg inte heller konsekvent i samma riktning, men murbruk förekom mellan skiften. Under tegelkonstruktionen framkom ett tunt lager med kalkbruk (148), som har tolkats som sättmaterial för tegelkonstruktionen. I den östra delen av schaktet låg detta lager ovan en grundläggning bestående av stora, rundade naturstenar (152).

Under tegelkonstruktionen och de kontexter som hörde till denna påträffades sedan ytterligare tre utfyllnadslager av olika karaktär och tjocklek. Dessa lager undersöktes genom rutgrävning. Det yngsta av dessa (149) innehöll rikligt med organiskt mate-

rial och inslag av rasering. Makrofossilanalysen visade att lagret även innehöll en del hantverks- och hushållsavfall (bilaga 10). I detta lager påträffades en skärva keramik, vilken daterades till 1550–1750 (bilaga 6). Under detta framkom ett skiktat lager (150) som innehöll eldpåverkat material, bland annat aska, kol och små fragment av brända ben, vilket indikerar att det rör sig om hushållsavfall, möjligen material som rakats ut ur en spis (bilaga 10). Det äldsta utfyllnadslaget (151) innehöll även det stora mängder organiskt material. Vid makrofossilanalysen visade sig lagret även innehålla rikligt med fröer som utifrån deras sammansättning bör komma från en trädgårdsmiljö. Läderdetaljer och ett beslag i kopparlegering påträffades. Lagret undersöktes genom rutgrävning. I samband med att lagret undersöktes började schaktet vattenfyllas, varvid en uppskattning av lagrets tjocklek utfördes genom sondning. Därefter undersöktes delar av lagret genom att massor togs upp skiktvis med skopa för att sedan gås igenom.

Tolkning

Tegelkonstruktionen med sina tre skift kan antingen vara ett golv som lagts om vid minst två tillfällen,

Figur 24. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 2:1. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

alternativt utgör de två övre skiften resterna av exempelvis en trappa eller liknande form av invändig konstruktionsdetalj. De två ovanliggande lagren som har använts som utfyllnad skulle möjligen kunna härröra från en överbyggnad till tegelkonstruktionen. Konstruktionens syfte är svår att bedöma då endast delar av den undersöktes. De tjocka utfyllnadslager som framkom under den kan ha påförts i syfte att stabilisera marken innan man uppför byggnaden med tegelgolv. Det keramiska material som påträffades i både ovan- och underliggande lager var mycket litet och hade vida dateringar, 1550–1750, vilket försvårar dateringen av dessa kontexter. Ett kolfragment från lager 151 ingick i den ¹⁴C-analys som genomfördes, vilket gav dateringen 1400–1450 (2 σ) (bilaga 11). Med tanke på resultaten från den makrofossila analysen av samma lager tycks det dock även innehålla material som bör komma från Botaniska trädgården. Om så är fallet innebär detta att

Kontextnummer	Beskrivning
201	Utgjämningsslager
207	Aktivitetsyta
202	Fyllning i garverikar
203	Fyllning i garverikar
204	Garverikar
205	Garverikar
206	Garverikar
208	Tramphorisont
209	Utfyllnadslager

Figur 25. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 2:1, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Figur 26. Några av de fynd som påträffades i det tjocka utfyllnadslager (201) som täckte garverikaren. På bilden syns fyra kritpipsskaft med dekor (fnr 201: 10136:3). I bildens vänstra del syns även ett skaft utan dekor med fördjupning längst ned (fnr 201:10136:4). Till höger i bild syns även det hängbryne i skiffer som hittades (fnr 201: 10136:1). Bilden visar även några av de fynd av glaskärl som gjordes i lagret (fnr 201:10151:1, 201:10151:3 och 201:10151:4) samt ett järnföremål som tolkats som ett ringhandtag (fnr 201:10151:5).

dessa kontexter inte kan ha tillkommit före mitten på 1600-talet, då Olof Rudbeck d.ä. anlade botaniska trädgården. Den dateringen som ¹⁴C-analysen gav är i sådana fall mer en indikation på att det är omrört material från trädgården som har använts som utfyllnad ned mot ån innan tegelkonstruktionen anläggs. Ett alternativ skulle vara att frömaterialet kommer från massor som har flyttats från en äldre trädgård, möjligen från en klosterträdgård eller liknande. Den botaniska trädgården anses vara den äldsta kända men det är inte omöjligt att en trädgård funnits på platsen redan innan Rudbeck d.ä. anlade Botaniska trädgården. Detta var dock inte möjligt att vidare undersöka inom ramen för denna undersökning.

Schakt 2

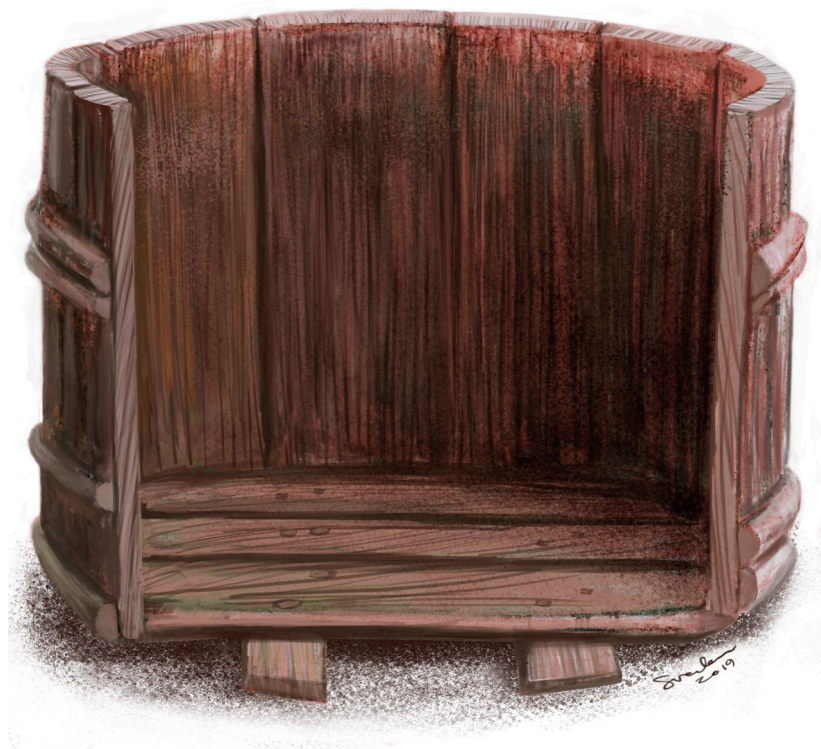
Schakt 2 grävdes på gränsen mellan de västra delarna av Dragarbrunn 3:2 och 3:3 (se figur 2). Platsen utgjorde vid undersökningstillfället en parkering med fyrkantig gatsten. Schaktet var 5,5 x 3,2 meter stort och grävdes ned till 2,4 meter under dagens marknivå. Arkeologiska lämningar framkom här på 0,3 meters djup. I schaktet påträffades tre garverikar i trä,

flertalet utfyllnadslager, rester av en pålkonstruktion samt en rustbädd av ris.

Lämningarna hade skurits av en nedgrävning för ett betongfundament i västra delen, samt av en grund nedgrävning som gick i ungefärlig öst-västlig riktning i dess norra del, vilken med tanke på dess placering i förhållande till det stuprör som ännu är i bruk bör ha grävts i syfte att leda dagvatten.

Kontextgrupp 2:1 Garveriverksamhet

Efter att gatstenen med dess sättmaterial hade avlägsnats påträffades ett tjockt utjämningslager (201) som innehöll rikligt med fynd i form av keramik och kritpipor, men även läder och planglas samt dryckes- och flaskglas. Lagret innehöll även rikligt med organiskt material, med inslag av rasing. I detta lager hittades bland annat ett hängbryne i skiffer (figur 26) och ett hänglås (fnr 201:10150:7). Detta lager täckte tre laggar med barkfyllning. Av dessa kunde två av karen (204 och 205) grävas till omkring hälften inom schaktet, medan det tredje karet (206) endast kunde skönjas i den södra schaktväggen och därför endast dokumenterades *in situ*.

Figur 27. Rekonstruktion av ett av de garverikar som hittades i schakt två. Figuren visar karets uppbyggnad i genomskärning. I botten syns tvärgående plankor och bottenplankor som fästs med hjälp av träpluggar. Illustration av Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Karen var cirka 1,6 meter i diameter, med en bevarad höjd på upp till 0,36 meter. De var uppbyggda av lodrätt placerade laggar i granvirke, som hölls ihop av tunnband i trä. Karen hade försetts med kraftiga bottenar vilka bestod av breda plankor som i ytterkant hade falsats ihop med den nedre delen av laggarna, där en fog hade sågats in. Bottenplankorna hade sammanfogats med träpluggar. Dessa var sedan fästa på samma sätt i två tvärgående plankor undertill (figur 27).

Laggkarens väggar var till viss del välbevarade, framförallt hos kar 204, de var främst skadade upp-till. Det kar som framkom i schaktets västra del, kar 205, hade generellt sett sämre bevarade väggar, vilket sannolikt hade sin grund i att betongfundamentet grävts ned invid karet och påverkat dess bevaringsförhållanden. Baserat på hur kar 204 såg ut kunde vi dock se att karen har varit försedda med minst fyra tunnband. På det karet fanns nämligen tre välbevarade tunnband på nedre delen av karet, medan det fjärde och översta var kraftigt förmultnat. Tunnbanden var tillspetsade i ändarna, där de överlappade varandra och hade sammanfogats

med två järnningar. Som jämförelse kan nämnas att endast två tunnband fanns bevarade på det västra karet 205.

De två kar som undersöktes var fyllda med tjocka barklager (202 och 203). Utöver bark från bland annat tall, gran, björk och sälg/vide, innehöll lagren även päls från olika djursorter och rikliga mängder tallbarr och grässtrån (bilaga 10). I det östra karet påträffades även ett stort stycke skinnavskrap och päls från garveriverksamheten, liksom en del av buk från ett nötskinn (bilaga 8).

Mellan garverikaren fanns en aktivitetsyta (207). Lagret var tunt och bestod av ett fett lager med bark som blandats med annat organiskt material. Bark var också nedtrampad i den leriga och mycket ojämna tramphorisont (208) som påträffades under. Denna tramphorisont förekom även under karen och har alltså tillkommit innan, eller i samband med, att karen fördes till platsen (figur 28). I detta lager hittades bland annat fragment från dryckesglas som kan dateras till 1600-tal. Under detta framkom ett utfyllnadslager (209) med stort inslag av organiskt mate-

Figur 28. Garverikaren efter att barklagren avlägsnats. I övre delen av bilden syns även det kar som lämnades *in situ* i schaktväggen. Även aktivitetsytan (207) med trampat material från karen anas. Foto från norr.

rial, samt en del rasing. I detta påträffades keramik som daterats till 1600–1700-tal (bilaga 6 keramik). Lagret bör ha påförts i samband med förberedelserna inför garveriverksamheten.

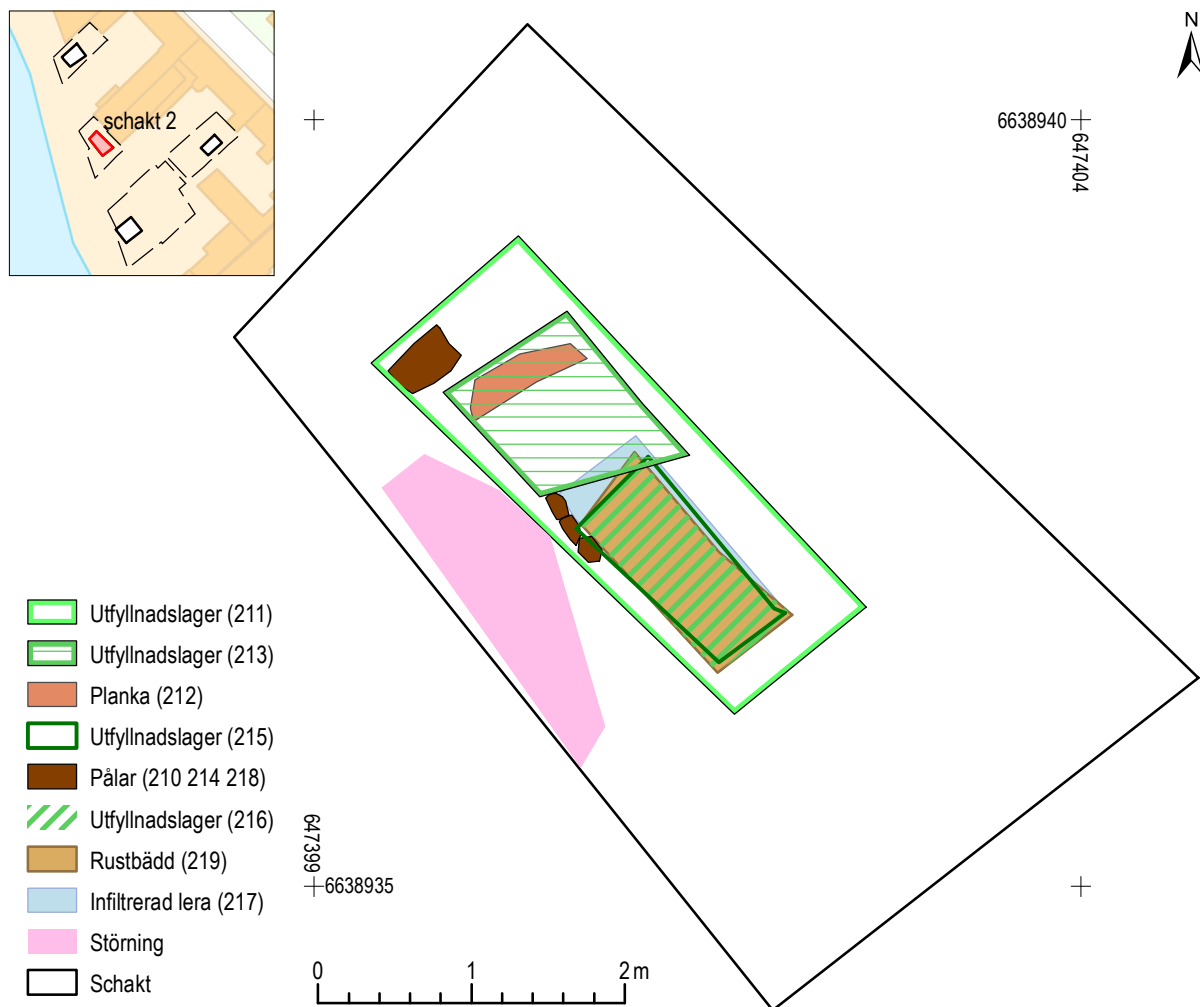
Tolkning

I och med att karen var fyllda med bark och päls från olika djur är det högst rimligt att utgå från att karen har använts till så kallad vegetabilisk garvning, där garvningssyran kommer från barken (se vidare kapitel *Diskussion och tolkning*). Det sammantagna dateringsspannet som fynden från det överliggande lagret 201 gav, indikerar att lagret har påförts efter 1700-talets andra hälft (se bilaga 6, bilaga 7, bilaga 8 och bilaga 9). Möjligen sker detta i samband med att karen tas ur bruk. När själva garvningen har skett är däremot svårt att närmare bestämma, men baserat på keramikfynd som gjordes i äldre och samtida lager bör de ha brukats under 1600–1700-tal. Ett fragment från ett av karen genomgick ¹⁴C-analys, vilket gav dateringen 1410–

1480 (2 σ , bilaga 11). Stratigrafiskt sett är detta dock ingen trolig datering, då betydligt yngre fynd förekommer i lager under karen. Denna datering bör därför ha sin förklaring i valet av virke. Antingen har karet byggts med återanvänt material från en äldre träkonstruktion, eller så har dateringen med granens höga egenålder att göra. Granen kan bli upp till omkring 400 år gammal.

Figur 29. Detalj på tunnbanden som satt på ett av garverikaren (204). Foto från söder.

Figur 30. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 2:2. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
209	Utfyllnadslager
211	Utfyllnadslager
213	Utfyllnadslager
212	Liggande plank
215	Utfyllnadslager
210	Påle
214	Påle
218	Påle
216	Utfyllnadslager
219	Rustbädd, ris
217	Infiltrerad lera

Figur 31. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 2:2, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Kontextgrupp 2:2 Träkonstruktion, utfyllnadslager och rustbädd av ris

Under utfyllnadslager 209 framkom ytterligare ett utfyllnadslager (211), vilket bland annat innehöll en del upphettat och skörbränt raseringsmaterial. I detta lager påträffades även en kniv (fnr 211:10170:1, bilaga 9). I norra delen av schaktet påträffades ännu ett omrört utfyllnadslager, dock med större inslag av organiskt material (213). Dessa lager täckte fyra pålar (210, 214, 218:1 och 218:2) som påträffades utmed västra schaktväggen, samt en plank (212) i den nordvästra delen av schaktet. Samtliga pålar hade runt tvärsnitt. På grund av slantningen är deras fulla längd inte kända, men de delar som gick att skönja i schaktet uppgick till omkring en halvmet. Påle 210 framkom i schaktets nordvästra hörn och var mycket dåligt bevarad. Planka 212 framkom strax söder om denna. Pålarna 214, 218:1 och

Figur 32. De tre pålar som framkom i västra schaktväggen i botten av schakt 2. Foto från nordost.

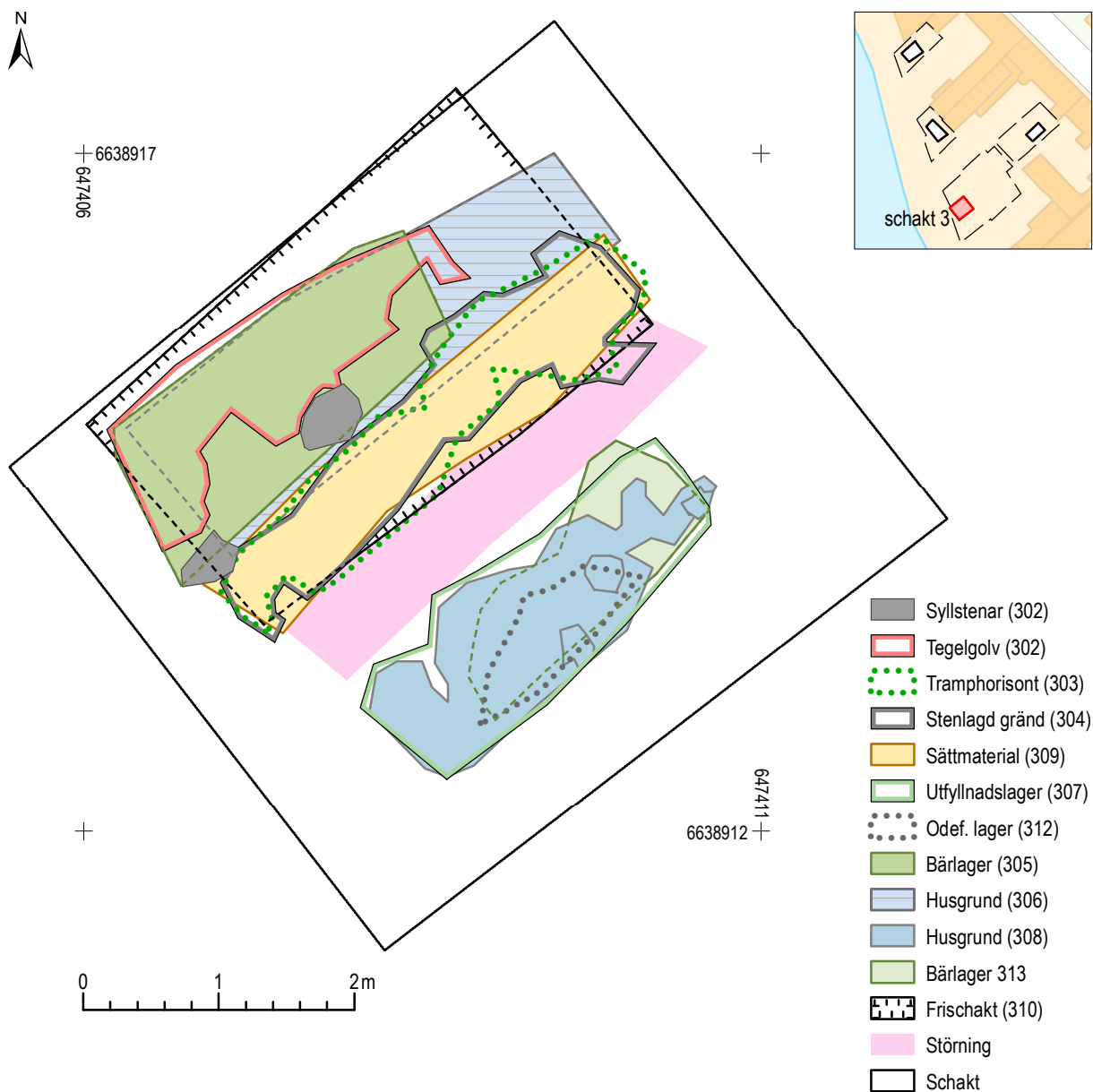
218:2 stod tätt ihop och framkom längre söderut. Dessa var bättre bevarade än 210, men syntes främst i schaktväggen.

Efter detta följde spår av markarbeten i form av två utfyllnadslager (215 och 216) som bland annat innehöll ett stort inslag av bearbetat trä, huggspån och trärester. I lager 216 påträffades en sula från en barnsko, vilken utifrån typologi har daterats till 1300-/1400-tal (bilaga 8). Dessa lager undersöktes genom rutgrävning. Under dem framkom en rustbädd av ris (219), vilken har ^{14}C -daterats till 1150–1270 (95 % sannolikhet, bilaga 11). Rustbädden bestod av rikligt med slanor, kvistar och träflis. I botten av schaktet noterades sedan ett tjockt lager med vad som har tolkats som naturligt avsatt lera, infiltrerad av de ovanliggande utfyllnadslagren (217). Detta noterades främst i samband med sondning och djupschaktning, då grundvattnet trängde upp och förhindrade vidare undersökning. Det medför att det inte går att med säkerhet säga att orörd mark uppnåddes.

Tolkning

De kontexter som påträffades under garverikaren visar på att markarbeten har skett på platsen sedan medeltid och in i 1600-/1700-tal. De pålar som påträffades kan vara rester efter en bryggkonstruktion, vilket tidigare har påträffats i kvarterets västra delar. Om så är fallet kan den plankan som påträffades i anslutning till pålarna ha hört till bryggan. Pålarna kan även ha fungerat som mothåll för de massor som har påförts i syfte att stabilisera marken närmast ån. När pålarna tillkommer är oklart, men baserat på dateringar från överliggande lager 209 och underliggande lager 216 bör de grovt sett ha tillkommit någon gång i övergången mellan senmedeltid och tidigmodern tid. Liknande lämningar och stratigrafisk följd har tidigare noterats vid undersökningen 1995, där även skor med samma datering påträffades (Qviström 1997:41ff).

Rustbädden av ris som påträffades mot botten av schaktet kunde med hjälp av en grankvist ^{14}C -daterades till 1150–1270 (95 % sannolikhet). Med tanke på kvistens låga egenålder är denna datering inte osannolik. Risbäddar med liknande dateringar har dessutom noterats inom kvarteret vid undersökningarna från 1986 och 1987 (Roslund 1993:8).

Kontextnummer	Beskrivning
301	Utfyllnadslager
303	Tramphorisont ovan stenläggning 304
304	Stenlagd gränd
309	Sättmaterial till 304
307	Utfyllnadslager
312	Odef. lager ovan stenläggning 308
308	Husgrund
313	Bärlager till 308
302	Tegelgolv
305	Bärlager till 302
306	Husgrund
310	Frischakt för husgrund

Figur 34. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 3:1, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Figur 33. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 3:1. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Schakt 3

Schakt 3 grävdes i nordvästra delen av Dragarbrunn 3:4 (se figur 2). Platsen utgjorde vid undersöknings-tillfället en parkering som omgärdades av en häck. Schaktet var totalt 5,2 x 4,5 meter brett och grävdes i dess södra del ned till 2,2 meters djup under nuvarande marknivå. Arkeologiska lämningar framkom här på 0,5 meters djup. I schaktets norra del påträffades en yngre husgrund, vilken vid fortsatt undersökning visade sig vara en plats där dagvatten kommit att samlas. Detta medförde att vatten trängde upp

redan vid lite drygt en halvmeters djup, varpå schaktet istället breddades 1,5 meter åt söder. I schaktet påträffades bebyggelseslämningar, bland annat en yngre huslämning med tegelgolv, en stenlagd gränd och ett nedgrävt träkar med blandat innehåll.

Kontextgrupp 3:1 Kvarteret på 1800-talet

Efter att bärlager och ett modernt utfyllnadslager (301) med bland annat Höganäsrör hade avlägsnats framkom resterna av en stenlagd yta (304) och ett tegelgolv (302). Tegelgolvet bestod av både rött och gult tegel, med fint, gråbeige bruk mellan och under tegelstenarna (figur 35). Till största del syntes endast ett skift med tegel, men i sydvästra delen av schaktet framgick att teglet åtminstone i den delen av konstruktionen hade legat i minst två skift. Tre otuktade naturstenar som framkom utmed tegelgolvets södra begränsning tockades höra till huskonstruktionen. Dessa bör ha utgjort syllstenar. En av stenarna hade en mindre urgröpfung, vilket skulle kunna vara en rest av ett borrhål. Golvet vilade på ett sandblandat bärlager (305) som låg mellan teglet och den underliggande husgrunden (306). Husgrunden bestod av större gråstenar i minst två skift. De stenar som låg i husgrundens södra del var markant större och låg som en yttre begränsning medan det mindre sten-

materialet förhöll sig innanför dessa. I och med att vatten trängde upp i samband med att dessa stenar togs fram grävdes denna del av schaktet inte djupare. En tydlig nedgrävningskant för ett frischakt (310) för byggnaden blev dock synlig i samband med att undersökningen fortskred.

Den stenläggning som påträffades direkt söder om tegelgolvet (304) överlagrades av en tunn tramphorisont (303) med sandig silt. Materialet i stenläggningen utgjordes av fina kullerstenar som hade lagts tätt, med stenarna på högkant. Stenläggningen relaterade till golvet och husgrund 306 på så sätt att dess sättmaterial (309) låg upp emot syllstenarna i 302.

I samband med att schaktet utökades åt söder framkom ett utfyllnadslager (307) och därunder ytterligare en stenläggning med grövre stenmaterial (308) glesare lagd än stenläggning 304. Denna hade skurits i norra delen av en recent nedgrävning, sannolikt en ledning. Även södra delen av stenläggning 304 hade skadats av denna nedgrävning. Stenläggning 308 täcktes partiellt av ett tunt sandigt odefinierat siltlager (312). Stenarna låg på ett lager med sandblandat åsgrus (313).

Figur 35. Det sentida tegelgolvet (302) och den stenlagda gränden (304) som hittades i schakt tre. Foto från sydväst.

Figur 36. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 3:2. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
313	Bärlager
311	Utfyllnadslager
316	Träkonstruktion
321	Grundläggning 316
317	Störhål
318	Störhål
322	Störhål
314	Stolphål
319	Stolphål, stenskott
320	Störhål
315	Utfyllnadslager

Figur 37. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 3:2, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Tolkning

Vid en jämförelse mellan våra inmätningar och den karta som Ehn (1975) har gjort över kvarteret år 1855 blir det tydligt att vi sannolikt ser spår av 1800-talets bebyggelse i de övre skikten i schakt 3. Detta styrks även delvis av dateringar av keramik från ovan- och underliggande kontexter (bilaga 6). Tegelgolvet bör således höra till den byggnad med "garveri, verkstadsrum och kammare" som ska ha stått i norra delen, medan stenläggningarna utgör ett stenlagt utrymme mellan byggnaderna, respektive en stenlagd grund för den byggnad som benämns "stall, fähus och vagnshus" (se figur 6). Det är dock inte heller uteslutet att exempelvis den stenlagda grunden 308 är äldre än byggnaden med tegelgolv.

Kontextgrupp 3:2 Träkonstruktioner och stenpackning

Under de båda stenläggningarna kom ett utfyllnadslager med raseringsinslag (311), skuret av frischakt 310. När detta lager hade avlägsnats påträffades en träkonstruktion (316) som bestod av åtta relativt välbevarade stockar lagda i ungefärlig nordost-sydvästlig riktning, samt tre mindre trästycken. Samtliga stockar var avbarkade, men deras utseende och storlek skiljde sig. Vissa var tydligt rundade; vissa var kluvor, och ytterligare några var bilade (figur 38). Hos ett fåtal påträffades även spår från tidigare brukning i form av urtag. Endast en av stockarna syntes i sin helhet inom schaktet, medan övriga fortsatte in i östra eller västra schaktväggen. En av dessa stockar daterades genom dendrokronologisk analys till 1604–1612 (bilaga 12).

I anslutning till dessa påträffades två stolphål med två bilade stolpar. Det ena stolphålet var stenskott (319), medan det andra saknade skoning (314). Dessutom hittades fyra störhål med bevarade störor (317, 318, 320, och 322). Samtliga hade spetsiga ändar och förekom i anslutning till de liggande stockarna i träkonstruktionen. Mellan och under stockarna låg en stenpackning (321) med tätt lagda rundade stenar. I stenpackningens södra del anades en rak linje, vilken kan ha utgjort dess södra begränsning.

Under dessa kontexter framkom sedan ett mycket kraftigt utfyllnadslager (315) som har påförts i utjämnande syfte, då underliggande lager tydligt sluttade ned mot ån. Lagrets övre skikt upplevdes mycket kompakt och kan ha utgjort en tramphorisont. I lagret förekom glas och kritpipor som daterades till 1600-tal (bilaga 7), samt keramik som kunde placeras in i perioden sent 1700-tal till tidigt 1800-tal (bilaga 6).

Tolkning

Den raka linjen i södra delen av stenpackningen utgör en tydlig avgränsning och indikerar att det är en lagd konstruktion, snarare än en markförstärkning. Möjligen har det legat en övre träläggning över träkonstruktionen, en kavelbro. Detta skulle i sådana fall kunna tyda på att det rör sig om lämningar efter en vattugränd

som har lett ned till Fyrisån. På kartor från tiden innan gaturegleringen syns två sådana löpa genom kvarteret (Syse *et al* 2001:95). Dessa kan ha brukats även efter gaturegleringen genomförts, även om de inte ritats ut på kartor. Så anses exempelvis fallet vara med de gränder som påträffades vid undersökningarna utmed Svartbäcksgatan 1995 och 1996 (Qvistström 1997:83). Syftet med de stolphål och störhål som framkom i anslutning till dessa är dock oklart. Deras placering överensstämmer inte med riktningen på trä- och stenkonstruktionen och möjligen har stolphålen och störhålen tillkommit senare.

Det rör sig sannolikt om en gatsträckning som använts under senare tid, möjligen under sent 1700-tal. I och med den sena dateringen på keramiken i det underliggande utfyllnadslaget tycks därför den dendrokronologiska dateringen av virket och de fynd som daterats till 1600-tal istället visa på att man här har återanvänt virke och massor från 1600-talsmiljöer. Den trampade horisonten på utfyllnadslaget kan ha tillkommit i samband med att den eventuella vattugränden anlades. Ett annat alternativ är att ingen beläggning funnits från början. I lagret förekom mycket små fragment av både glas och keramik, vilket visar på att lagret har blivit omrört och omflyttat snarare än avsatt.

Figur 38. Den träkonstruktion (316) och stenläggning (321) som tolkats som en möjlig vattugränd. På fotot syns även de stolphål som framkom (314 och 319). Foto från öster.

Kontextgrupp 3:3 Träkar och utfyllnadslager

Efter att utfyllnadslager 315 hade avlägsnats påträffades en möjlig stör i schaktets norra del (327). Stören var dock inte bearbetad och saknade spets. Dess funktion är i likhet med de ovan oklar. Mest intressant är dock den konstruktion i västra delen av schaktet, som tolkades som lämningarna efter ytterligare ett garverikar (328). Det var täckt av ett lager som tillkommit efter att karet tagits ur bruk, där bark blandats med silt (323). Efter att karets fyllning (330) analyserats visade sig dess innehåll, utöver förekomsten av bark, skilja sig markant från innehållet i de två kar som undersöktes i schakt två. Bland annat förekom en högre grad av gödsel och strö, hantverksspill, fröer från åkerväxter, liksom fröer från frukt och bär, vilket indikerar att lagret även innehöll latrin (bilaga 10).

Karet hade inte heller samma välbevarade och robusta konstruktion som karen i schakt två. Konstruktionen utgjordes i det här fallet endast av sju slantar som placerats tätt i horisontella skikt (figur 38). Inga bottenplankor eller laggar påträffades. Möjligen har dessa tagits tillvara i samband med att karet togs ur bruk. Ytterligare en detalj som skiljer sig från karen i schakt två var att det här hade placerats i en nedgrävning i marken (325) och alltså inte stått ovan mark. Mellan nedgrävningen och karet fanns ett omrört lager (326) med bark, näver och inslag av raseringsinslag. Detta lager kan möjligen ha påförts medvetet i stabiliserande syfte, men kan även ha tillkommit, i samband med aktiviteter omkring karet.

Nedgrävningen för karet skar ett utfyllnadslager (324) som bland annat innehöll keramik från 1600–1700-talet och mycket små fragment planglas. Lagret var omkring en halvmeter tjockt och innehöll

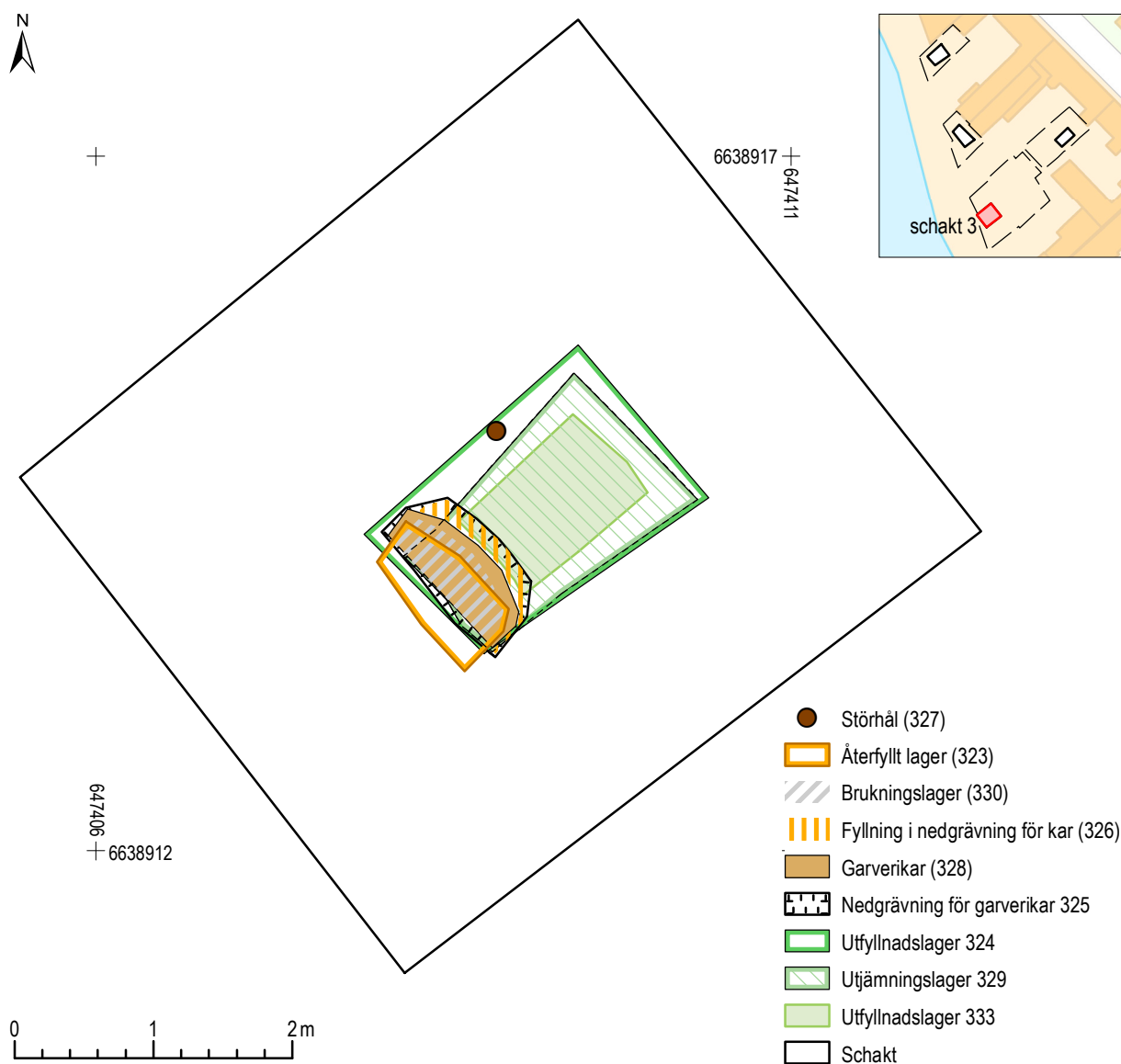
stora mängder organiskt material med raseringsinslag. Under detta följde sedan ytterligare fyra utfyllnadslager med varierande karaktär och sammansättning (329, 331, 332 och 333 i stratigrafisk följd). I dessa hittades keramik från perioden 1600-1700-tal, samt en skärva med den yngre dateringen 1700-1800-tal (bilaga 6), vilken dock inte bör komma från lagret, utan snarare har trillat ur schaktväggen. Två av utfyllnadslagren ingick i makrofossilanalysen, där 329 visade sig innehålla rikligt med kompostmaterial och 332 bland annat innehöll spår av byggnation och hantverk i form av huggspån, bearbetat trä och trärester (bilaga 10). Från detta lager skickades ett skalkorn för ¹⁴C-analys, vilket gav dateringen 1020–1160 (2 sigma), vilket motsägs av den betydligt yngre skärvan keramik. Samtliga utfyllnadslager undersöktes genom rutgrävning. I samband med detta stod det klart att ett av lagren har påförts i utjämnande syfte (329). Sammanlagt påträffades under karet cirka 1,5 meter tjocka utfyllnadslager innan schaktet blev alltför vattenfyllt för att vidare undersökning skulle vara möjlig. Det äldsta lagret (333) noterades endast i samband med sondning och orörd mark kunde inte uppnås.

Tolkning

Det kar som påträffades tolkades som ytterligare ett garverikar, trots de skillnader som förekom konstruktionsmässigt i förhållande till karen i schakt två. Karet konstruktion är dock märklig eftersom den saknar botten och egentliga väggar. Även innehållet i den fyllning som påträffades i karet skilde sig från de tidigare. Detta kan antingen innebära att karet har använts i andra syften, eller att det helt enkelt har fyllts med avfall av olika slag i samband med att det slutar användas i garveriverksamheten. En sådan teori skulle förklara att det förekommer både likhe-

Figur 38. Det garverikar (328) som hittades nedgrävt i ett kraftigt utfyllnadslager i schakt tre. På bilden anas det barkblandade lagret som hade utgjort brukningslager i karet (330) samt nedgrävningens kant (325) i bildens övre del. Foto från väster.

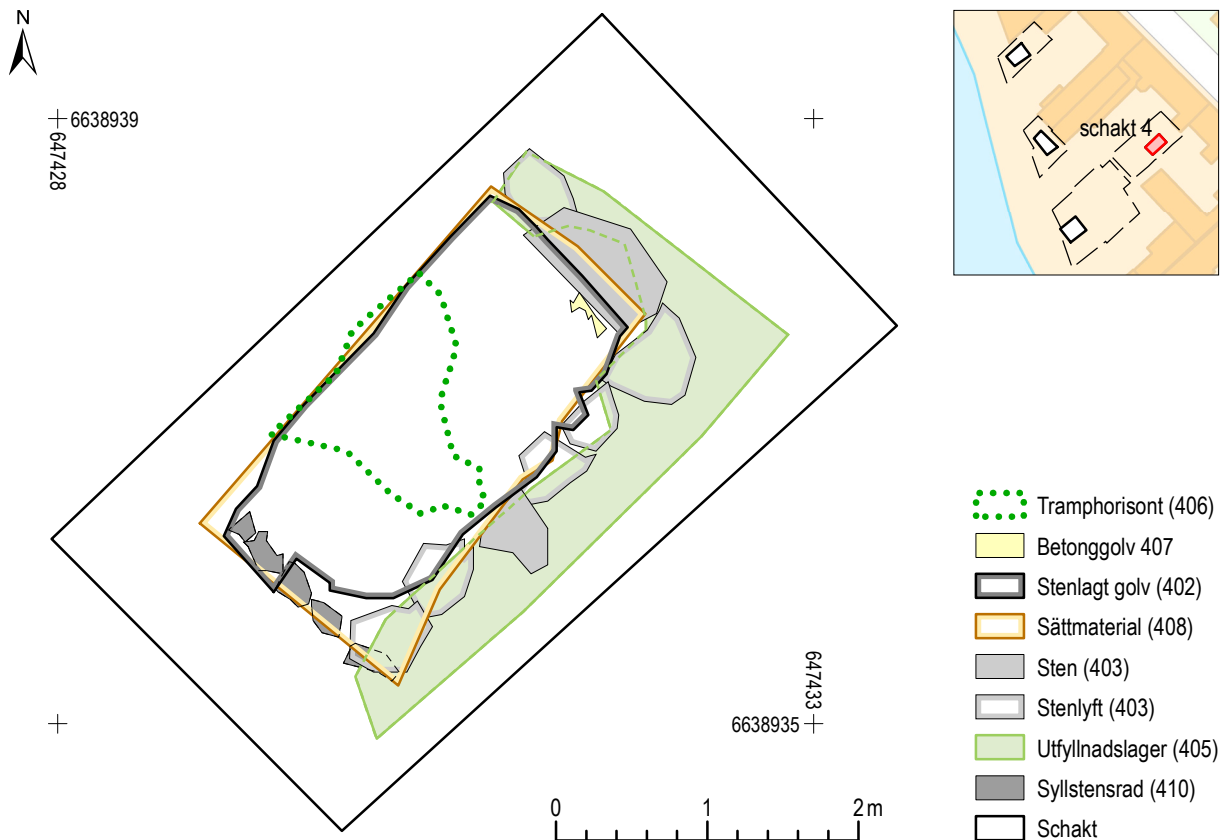
Figur 40. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 3:3. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

ter och skillnader i fyllningarnas sammansättning mellan karen.

Om man ser till dateringen av keramiken i de närmast anslutande lagren och de stratigrafiska förhållandena bör karets brukningsfas kunna föras till 1600–1700-talet. De utfyllnadslager som förekom under karet är däremot mer problematiska att datera. De yngre lagren innehöll ett, om än mycket sparsamt, keramiskt material som placerar dem inom samma tidsram som karet. Om den yngre skärvan som daterats till 1700–1800-tal inte hör till lagret kan ¹⁴C-dateringen dock indikera att det även rör sig om tidigmedeltida utfyllnader. Ett annat alternativ är att utfyllnaderna sker under en senare fas, med omrörda massor från tidigmedeltida miljöer.

Kontextnummer	Beskrivning
315	Utfyllnadslager
327	Störhål
323	Återfyllt lager
330	Brukningslager i garverikar
326	Lager mellan kar och nedgrävningsvägg
328	Garverikar
325	Nedgrävning för garverikar
324	Utfyllnadslager
329	Utgjämningslager
331	Utfyllnadslager
332	Utfyllnadslager
333	Utfyllnadslager

Figur 41. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 3:3, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Figur 42. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 4:1. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Utfyllnadslager 329 och 333 redovisas främst i syfte att visa slätningens inverkan på storleken av den yta som kunde skönjas i botten av schaktet. Skala 1:50.

Schakt 4

Schakt fyra grävdes på nordöstra delen av Dragarbrunn 3:3, idag använt som parkering (se figur 2). Schaktet var 5 x 3m meter stort och grävdes ned till cirka 2,4 meters djup under dagens marknivå. Arkeologiska lämningar framkom här på 0,8 meters djup. I schaktet påträffades lämningar efter tre byggnader, varav den yngsta hade stenlagt golv som senare förstärktes med ett skikt av betong. Den äldsta byggnaden bestod av en kraftig grundmur med skal-mur i tegel. I anslutning till byggnaden framkom fyra gatunivåer, vilka samtliga följde den gatu-sträckning som rådde innan 1600-talets gatureglering.

Kontextgrupp 4:1 Sentida byggnader

Efter att bärlager och två omrörda utfyllnadslager (401 och 404) avlägsnats påträffades det nordöstra hörnet av en byggnad med betonggolvlager. Byggnaden bestod av en fragmentarisk rest av betonggolvlager (407) och ett stenlagt golvlager (402) med en trampad yta (406)

Kontextnummer	Beskrivning
400	Bärlager parkering
401	Utfyllnadslager, modernt
404	Raseringslager med kalkbruk
407	Betonggolvlager
406	Tramphorisont
402	Stenlagt golvlager
408	Sättmaterial
403	Syllstensrad
405	Utfyllnadslager
410	Syllstensrad
409	Raseringslager

Figur 43. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 4:1, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

i dess västra del. Tramphorisonen utgjordes bland annat av lera och kolstänk och fortsatte in i västra schaktväggen. Möjligen speglar tramphorisonen skedet då betonggolvet anläggs. Det stenlagda golvet utgjordes av kullerstenar som stod på högkant och vilade på ett tjockt lager med grusig sand (408). Själva husgrunden utgjordes av syllstenar (403), av vilka endast två ännu stod kvar *in situ* (figur 44). Dessa var i otuktad natursten. I samband med att de yngsta utfyllnadslagren togs bort påträffades dock håligheter efter stenlyft, vilka följde kullerstensgolvet södra och östra begränsning mycket väl. Stenlyften representerar borttagna syllstenar. Dessa låg i sin tur på ett utfyllnadslager (405).

I den schaktvägg som vette åt sydväst påträffades ytterligare en syllstensrad (410) under sättmaterialet för kullerstensgolvet. Denna bestod av fem stenar i mindre storlek, varav två hade placerats med den flata sidan åt öster. Detta kan ha utgjort byggnadens utsida. I övrigt var de otuktade och kantiga och av

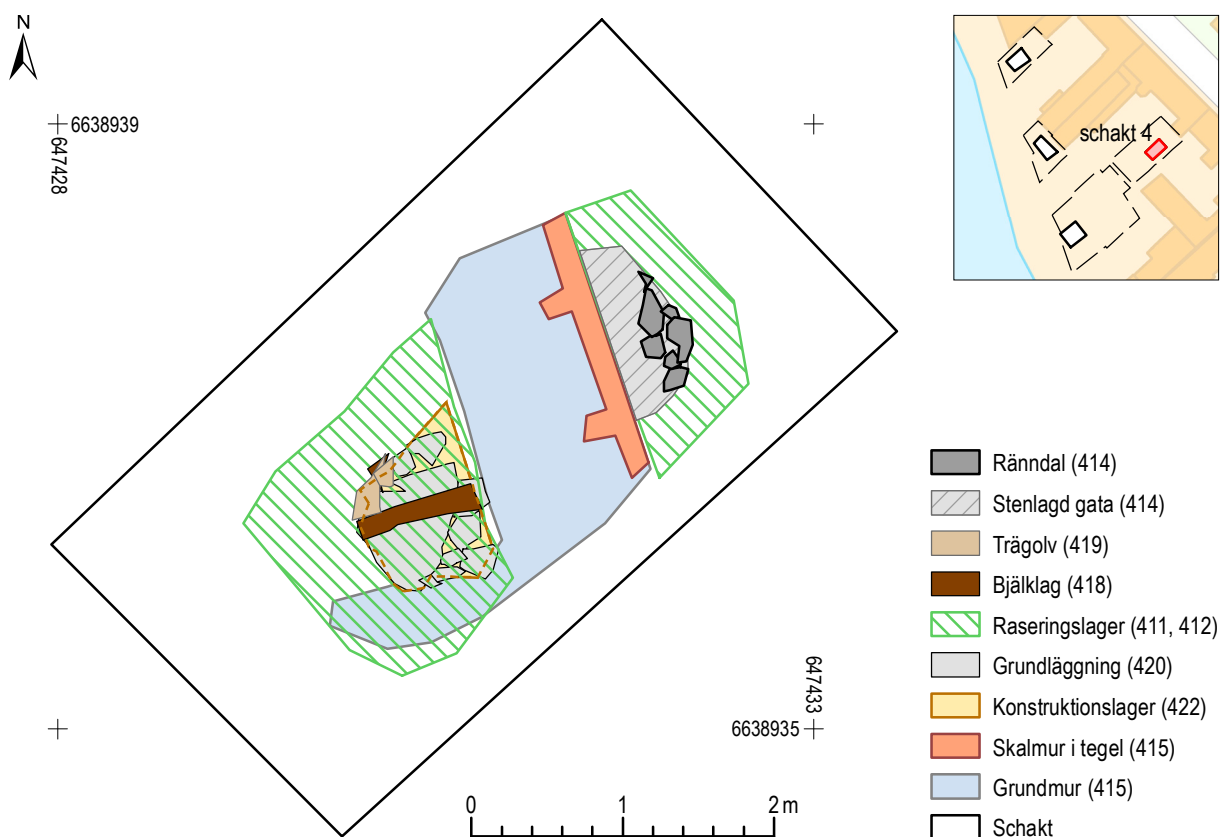
blandat stenmaterial. Under syllstensraden och sättmaterialet för det yngre kullerstensgolvet framkom ett raseringslager (409) i hela schaktet.

Tolkning

Baserat på dateringar av keramik från över- och underliggande lager är det tydligt att båda byggnaderna har tillkommit någon gång efter perioden sent 1700-tal–tidigt 1800-tal (bilaga 6). I och med att den yngre huslämningen med kullerstensgolv senare försetts med betonggolv bör den åtminstone ha varit i bruk in i sent 1800-tal, möjligen in i 1900-tal. Kanske revs den i samband med att en karamellfabrik anlades på platsen år 1921. Den enklare byggnaden, vilken bör ha varit ett skjul eller liknande, är äldre då den överlagras av sättmaterialet till kullerstensgolvet. Med tanke på att den överlagras ett stort raseringslager som tolkas härröra från tiden då gaturegleringen genomförs är det inte omöjligt att den äldre byggnaden tillkommer någon gång efter mitten av 1600-talet.

Figur 44. Det stenlagda golvet (402) och de syllstenar (403) som hittades i schakt fyra. På bilden syns även den trampade horisonten (406) som låg ovan kullerstenarna. Foto från nordost.

Figur 45. Plan över de kontexter som ingick i kontextgrupp 4:2. Endast ett urval av kontextgruppens utfyllnadslager redovisas här. Skala 1:50.

Kontextnummer	Beskrivning
411	Raseringslager
414	Stenlagd gata
421	Sättmaterial
423	Stenlagd gata
424	Sättmaterial
425	Kavelbro
426	Sättmaterial
427	Stenlagd gata
429	Sättmaterial
430	Utfyllnadslager
432	Sättmaterial (samma som 428)

Figur 46. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 4:2 A, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Kontextgrupp 4:2 A och B

I samband med att raseringslager 409 grävdes bort blev det tydligt att detta överlagrade en grundmur som hade utgjort sydöstra hörnet av en byggnad. Under detta första raseringslager följde ytterligare tre mycket kraftiga lager med rasing. Dessa skiljde

sig dels något i deras sammansättning, dels genom att de förekom utanför respektive innanför grundmuren. Av dessa låg således ett lager öst om muren (412) medan de andra två förekom väst om muren, det vill säga inuti huset (411 och 416).

Kontextgrupp 4:2 A

Fyra nivåer av oregerade gator

Under raseringslagret 412 framkom i schaktets nordöstra del fyra gatunivåer, tre stenläggningar och en kavelbro, vilka samtliga tydligt förhöll sig till husgrunden och dess riktning. Den yngsta nivån utgjordes av en kullerstengata (414) med en tunn tramphorisont (413). Makrofossilanalysen visade att tramphorisonten bland annat innehöll fiskfäll och små fragment av rasing (bilaga 10). Kullerstengatan hade en rännal som hade lagts med ett något större stenmaterial än övriga gatan. Denna gatunivå vilade ovan rödaktig sättsand (421) med inslag av finfördelat raseringsmaterial samt en tunn horisont med organiskt material. Möjligen skulle detta kunna vara en tramphorisont som tillkommit i samband med att man anlägger kullerstengatan. Därefter följde rester av ytterligare en stenlagd gata (423) med

ett sättmaterial av fin sand (424). Detta sättmaterial överlagrade även en gatunivå som utgjordes av en kavelbro (425), med tre tätt lagda plankor som följde husgrundens riktning (figur 47). Plankorna var i förmultnat skick men var trots detta relativt intakta och väl sammanhållna. En fjärde planka syntes i den östra schaktväggen. En av dessa plankor ingick i ¹⁴C-analysen, vilket gav dateringen 1220–1300 (2 sigma). Även sättmaterialet till kavelbron (426) utgjordes av sand. Den äldsta gatunivån (427) som påträffades här utgjordes även den av fint lagd kullersten (figur 48) med ett sättmaterial (429) som utgjordes av grå, fet silt med inslag av finfördelat raseringsmaterial. Under detta

framkom sedan ett utfyllnadslager (430) med raseringsmassor och inslag av upphettat material, innan den grusblandade sand som utgjort sättmaterial för husgrunden (432) påträffades.

Figur 47. Den kavelbro (425) som utgjorde den näst äldsta nivån av de gator som löpte enligt den äldre gatusträckningen. I bildens övre del anas de två yngre stenlagda gatunivåerna (414 och 423) i profilen. Foto från väster.

Figur 48. Den äldsta stenlagda gatunivån (427) som påträffades i schakt fyra. Foto från väster.

Kontextgrupp 4:2 B Hus med skalmur i tegel

De två raseringslager som förekom väst om grundmuren (411 och 416) innehöll bland annat rikligt med tegelsten, tegelkross och kalkbruk. Dessa lager har sannolikt använts som fyllnadsmaterial i rummet i samband med att huset tas ur bruk och gaturegleringen genomförs. I rummet påträffades sedan under ett sandigt skikt (417), resterna av ett fragmentariskt och mycket dåligt bevarat trägolv (419) som låg på ett golvbjälklag (418). Golvet syntes endast som två mindre plankor som stack ut ur den schaktvägg som vette mot nordväst (figur 50). Bjälklaget utgjordes av en relativt välbevarad kluva av mindre storlek som låg i närmast nordöst-sydvästlig riktning med plana sidan nedåt. Under dessa låg ett konstruktionslager med sand (422). Grunden för golvet var ordentligt och omsorgsfullt lagt, med en jämn nivå av ett större block med en plan sida vänd uppåt, vilket omgavs av både plana och rundade stenar. Blocket fick på grund av schaktets ringa storlek lämnas kvar in situ.

Grundmuren (415:1) var drygt en halvmeter hög och omkring en meter bred. Sammanlagt kunde omkring tre och en halv meter av murens längd dokumenteras. Grundmuren fortsatte in i både norra, södra och västra schaktväggen. Den var uppbyggd av grovt huggen gråsten vilka hade lagts parvis och bestod av sammanlagt fyra skift, där de större stenarna hade varvats med mindre stenmaterial av blandad karaktär. Grått murbruk förekom på ovasidan av grundmuren, samt relativt rikligt även i de delar som utgjorde rummets sydöstra hörn. Bruket var däremot sparsamt använt mellan murens skift. I den del av muren som låg i ungefär nordvästlig-sydöstlig riktning kunde även kärnmurens uppbyggnad dokumenteras. Den visade sig vara uppfylld av ett material bestående av siltblandat grus, tegelkross och småsten som låg mellan de större gråstenarna. I den södra delen av muren påträffades även två föremål i järn, ett beslag (fnr 415:10167:1) och en kniv (fnr 415:10167:2), vilka satt inkilade mellan andra och tredje stenskitet i grundmuren. Möjligen har dessa lagts dit som husoffer.

Muren hade även försetts med en skalmur i tegel (415:2) som vette mot nordost, husets fasad ut mot gatan. Skalmuren bestod av ett till tre skift med tegel, där de två nedre skiften hade lagts med löpsidan (längsidan) utåt. Det tegelskift som låg närmast gråstenarna hade anpassats efter deras form.

Kontextnummer	Beskrivning
409	Uttjämningslager
411	Raseringslager, östra
412	Raseringslager, västra
416	Raseringslager
417	Konstruktionslager
419	Trägolv
418	Bjälklag för golv
422	Konstruktionslager
420	Husgrund
415	Grundmur
428	Konstruktionslager (samma som 432)
432	Konstruktionslager (samma som 428)
437	Återfyllnadslager
438	Rustbädd
431	Mothåll för rustbädd
436	Frischakt för hus
433	Tramphorisont
434	Utfyllnadslager

Figur 49. Tabell över de kontexter som ingår i kontextgrupp 4:2 B, angivna i ungefärlig stratigrafisk ordning från yngst till äldst. För mer detaljerad redovisning se bilaga 3.

Det tredje skiftet var endast partiellt bevarat i form av två tegelstenar, vilka hade lagts med kopparsidan (kortsidan) utåt. Tegelstenarna hade fogats samman med ett tjockt skikt av slätt struket, grågult murbruk. I samband med att den yngsta gatunivån undersöktes och togs bort framkom sedan delar av en rustbädd av kraftiga timmerstockar (435 och 438) vilka hade lagts som grund för huset. Dessa låg i ett frischakt för huset (436) och begränsades av tre mothåll (431) i form av tre bilade stolpar som påträffades i anslutning till stockarna. De var placerade utmed nedgrävningskanten för frischaktet. Samtliga kontexter som var kopplade till rustbädden hade täckts av det grusblandade sandlager (432) som utgjorde sättmaterial till grundmuren och påminde mycket om det som hittades under stenarna i den grundläggning som framkom inne i huset. Närmast stockarna i rustbädden låg ett mycket omrört lager (437) som innehöll klumpar av ren lera och ett fett lager med riklig förekomst av organiskt material. Detta lager bör ha tillkommit i samband med att man, efter att rustbädden anlades, återfyllde frischaktet för huset.

Frischaktet hade skurit minst två lager. Det yngsta lagret (433) överlagrades fysiskt av sättmaterialet

Figur 50. Översikt över de kontexter som ingick i huslämningen. Grundmuren med dess skalmur i tegel (315) centrerad. Till vänster i bild syns den golvbjälke (418) som vilade ovan den stora grundstenen (420) som låg i botten. Även den yngsta gatunivån (414) och dess rännal syns till höger i bild. Fotot taget i lod.

till den äldsta kullerstensgatan. Detta var ett relativt tunt lager som främst bestod av grusblandad, siltig lera med inslag av kol och bark. Lagrets översta skikt var mycket kompakt och har utgjort en trampad horisont, som kanske tillkommit innan, eller i samband med att huset anläggs. Att lagret utgjort en trampad horisont bekräftas av att resultaten av den makrofossila analysen visar att lagret bland annat innehöll hårt trampat gödsel, tallbark och trärester. Under detta framkom ett tjockt lager (434) vars sammansättning tyder på att det är ett utfyllnadslager, med rikligt med organiskt material såsom kvistar, djurben, gödsel uppblandat med halm, hasselnötskal, näver och päls (bilaga 10). Sannolikt är det detta lager som har använts vid återfyllnaden av frischaket för huset. Lagret kunde dessvärre inte grävas fullständigt på grund av att grundvattnet började trycka upp, men även på grund av att slantningen skulle bli för brant för fortsatt undersökning. Dess tjocklek mättes därför genom sondning. I samband med sondningen stod det även klart att ytterligare minst

ett utfyllnadslager förekommer under lager 434, samt att det i schaktets ytterst nordöstra del tycks finnas en kraftig konstruktion i trä. Dessa företeelser noterades dock endast genom att marken sondades på ett flertal punkter. De är indikationer på att ytterligare kulturlager och konstruktioner sannolikt är att förväntas.

Tolkning

Huset bör baserat på grundmurens tjocklek ha haft åtminstone två våningar och byggnaden i sig tycks generellt visa på en högre standard, i ett område som tidigare endast ansetts hysa trähus. Av allt att döma tycks huset ha stått på platsen innan gaturegleringen, som sker någon gång under 1660-talet. Senast när 1667 års karta över Uppsala upptecknas (Syse *et al* 2001:95). Dateringar av keramik som hittats i ett av raseringslagren som täckte lämningarna (bilaga 6) visar att huset har tagits ur bruk i samband med gaturegleringen. Möjligen härrör raseringslagren som påträffades från husets överbyggnad. Ytterligare in-

dikationer på att huset uppfördes innan gaturregleringen finner vi i tegelmurens utseende och materialstorleken på det tegel som har använts, vilka båda antyder en datering till medeltid eller övergången från senmedeltid till tidigmoderna tiden (se vidare diskussion nedan).

Även de fyra gatunivåerna styrker teorin, då dessa följer den sträckning som Östra Ågatan hade fram

till tiden före gaturregleringen. Att samtliga nivåer löper parallellt med husgrunden talar för att huset har stått ett tag när det tas ur bruk. ¹⁴C-dateringen visar att träet i kavelbron, det vill säga den näst äldsta gatunivån, var högmedeltida. Detta får dock anses som något osäkert. Liksom i fallet med dateringen av garverikaren i schakt två bör man även här sannolikt räkna med faktorer som granens höga egenålder och återanvändandet av material.

DISKUSSION OCH TOLKNING

Garveriverksamheten

Garveriverksamheten placerades ofta i stadens utkant tillsammans med andra illaluktande hantverk, vilket lämningarna i detta kvarter är ett bra exempel på. Garvningsprocessen krävde dessutom stora mängder vatten, vilket gör placeringen av garveriverksamheten invid Fyrisån idealisk. Vid tidigare undersökningar har läderspill påträffats i medeltida kontexter. Dessa har tolkats som möjliga spår av medeltida garveriverksamhet i kvarteret. Utöver läderspillet har detta dock inte kunnat beläggas arkeologiskt. Medeltida garverikar med barkfyllning har däremot påträffats i 1300-talsmiljöer vid undersökningar i kvarteret Kransen (Ehn & Gustafsson 1984:27ff). Den sentida bebyggelsen visar att verksamheten fortgår in i andra hälften av 1800-talet och fram till dess att det Barkströmska garveriet rivs år 1901. 1855 års uppteckning över kvarteren Lindormen och Leoparden visar att garveriverksamhet och läderbearbetning dominerade i dessa delar av Uppsala (Ehn 1975:49ff).

Nedan beskrivs garvningsprocessen översiktligt utifrån Lotta Rahmes gedigna arbete i boken *Skinn – garvning och beredning med traditionella metoder* (2014). Detta tillvägagångssätt är i stort sett likartat det som man har använt sig av under medeltid och historisk tid och således det man bör ha tillämpat under brukningstiden för de kar som påträffades i kvarteret Lindormen.

Garvning är enkelt sagt ett hantverk där man genom en kemisk process gör läder av hudar och skinn. Det är garvningsprocessen som gör att lädret blir mjukt, följsamt och vattentåligh. Som jämförelse kan sägas att en hud som exempelvis endast bearbetats meka-

niskt är mjuk och följsam till dess att den blir blöt och torkar igen. En garvad hud behåller då sin smidighet medan den ogarvade blir stel och torr. Innan själva garvningsprocessen påbörjas måste huden först bearbetas i flera steg, bland annat ska huden skrapas ren, avhåras och genomgå ett flertal reningsprocesser. I en av dessa reningsprocesser ingår bland annat att läggs huden i en lösning med släckt kalk. Den kalktunna som hittades i schakt 1 har sannolikt varit kopplad till denna del i processen. Dessa steg kommer dock inte att behandlas närmare här.

Själva garvningen kan sedan ske på flera sätt, bland annat genom fettgarvning, rökgarvning och vegetabilisk garvning. Under 1800-talet började man även använda sig av kemiska garvämnerna (Rahme 2014:59ff). Den teknik som har använts vid garvningen i kvarteret Lindormen är den vegetabiliska, vilken också är en av de äldsta kända teknikerna för att preparera hudar. Denna teknik behöll sitt förfarandesätt fram till 1700-talets slut, då tekniken effektiviserades (Rahme 2014:71).

Den vegetabiliska garvningsprocessen går ut på att hudarna varvas med skikt av hackad eller finfördelad bark i ett kar eller i en grop i marken. Från barken utvinns sedan de garvämnerna som finns i innerbarken. Vanligen utgörs materialet endast av bark, men i vissa fall har även andra växter använts, bland annat skogshumle, pors, ljung och blodrot. När man varvat hudar och bark hålls vatten ned i gropen eller karet, varpå man täcker allt med ett lock. Under denna process bildas en barklag när garvämnerna i barken utsöndras i vattnet och binder sig vid huden. I och med detta stoppas nedbrytningsprocessen av huden. Detta är dock en lång process som kan ta upp till två år, där barklagen måste bytas vid ett flertal tillfäl-

len. De barklager som låg i garverikaren i schakt två utgör med andra ord resterna efter en barklag (figur 51). När huden sedan var helt genomgarvad kunde efterbehandlingen av hudarna påbörjas (Rahme 2014:71ff).

Det senmedeltida kvarteret Lindormen?

Kvarteret är intressant ur den aspekten att det tidigare har varit en vit fläck på kartan beträffande tiden innan stadsregleringen. Under 1300-talet har området enligt tidigare teorier antagits ligga under vatten. Senare undersökningar har dock gett oss skäl att tro att så inte var fallet (Qviström 1997). På den karta som anses föreställa det medeltida Uppsala sträcker sig staden ut till det område som idag utgör kvarteret direkt söder om Lindormen, kvarteret Leopard. Av allt att döma utökas dock bebyggelsen stadigt efter att den kartan upptecknats. Ett bra exempel på detta är resultaten från undersökningar inom kvarteret Örtedalen, med spår av lämningar från 1400-talet i form av gjuveriverksamhet (Kjellberg 2010). Även detta kvarter är ett område som inte ingår i den äldsta kartans utsträckning, åtminstone inte före år 1287. Detta innebär alltså att Uppsalas utbredning från omkring 1300-talet fram till dess att regleringskartan upptecknas år 1643 är relativt okänd, bortsett från den information som genererats vid arkeologiska undersökningar (Syse *et al* 2001: 79ff). Vid arkeologiska undersökningar inom kvarteret Lindormen har ett flertal observationer gjorts som visar att det förekommer medeltida lämningar på platsen, och även denna undersökning har genererat vissa indikationer på medeltida datering. Bland annat kan medeltida markarbeten anas på platsen, framförallt i schakt två och tre. De mer övertygande medeltida dateringarna förekom dock i schakt fyra.

De lager som påträffades ovan den yngsta gatunivån och inom huset i schakt fyra representerar det tillfälle då gaturegleringen faktiskt genomförs. Husets överbyggnad används då till utfyllnads- och utjämningsmaterial efter att huset rivs och en ny byggnads-

Figur 51. Arbetsbild. Ett av de barklager (203) som ännu låg kvar i garverikaren som hittades i schakt två. På bilden syns även det nötskinn som hittades i karet. Foto från öster.

ionsfas påbörjas. Detta styrks även av dateringen av den keramik som påträffades i det tjocka raseringslagret ovan grundmuren och den yngsta gatan, vilken daterades till 1600-tal (bilaga 6).

Med tanke på skalmurens utseende kan den ha lagts enligt ett medeltida munkförband. Vid munkförband läggs teglet så att en kortsida (kopp) är utåt, följt av två långsidor (löp), varpå följden sedan upprepas enligt detta mönster. Dessa tegelförband börjar ersättas av renässansförband under 1500-talet för att inte användas längre från och med 1600-talets början (Bergman 2016:21). Det är dock svårt att med säkerhet säga vilken typ av tegelförband som har använts här, dels då endast en liten del av tegelmuren undersöktes, dels på grund av att endast

Figur 52. Den skalmur (415) som framkom i schakt fyra, som möjligen har varit uppförd i medeltida tegelförband. På bilden syns även den yngsta gatan (414) som påträffades. Foto från öster.

två tegelstenar i det övre tegelskiftet gick att skönja (figur 52). Tjockleken på de tegelstenar som ingick i muren och raseringslagren som låg i och utanför husgrunden var dessutom något tjockare än det tegel som används från andra hälften av 1600-talet och framåt (Bergman 2016:21). Med reservation för att teglet kan ha återanvänts är detta sammantaget goda indikationer på att muren kan ha ett medeltida ursprung. De lämningar som framkom här överensstämmer dessutom väl med de som noterades vid en undersökning direkt söder om schakt fyra år 1971. Bland annat påträffades just grundmurar med skalmurar i medeltida tegelförband (Björk 1971; Medeltidsstaden 1976:38f).

Ytterligare en faktor som talar för en medeltida datering är att både grunden och gatorna förhåller sig till den medeltida sträckningen av Östra Ågatan, vilken är en av de gator som sedan tidigare är arkeologiskt belagda från mitten av 1300-talet (Syse *et al* 2001:93). Delar av gatan har dessutom påträffats i schakt från undersökningar 1971 (Björk 1971), 1986 och 1987 (Roslund 1993). I och med att gatan

förekommer i åtminstone fyra nivåer är det uppenbart att gatan och huset har förhållit sig till varandra under en längre tid. Detta talar för att huset är av medeltida ursprung eller åtminstone har uppförts under 1500-talet. Likaså bör dateringen av kavelbron visa på åtminstone en senmedeltida datering, även om den måste tolkas med försiktighet.

Undersökningen av ledningsschakt i Svartbäcksgatans sträckning direkt öst om kvarteret har genererat dendrokronologiska dateringar från 1330–1350-tal (Qviström 1997:35f). De dateringarna härrör bland annat från en träkonstruktion som framkom på samma nivå som och är mycket lik den rustbädd med mothåll som påträffades under husgrunden och den äldsta tramphorisonten i schakt fyra. Denna träkonstruktion noterades i ett schakt som undersöktes i Svartbäcksgatan, cirka 15–20 meter österut från de lämningar som framkom i schakt fyra. Sammantaget visar resultaten av denna undersökning, tillsammans med tidigare undersökningar och kartstudier, att den här delen av Uppsala har varit ianspråktagen tidigare än vad man förut ansett.

MÅLUPPFYLLELSE

Förundersökningen har inom de olika exploateringsområdena i kvarteret Lindormen bidragit med kunskap om framkomna lämningar i form av dokumentation av deras förekomst, mäktighet, sammansättning och karaktär. Lämningarnas komplexitet och stratigrafiska relationer inom schakten har utretts och preliminära dateringar av lämningarna har genomförts. Dateringarna baseras på fynddateringar, ¹⁴C-analyser samt stratigrafiska förhållanden och konstruktionstyp. De fynd som påträffades visar även på att goda bevaringsförhållanden råder för samtliga fyndkategorier; inte minst de av organiskt material. Detta gäller även det makrofossila materialet. Denna information har redovisats i resultatkapitlet och presenteras mer utförligt i bilagor.

Vetenskaplig potential

Området ligger i den medeltida och tidigmoderna stadens utkant och har sedan åtminstone 1400-talet utgjort en plats där hantverk av olika slag har utförts. Tidigare har kvarterets södra delar undersökts och aktiviteter på platsen har även kunnat anas i

de sektioner som togs upp utmed Svartbäcksgatans sträckning. Däremot har endast en mindre yta inom kvarterets centrala delarna undersökts. Områdets historia innan gaturegleringen är därför relativt okänd. Man har till exempel ansett att stenbyggnader inte har förekommit så långt ut i stadens utkant, utan att bebyggelsen här istället bör ha bestått av enklare träbyggnader, vilket resultaten från denna undersökning motsäger. Observationerna är intressanta för förståelsen av det medeltida och tidigmoderna Uppsala och dess faktiska utbredning. Kvarteret har dessutom åtminstone hittills ansetts vara en av få platser som inte har drabbats av någon av de omfattande stadsbränderna, vilket medför att kunskapspotentialen är stor beträffande bevarade lämningar från tiden innan och efter gaturegleringen. Likaså visar resultat från makrofossilanalysen och de tidigare fynden av Rudbecks bevattningssystem på en hög vetenskaplig potential beträffande kvarterets koppling till den botaniska trädgården. Vidare finns det en möjlighet att hitta fler lämningar efter den grytgjutning som under längre tid utfördes i kvarteret på 1600-talet.

SLUTSATS

Vid förundersökningen har lämningar påträffats som grovt sett kan delas in i tre faser; tiden innan gaturegleringen, 1600–1700-tal samt 1700-tal till modern tid. Lämningarna påvisar bebyggelse från åtminstone senmedeltid fram till modern tid, samt spår av de hantverksaktiviteter som ägt rum inom kvarteret från åtminstone 1600–1700-talet fram till tidigt 1900-tal. De utfyllnadslager, utjämningslager och rustbäddar som påträffades i

samtliga schakt påvisar omfattande markarbeten som har ägt rum utmed Fyrisåns sträckning från tidig-/högmedeltid och framåt. Dessa lager och deras innehåll har bidragit till en ökad förståelse för de aktiviteter och den miljö som har rått i kvarteret och i dess närhet. Ett exempel på detta är de fröer som tolkas komma från Botaniska trädgården och ger oss inblick i vad som odlats där under 1600-talets andra hälft.

REFERENSER

Litteratur

AHLBERG, N & HALL, T. 1983. Scandinavian Atlas of Historic Towns, 4. Uppsala. Ingår i: *Scandinavian Atlas of Historic Towns*. The Institute of Urban History, Stockholm. Odense university press.

ANDERSSON, K & ROSENQVIST, A. 1980. *Handledning vid byggnadsarkeologisk undersökning*. Det murade huset. Underrättelser från Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer 1980:6. Uppsala.

BERGMAN, A. 2016. *Cepheus 25. Kindstugatan 2. Gamla stan, Stockholm. Murverksdokumentation*. Stadsmuseet rapporterar nr 106. Stadsmuseet. Stockholm stad.

EHN, O. 1975. Svartbäcksgatan i Uppsala – ett angeläget vårdobjekt. I: *Årsboken Uppland 1975*. Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund. Uppsala.

EHN, O & GUSTAFSSON, J H. 1984. *Kransen. Ett medeltida kvarter i Uppsala*. Upplands Fornminnesförenings tidskrift 50. Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund. Uppsala.

ERIXON, S. 1946. Ur låsets utvecklingshistoria. I: *På järnets fasta grund. Låsbolaget 100 år*. Låsfabriks Aktiebolaget Eskilstuna. Eskilstuna.

KJELLBERG, J. 2004. *Kvarteret Örtedalen. Gjuteri, odling och bebyggelse i Uppsalas utkant*. Upplandsmuseet rapport 2005:14.

KJELLBERG, J. 2010. *Kvarteret Örtedalen. Kulturlager i stadsranden*. Upplandsmuseet rapport 2010: 04.

QVISTRÖM, L. 1997. i *Svartabekkenom. Kulturlager från medeltid och nyare tid i Svartbäcksgatan, Uppsala*. UV Uppsala Rapport 1997:3.

RAHME, L. 2014. *Skinn – garvning och beredning med traditionella metoder*. Lottas Garfveri AB. Malmö.

REDIN, L. 1976. *Uppsala. Medeltidsstaden 3*. Rapport RAÄ/SHM. Stockholm.

ROSLUND, Y. 1986. Provundersökning, kvarteret Lindormen, Uppsala, Uppland. ATA.

ROSLUND, Y. 1993. Arkeologisk undersökning Kvarteret Lindormen Uppsala Uppland. ATA.

SYSE, B, ANUND, J & CARLSSON, R. 2001. Uppsalas medeltid och 1600-talets kartor. I: *Årsboken Uppland 2001*. Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund. Uppsala.

TAGESSON, G. 2003. ”Bodde dom därnere” – Om kulturlagerbildning och avfallshantering i stormaktstidens Norrköping. I: *Tyskebacken – Hus, människor och industri i stormaktstidens Norrköping*. Riksantikvarieämbeter, arkeologiska undersökningar, Skrifter 47. Stockholm.

WAHLBERG, MATS. 1994. Uppsalas Gatunamn. Ort-namnen i Uppsala län del 5:1. Ingår i: *Sveriges Ort-namn*. Ortnamnsarkivet i Uppsala. Uppsala.

ÖLUND, A. 2012. *Arkeologi i Linnéträdgården i Uppsala*. Upplandsmuseet rapport 2012:06.

Historiska kartor

QVARTERET LINDORMEN 1671.
Uppsala, Sverige.

Carolina Rediviva, Uppsala universitetsbibliotek (Digitalt arkiv Alvin portal. Bild-id 12417/alvin-record: 9490).

Ingår i: Upsala Stadz Planta. Geometrisk Delineation öfver Uppsala stadh.

Arkiv

RIKSARKIVET, MANTALSLÄNGDER 1642-1820,
UPPSALA LÄN SE/RA/55203/55203.02/1-14 (1642-1677)

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3232
Länsstyrelsens diariernr:	431-7257-2018
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2018-12-11
Uppdragsnr i KMR:	201801638
Landskap och län:	Uppsala
Kommun:	Uppsala
Socken:	Uppsala
Fastighetsbeteckning:	Dragarbrunn 3:2 – 3:4
RAÄ-nr; FMIS:	Uppsala 88:1
Lämnings-nr, KMR:	L1941:2293
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförandetid:	4 mars – 3 april 2019
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare/rapportansvarig:	Josefine Låås
Fältarkeologer:	Jonna Sarén Lundahl, Stefan Gustafsson, Josefine Låås
Planer och layout:	Samuel Björklund
Fyndfotografering:	Stefan Gustafsson
Digitalisering av sektionsritning:	Jonas Malmgren
Kvalitetssäkring:	Marta Lindeberg
Keramisk analys:	Mikael Johansson
Makrofossil analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Vedartsanalys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
¹⁴ C-dateringar:	International Chemical Analysis Inc.
Dendrokronologisk analys:	Hans Lindersson & Anton Hansson, Kvartärgeologiska enheten, Lunds universitet
Läderanalys:	Henrik Summanen, Riksantikvarieämbetet
Konservering:	Max Jarehorn, Oxider
Kritpipsanalys:	Arne Åkerhagen
Glaskanalys:	Georg Haggrén, Helsingfors Universitet
Fynd:	Fynden förvaras hos Arkeologikonsult i avvaktan på fyndfördelning

Fornminnesregistret (FMIS) stängdes ner 1 januari 2019 och har ersatts av Kulturmiljöregistret (KMR). I denna rapport hänvisas till lämningsnumren i KMR i kartor och text.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schakt nr	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	5 x 3,5	2	<p>I schaktet påträffades en husgrund med två skikt stora otuktade stenar som vilade på en rustbädd av lagda trästockar. På samma nivå hittades två rester av stenläggningar, vilka i nuläget tolkas vara samtida med huset och sannolikt ha utgjort stenlagd gårdsplan till detta. Stenläggningarna hade skurits av en modern nedgrävning för ledningar och en nedgrävning för en stor kalktunna i trä, vilken har varit omkring 2 meter i diameter. Tunnkonstruktionen var dåligt bevarad, men tunnbanden syntes tydlig utmed nedgrävningskanterna. Ytterligare konstruktioner förekom sedan, bland annat i form av en stenrad, en nivå med lagt trä och stolphål med bevarad stolpe samt en tegelkonstruktion med tre skiften tegel påträffades på djupare nivåer i schaktet.</p> <p>Under och mellan dessa konstruktioner har ett flertal lager förekommit, främst utfyllnadslager, men även en del som i nuläget tolkas som utkastlager, tramphorisonter och vattenavsatta lager. De utfyllnadslager som påträffades i botten av schaktet innehöll en hög andel organiskt material. I två av de äldsta lagren påträffades även en del läder, men utöver det, en skärva keramik och ett beslag i kopparlegering var fyndmaterialet mycket sparsamt.</p>
2	5,5 x 3,2	2,4	<p>I schaktet påträffades tidigt ett tjockt utfyllnadslager med fynd av 1700-talskaraktär eller möjligen äldre, vilket täckte tre välbevarade garverikar i trä som var omkring 1,6 meter i diameter. I dessa fanns rikligt med bark från garveriverksamheten bevarat, liksom några större sjok med läder där bearbetningen endast var påbörjad. Två av dessa laggkar undersöktes inom schaktets begränsning medan det tredje, som påträffades i södra schaktväggen, endast dokumenterades översiktligt och lämnades in situ. I anslutning till garverikaren hittades ett brukningslager med barkspill och en tramphorison. Nivåerna under garverikaren utgjordes av mäktiga utfyllnadslager med hög andel organiskt material, samt resterna av en pårad i den västra schaktväggen. Mellan två av utfyllnadslagren påträffades dessutom en rustbädd av ris och kvistar. Även i detta schakt påträffades läder i de äldsta utfyllnadslagren, men utöver dessa påträffades inga daterande föremål.</p>
3	5,2 x 3	2,2	<p>I schaktet påträffades först en husgrund med mer modern karaktär, samt ett tegelgolv av både rött och gult tegel som hört till det huset. En stenläggning med kullersten, som låg i direkt anslutning till detta, tolkas i nuläget ha varit samtida med det huset och utgjort gårdsplan. I samband med att själva husgrunden togs fram trängde dock vatten upp, varvid schaktet istället breddades 1,5 meter åt söder. Anledningen till att vattnet trängde upp redan vid 0,7 meters djup kan vara att nedgrävningen för husgrunden och dess stenmaterial har utgjort en bra plats att leda dagvattnet till. Efter att schaktet hade breddats uppstod heller inte samma problem i resterande delar av schaktet förrän grundvattnet började tränga upp på cirka 1,3 meters djup (5,7 m.ö.h.).</p> <p>I övriga delar av schaktet påträffades en stenlagd yta med större stenmaterial, vilken sannolikt inte har fungerat som gårdsplan eller gata; samt en nivå med glest lagda trästockar i olika storlekar och en stenpackning med rundat stenmaterial. På samma djup som dessa påträffades även ett antal stående pålar, varav en med stensko-niing, samt ett antal störrar. Vad dessa kontexter representerar är i dagsläget oklart, men möjligen har de utgjort någon form av rustbädd eller markförstärkning.</p> <p>Under dessa konstruktioner framkom sedan främst utfyllnadslager, där det yngsta lagret har grävts igenom i schaktets västra del. Därefter har ett träkar byggts eller förts ned i gropen. Karet innehöll, i likhet med de kar som påträffades i schakt 2, rikligt med bark och ska därför sannolikt också tolkas höra till garveriverksamheten på platsen. Karet var dock inte lika välbevarat som de som hittades i schakt 2, och utgjordes heller inte av laggar. I de äldsta utfyllnadslagren hittades ett fåtal skärvor keramik, samt mycket små glasfragment.</p>
4	5 x 3	2,4	<p>I schaktet påträffades direkt under det moderna bärlagret ett stenlagt golv med kullersten, vilket begränsades i dess nordöstra och dess södra del av en enklare husgrund av syllsten.</p> <p>När golvet rensades fram påträffades mindre fragment av betong som låg in situ, vilket talar för att huset har brukats under senare tid. I samband med att det stenlagda golvet och dess sättsand avlägsnades påträffades ytterligare en stenrad i schaktets sydvästra del, vilken i nuläget tolkas som syllstenar. Möjligen har dessa hört till ett enklare hus som har stått på platsen innan huset med kullerstengolv uppfördes. Sannolikt fortsätter den konstruktionen åt sydväst.</p> <p>I samband med att ett tjockt utfyllnadslager med rasering avlägsnades framkom sedan en kraftig mur till en husgrund, vilken visade sig utgöra det sydöstra hörnet av ett hus. Murens utsida vette åt öst, och hade en försetts med en skalmur i tegel. Övriga delar av muren utgjordes av 4-5 skift med natursten och hade grått murbruk. Öst om muren påträffades sedan fyra gatunivåer med tre kullerstengator och en kavelbro. Samtliga nivåer förhöll sig till husgrundens riktning. Husets placering och gatans riktning tyder på att detta är ett hus och en gatsträckning som används innan gaturegleringen sker i staden. Inne i huset påträffades en kraftigt förstörd golvnivå som i nuläget bedöms ha utgjort rester av golvplankor och golvbjälklag. Dessa vilade i sin tur på ett kraftigt stenblock som utgjorde del i husgrunden. Detta block, samt det understa skiftet med sten i muren, lämnades av säkerhetsskäl kvar in situ, då det annars fanns en risk att schaktväggarna skulle rasa in om dessa avlägsnades. Detta medförde att schaktet inte kunde grävas djupare än</p> <p>I schaktets östra del fanns det dock möjlighet att gräva vidare. Där blev det tydligt att ett frischakt grävts för huset, i vilket man anlagt en kraftig rustbädd av trästockar. Frischaktet hade skurit ett flertal lager som låg under de gatunivåer som påträffats i denna del av schaktet. Ett av dessa tolkas i nuläget som en tramphorison. I dessa lager grävdes en knappt 0,5x0,5 meter stor ruta, till dess att grundvattnet trängde upp.</p> <p>Vid sondning framgick att fler lager förekommer åtminstone ytterligare cirka 0,45 meter ned. Efter flera försök till djupsondning visade det sig att en nivå av kraftigt trä förekommer under dessa lager. Eftersom träet inte förekommer inom frischaktet är det rimligt att anta att det inte hör samman med rustbädden. Det är således tydligt att kulturlager och möjligen även konstruktioner förekommer djupare än det schaktdjup som uppnåddes vid denna undersökning.</p>

BILAGA 2. KONTEXTTABELL

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
100	Utfyllnadslager, modernt	5 x 3	0,15–0,35	Grusigt sandlager med silt och leriga inslag samt tegelkross. Fynd av taktegel, porslin, kakel, butelj- och planglas samt ölburkar (Lyckholms klass III) och en del plast.	Bärlager/utfyllnad för uteservering/trädäck
101-1	Tegelkonstruktion	2 x 0,22	0,08	Rad med 6 stycken tegelstenar, lagda i ett skift, koppssida mot koppssida i nordväst-sydöstlig riktning. Vitgult kalkbruk. Skadad åt samtliga håll utom väst, där den ligger dikt an mot betonggolvet (101:2). och mot schaktväggen i nordväst, där den sannolikt fortsätter vidare.	Vägg eller innervägg till modernt hus/skjul av mindre storlek.
101-2	Betonggolvet	1,9 x 1,7	0,04–0,05	Sprucket betonggolvet med sättningar mot husgrund i nordost.	Golv i modernt hus eller skjul av mindre storlek.
102	Bärlager	3,4 x 2,3	0,05–0,08	Bärlager för betonggolvet bestående av ren, grusig sand.	Bärlager
103	Utfyllnadslager	4,7 x 3,2	0,05–0,23	Gråbrun silt med rasering (tegelkross och kalkbruk) kolstänk och trä. Lerigare stråk i dess nordvästra del, samt ett 0,08 m tjockt skikt med kalkbruk i sydvästra delen. Horisonter med sand. I nordöstra delen mer siltblandat. Fynd av keramik, djurben samt mynningsdel från flaska.	Utfyllnadslager
104	Utjämningslager	1,34 x 1,3	0,03–0,17	Gråbrun fet sandig silt infiltrerad av ovanliggande lager 103. Låg delvis tunt ovan stenar i husgrund 105 samt ned mellan dessa, där lagret var tjockare. Fyndtomt	Utjämningslager ovan stenar i husgrund.
105	Husgrund	2,1 x 1,95		Större stenmaterial, främst otuktade, två stycken med borrhål. Materialstorlek 0,5x0,35 m till 0,8-0,3 m; majoriteten är ca 0,45x0,3 m. Höjd på samtliga 0,2-0,4 m. I norra delen fanns tydliga håligheter efter borttagna stenar. Utgör det översta av två skikt (jfr 119).	Husgrund
106	Stenlagd gårdsplan	1,44 x 1,14	0,05–0,10	Stenläggning med tätt lagd kullersten, blandad stenstorlek, ca 50/50 stora och små. Stenarna var ställda på högkant med plan sida upp. Materialstorlek: 0,05x0,1-0,32x0,3. Höjd 0,05-0,1. Sannolikt samma som 107 och 113. Skuret av 1002.	Stenlagd gårdsplan, samtida med husgrund 105. Sannolikt samma som 107 och 113.
107	Stenlagd gårdsplan	2,15 x 1,8		Stenläggning med tätt lagd kullersten, blandad stenstorlek, ca 50/50 stora och små. Stenarna var ställda på högkant med plan sida upp. Materialstorlek: 0,08x0,1 - 0,2x0,38. Höjd 0,05-0,1. Sannolikt samma som 106 och 113. Skadad i väst av 1002, i norr av betonggolvet 101 mfl. I södra delen sannolikt påverkad i samband med nedgrävning 109.	Stenlagd gårdsplan, samtida med husgrund 105. Sannolikt samma som 106 och 113.
108	Tramphorisont	1,4 x 1,1	0,03–0,05	Fett grått, siltigt sandlager, något lerblandat, med kolstänk, kalkbruk. Fyndtomt.	Tramlager ovan stenläggning
109	Nedgrävning	2,00 (diam)	0,50	Jämnt rund nedgrävning med dåligt bevarade trärester (112) i sidorna och botten. Möjligen genomgrävd stenläggning 107 och 113. Nedgrävningen hade vertikala sidor och plan botten.	Nedgrävning för kalktunna 112
110	Utfyllnadslager	2,00 (diam)	0,2–0,40	Lerfyllning i träkar. Utgjordes främst av lera men innehöll även en del kolstänk och träkol, tegelbrockor, rundad åssten och småsten. Utgör yngsta fyllningen i tunna 112.	Utfyllnadslager som påförts i syfte att stabilisera och undvika sättningar efter nedgrävningen för tunnan.
111	Byggnadsrest	0,8 x 0,15	0,10	Tjock kaka med kalkbruk. Flat yta upptill. Fortsatte in i schaktväggen som vetter åt sydväst. Oklar stratigrafisk relation nedåt, men är tydligt yngre än 105. Låg tydligt in situ. Utgör eventuellt rest av överbyggnad till 105.	Byggnadsrest.
112	Kalktunna	2,00 (diam)	0,25–0,50	Bevarade tunnband samt lite bevarat trä i botten av tunna/tråg. Ganska dåligt bevarat trä men med tydlig fiberriktning.	Kalkkar/tråg
113	Stenlagd gårdsplan	0,4 x 0,32	0,1–0,2	Rest av stenläggning. Endast tre stenar i schaktväggen. Materialstorlek 0,1x0,1 - 0,35x0,22 m. Eventuellt rest av 107 (/106)	Rest av stenlagd gårdsplan, samtida med husgrund 105. Sannolikt samma som 106 och 107.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
114	Brukningsslager	2,00 (diam)	0,10–0,30	Kalkbruksfyllning i kar 112. Trärester förekom i fyllningen, samt raseringsmaterial, bl.a i form av tegelstenar (stortegel) och spikar. Förekomst av djurben (råtta, nöt, hund). Fyllningen var mer kompakt och renare mot botten av karet.	Brukningsslager i kar 112
115	Sättmaterial	2 x 1,3	0,10–0,12	Sättsand under stenläggning 107. Bestod av röd, grusig sand.	Sättmaterial till stenläggning 107.
116	Sättmaterial	1,4 x 1,0	0,02–0,05	Sättsand under stenläggning 106. Bestod av röd, grusig sand. Fyndtom.	Sättmaterial till stenläggning 106.
117	Odef. lager	1,9 x 1,49	0,10–0,20	Lager mellan de två stenskiiftena i husgrunden. Utgjordes av sandig silt med rasering (tegel och kalkbruk) trärester och enstaka brända ben.	Odefinierat lager mellan de två stenskiiftena 119 och 105. Möjlig som någon form av fyllning/tätning av första skiktet med sten (119).
118	Utfyllnadslager	4,3 x 3,2	0,40–0,50	Utfyllnadslager som skurits av 109 och 1002. Innehöll linser och var melerat. Lagret innehöll en stor mängd kopparsmältor, tegelkross, kalkbruk, kol, trärester. Huvudinnehåll var sandig silt och brunbeige lerig sand med inslag av aska. Fynd av yngre rödgods (bl.a. trebensgryta) och stengods, fönsterglas och blysmälta. I lagrets sydvästra del grävdes en ruta, resten grävdes skiktvis med maskin. I norra delen innehöll lagret en stor mängd bränd och upphettad lera, slagg, kol och djurben. Lagret var något tjockare i norra delen.	Utfyllnadslager. Möjlig tillkomst i samband med att husgrund 105 anläggs, alternativt i ett tidigare skede.
119	Husgrund	2,5 x 1,9	0,25–0,30	Stenlagd husgrund. Materialet utgjordes av tätt lagt stenmaterial av både sprängsten och otuktad sten och var 0,5x0,3 - 0,92x0,5 meter. Majoriteten av stenarna var 0,3x0,25 och minst en av dem hade borrhål.	Husgrund, andra skiftet med sten.
120	Utfyllnadslager	1,8 x 0,65	0,35	Lerklack i den nordöstra delen av schaktet. Bestod av blålera omrörd med sandig silt, inslag av rasering (tegel och bruk), småsten, kolstänk. Eventuellt fyllning i nedgrävning som skurit bl.a. 118. Fortsatte in i schaktväggen som vetter åt nord-nordväst.	Utfyllnadslager, eventuellt återfyllning i nedgrävning.
121	Störhål	0,08 (diam)	0,10	Mycket dåligt bevarad stör. Oklart om dess nedre del varit spetsig. Skar 118:2.	Störhål
122	Stolphål	0,25 x 0,25	0,40	Bilad stolpe. Skar 125.	Stolpe, möjligen samtida med plankor 128?
123	Utgång				
124	Träkonstruktion	0,9 x 0,24	0,12	Förmultnad träplanka i nordväst-sydostlig riktning som fortsatte in i södra schaktväggen Tycktes dela av lager 118 och 125. då en tydlig nivåskillnad av lager 125 syntes i linje med denna.	Möjlig tomtindelning? Alternativt samtida med 122
125	Utfyllnadslager	1,4 x 1	0,05–0,25	Lera med rasering, kolstänk, inslag av brun silt och trärester. Tunast i östra delen, avgrävd mot husgrund samt av störning 1002.	Utfyllnadslager, alternativt byggnations/stabiliseringslager
126	Syllstensrad	2,1 x 0,7	0,20–0,25	Tio stycken stenar i rad lagda i ett skift, men parvis. I nord-östra delen låg ytterligare en sten som viker av mot norr. Materialet utgörs främst av rundade naturstenar, enstaka kantiga. Materialstorlek 0,3x0,3 - 0,8x0,45 m. Stenarna var nedgrävda i utfyllnadslager 130 och täckta av sättmaterial 127.	Möjlig stensyll till rivet hus
127	Konstruktionslager	1,54 x 0,77	0,05–0,15	Fin sand, rödaktig och grå som låg på och mellan stenarna i stenrad 126.	Stabiliserande lager ovan stenrad 126.
128	Rustbädd	1,90 x 1,40	0,17–0,20	10 stockar i sydväst-nordostlig riktning och 3 stockar i nordväst-sydostlig riktning. Till viss del förmultnade. De tre stockarna i nordväst-sydostlig riktning är infasade mellan de övriga. Den kortaste stocken, och således den enda som har sin fulla längd inom schaktet är 0,68x0,18 meter och ligger som ett avslut på fyra stycken tvärgående stockar.	Rustbädd för husgrund i sten (119 och 105).
129	Nedgrävning	1,90 x 0,77	0,30	Nedgrävning som skar utfyllnadslager 130. Otydliga nedgrävningsskanter, relativt plan botten.	Nedgrävning för stensyll 126

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
130	Utfyllnadslager	2,30 x 2,10	0,10–0,20	Utfyllnadslager som utgjordes av blålera blandat med ljusbrun, sandig silt. Inslag av kalkbruk, tegelkross. Sandigare horisonter, bland annat i nordöstra hörnet.	Utfyllnadslager.
131	Utfyllnadslager	1,70 x 0,30	0,30–0,40	Lerblandad grå grusig silt med tegelkross och småsten. Förekomst av kolstänk, rasering och bränd lera. Sticker in i norra schaktväggen.	Lagerrest från utfyllnadslager
132	Bärlager	2,00 x 1,50	0,20	Grå grusig silt med småsten, kalkbruk och tegel samt kolstänk.	Bärlager för rustbädd 128
133	Lagerrest, möjligt utkastslager	0,64 x 0,31	0,10–0,18	Eldpåverkat varvigt lager som utgjordes av fet, sandig gulbeige silt med kol och eventuellt aska.	Lagerrest, möjligt utkastningslager
134	Frischakt husgrund	2,00 x 1,84	0,25	Skarpa nedgrävningskanter åt söder och öst.	Frischakt för markberedning inför byggnation av rustädd 128.
135	Utfyllnadslager	0,80 x 0,40	0,18	Lagerrest bestående av grå silt med sten och tegel. Stenarna var 0,1x0,1x0,1 - 0,2x0,2x0,15 meter stora.	Odefinierat. Rest av utfyllnadslager?
136	Vattenavsatt lager	3,00 x 2,00	0,04–0,11	Fett brunt siltigt lager med organiska inslag av träflis och träkol. Låg på plankor 139 och ovan stenar 142.	Vattenavsatt lager, uppstått i samband med högt vattenstånd.
137	Laggkärl	0,40 (diam)	0,04–0,16	Laggkärl med laggar som var cirka 0,05 meter breda. Plankorna i botten var även de 005 meter breda och saknade bomärke/skrift. Inga band fanns bevarade. Kärlet var fyllt med aska.	Laggkärl med aska. Möjlig användning till lut/rengöring
138	Brukningslager	0,40 (diam)	0,04–0,16	Ren aska med inslag av kolstänk.	Fyllning i hink 137.
139	Träkonstruktion	2,30 x 1,05	0,01–0,04	Tre liggande plankor i närmast öst-västlig riktning. Plankorna var förmultnade men med relativt bevarad fiberstruktur och var 0,3 meter breda och cirka 1,75-1,8 meter långa. Tjockleken på plankorna varierade mellan 0,01-0,04. Partier av plankorna var svedda, möjligen medvetet för att härda träet mot röta, alternativt eldpåverkade vid brand. Söder om dessa framkom påle 140, och nord-nordöst om dem ett trampat lager (141) med sot och kol.	Träkonstruktion. Rest av enklare träbebyggelse som översvämmats, alternativt spång som lagts ut p.g.a. höga vattennivåer.
140	Stolphål	0,30 (diam)	0,10	Kraftigt förmultnad stolpe. Yttre beränsning med synliga fiber, kärnan (0,11 m) något bättre bevarat trä. Fullständigt djup okänt. Möjligen samtida med liggande plankor 139.	Stolphål
141	Tramphorisont	1,00 x 0,60	0,02–0,07	Fett, melerat lager med inslag av bränd lera och kol och sot. Möjligen tramphorisont invid spång 139.	Tramphorisont
142	Stenkonstruktion	2,00 x 0,70	0,1–0,3	Tre stenar i storlek 0,2x0,4, 0,27x0,23 respektive 0,8x0,35. Höjd cirka 0,1-0,3. Den större stenen har förstört östra delen av tegelgolv 147.	Stenar som fungerat som underliggare för plankor i 139.
144	Utfyllnadslager	2,60 x 1,78	0,06–0,10	Väldigt heterogent lager. Partiellt fet lera med inslag av rasering (kalkbruk, tegel, kolstänk), men även horisonter med organiskt material. Fynd av fönsterglas, keramik (stengods, yngre rödgods) samt fragment av brända ben.	Utfyllnadslager med raseringsmaterial
145	Störhål	0,06 (diam)	0,10	Kraftigt förmultnad stör som skar lager 146.	Störhål med bevarad stör.
146	Utfyllnadslager	2,70 x 1,78	0,07	Ljusgrå lerblandad, grovkornig sand med kalksmul, tegelkross, kolstänk, och brända ben. Luckert.	Utfyllnadslager som tillkommit i samband med att tegelgolv 147 slutar användas. Möjligen rasering från byggnad som har tillhört detta.
147	Tegelkonstruktion	2,40 x 1,50	0,09–0,26	Liggande stortegel i tre skift, varav de två övre skiften var markant mindre till ytan än det understa, och endast påträffades i östra delen av konstruktionen. Sannolikt utgjorde dessa två del i någn form av trappkonstruktion. Tegelstenarna låg inte konsekvent i samma riktning och var inte noggrant lagda. Murbruk förekom dock mellan skiften.	Tegelgolv med trappor i östra delen.
148	Konstruktionslager	2,50 x 1,55	0,05	Grått, siltigt lager med lerinslag med kalkbruk.	Sättmaterial/underlag för tegelgolv

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
149	Utfyllnadslager	2,65 x 1,20	0,10–0,20	Fett, brunt, organiskt lager med träflis, bark, kvistar, sandlinser, lerinslag, tegel,	Utfyllnadslager för att möjliggöra byggnation, eventuellt inför anläggandet av byggnaden med tegelgolv 147.
150	Utkastlager	2,40 x 1,50	0,10–0,15	Skiktat lager, varav övre och undre skiktet utgjordes av aska och lera med små brända ben och kolstänk. Dessa åtskildes av ett mörkare skikt som inte innehöll aska men i övrigt hade liknande sammansättning. De övre och undre skikten var 0,04 m respektive 0,02 m tjocka, medan linsen mellan dessa var 0,03 m. Lagret undersöktes i samband med att en ruta å 0,5x0,5 m grävdes	Möjligt utkastlager. Oklart från vilken typ av aktivitet. Möjlig lutrelaterat.
151	Utfyllnadslager	2,55 x 1,50	0,35	Brunt, fett, organiskt lager som innehöll slanor, träflis, kvistar, huggspån, bark, näver, och lerinslag. Fynd av djurben, läder (läderspill, skosula), beslag i cu-leg och spik.	Utfyllnadslager, möjligen i syfte att stabilisera vattensjukt område.
152	Stenkonstruktion	1,35 x 1,17	0,25–0,3	Stenar under östra delen av tegelgolv 147. Stenmaterialet bestod av stora rundade stenar i storlek 0,25-0,5 m i diam. De flesta var dock cirka 0,35x0,3.	Grundläggning för östra delen av tegelgolv 147
200	Bärlager, modernt	5,00 x 3,00	0,30	Ren sand	Bärlager för gatsten.
201	Utvämningslager	4,50 x 2,50	0,35–0,65	Kompakt, mörkbrunt, fett, heterogent lager med lerklumpar, gödsel, tegelkross och -brockor, bark, träspill med bearbetade ytor. Fynd av djurben, kritpipor, keramik (röd gods, fajans, stengods) läder, glas (plan, dryckes och butelj/flaska), päls.	Utvämningslager från sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal. Möjligen i samband med omstrukturering av området, någon gång efter det att garverikaren tas ur bruk.
202	Brukningsslager	1,40 x 0,70	0,18–0,30	Fyllning i kar 205. Bark blandat med organiskt material.	Rester efter garveriverksamhet.
203	Brukningsslager	1,40 x 0,70	0,15–0,20	Fyllning i kar 204. Bestod av bark (tall- eller granbark) och annat organiskt material. I mitten och mot botten av karet påträffades ganska rikligt med läder.	Rester av garveriverksamhet.
204	Garverikar	1,57 x 0,80	0,10–0,37	Kar av trä. Botten och delar av väggar välbevarade. Botten bestod av plankor som var 0,28 meter breda och 0,02 meter tjocka och som var sammanfogade med varandra med träpluggar. Under bottenplankorna fanns två tvärgående tjockare plankor (0,04 meter tjocka och 0,13 meter breda) som höll fast bottenplankorna med träpluggar (0,02 meter i diameter). Väggarna bestod av 0,05 meter tjocka laggar som var mellan 0,17-0,19 meter breda och ca 0,1-0,37 meter höga. De var bättre bevarade i den södra delen. Ca 0,1 meter från den nedre änden på dessa laggar fanns en 0,02 meter bred och 0,02 meter djup horisontell not där bottenplankorna fogats in. Laggarna hölls på plats upptill av fyra bevarade tunnband, varav det översta var nästintill helt förmultnad. De tre nedre var i bättre skick och var 0,06-0,08 meter breda och ca 0,02 meter tjocka. Det andra nedifrån hade en överlagring med en tillspetsad ände och som var fastnitad med två järnitar med ca 0,2 meters mellanrum.	Ett laggkar för garveriverksamhet.
205	Garverikar	1,57 x 0,80	0,18–0,36	Kar av trä. Botten och delar av väggar välbevarade. Botten bestod av plankor som var 0,25 meter breda och 0,02 meter tjocka och som var sammanfogade med varandra med träpluggar. Under bottenplankorna fanns två tvärgående tjockare plankor (0,04 meter tjocka och 0,13 meter breda) som höll fast bottenplankorna med träpluggar (0,02 meter i diameter). Väggarna bestod av 0,05 meter tjocka laggar som var mellan 0,17-0,19 meter breda och ca 0,1-0,36 meter höga. De var bättre bevarade i den södra delen, men var kraftigt angripna av röta. Ca 0,1 meter från den nedre änden på dessa laggar fanns en 0,02 meter bred och 0,02 meter djup horisontell not där bottenplankorna fogats in. Laggarna hölls på plats av två bevarade tunnband och var 0,06 meter breda och ca 0,02 meter tjocka.	Laggkar för garveriverksamhet.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
206	Garverikar	0,77 x 0,18	0,25–0,36	Kar av trä. Framkom i den södra schaktväggen och framtofs ej. Uppvisade snarlika konstruktionselement som de till hälften framtagna laggkaren 204 och 205. Hade stående laggar om ca 0,17 m breda samt två synliga tunnband av trä, ca 0,05 meter breda och 0,02 meter tjocka. Laggarna var angräpna av röta.	Laggkar som ej framtofs. Endast den norra delen var synlig inom schaktet. Är troligtvis ca 1,6 meter i diameter. Troligtvis samtida med de bägge närliggande laggkaren 204 och 205.
207	Brukningsslager	1,73 x 0,93	0,05	Lagret bestod av bark och organiskt material och var fett. Lagret innehöll bland annat päls, läderspill och små trästycken med bearbetade ytor. Förekom i schaktets södra del, mellan de tre karen. Finns dock ej direkt dikt an mot karen. Mellanrum på ca 0,2 meter från karen (mått taget vid 206). Marken sluttade här något åt nord/nordost. Låg ovan ett mycket ojämnt underliggande lager (208).	Aktivitetssyta som tillkommit omkring garvningskaren och sannolikt även fungerat delvis som ett utjämnande lager ovan det ojämnta underliggande lagret 208.
208	Tramphorisont	1,60 x 0,76	0,03–0,05	Ren lera och infiltrerad lera av det underliggande lagret. Lagret innehöll kolstänk, trärester och tegelkross. I leran förekom större håligheter, eventuellt från stenlyft eller att man trampat i det underliggande lagret. Lagret låg framför tunnan 306, och var sedan tvärt avskuret åt nordväst.	Tramphorisont som tillkommit när man placerat de tre laggkaren i området.
209	Utfyllnadslager	3,50 x 1,80	0,10–0,15	Brunt lager med lerig silt och stort inslag av organiskt material. Innehöll huggspån, kvistar, kolstänk och tegelbrockor samt småsten i storlek ca 0,1x0,1. Fynd av hängbryne i skiffer, yngre rödgods, järnspik och bearbetat trä.	Utfyllnadslager som möjligen även fungerat i utjämnande syfte. Sannolikt för att skapa en plan yta att utföra garveriverksamhet på.
210	Stolphål	0,40 (diam)	0,30	Stolpe, rund i tvärsnitt. Framkom i schaktvägg, mycket dåligt bevarad.	Ingår eventuellt i samma konstruktion som 214 och 218.
211	Utfyllnadslager	3,30 x 1,25	0,15–0,20	Torr grått sandigt lager med rikligt med raseringsmaterial (kalkbruk, tegelstenar). Raseringsmaterialet var upphettat och skörbränt. Innehåller en del trärester, skörbränd sten och kol. Fläckvis med ren blålera. Fynd av knivsegg.	Utfyllnadslager med rester utav stadsbranden 1702?
212	Träkonstruktion	0,84 x 0,20	0,07–0,11	Liggande plankor i schaktets norra del. Låg strax söder om stolpe 210, cirka 0,13 meter emellan.	Planka. Möjligen samtida med stolpe 210.
213	Utfyllnadslager	1,80 x 1,00	0,30–0,35	Mörkbrun lerig silt, som var fet och kompakt med sandiga horisonter. Innehöll rikligt med organiskt material (träflis, kvistar mm.) samt tegel och småsten (0,1x0,1 - 0,15x0,15 meter). Inslag av lera och kol. Infiltrerad av ovanliggande lager.	Utfyllnadslager, möjligen i syfte att stabilisera vattensjukt område nära ån.
214	Stolphål	0,15 (diam)	0,55	Påle med runt tvärsnitt, möjligen något fasad. Framkom i schaktväggen varvid endast del av stolpens bredd kunde skönjas (0,15 meter). Kapad av nedgrävning för betongfundament 2002.	Möjlig del av pålram, och samtida med 210 och 218.
215	Utfyllnadslager	1,30 x 0,75	0,12–0,15	Gråbrun, grusig sand med inslag av tegelkross, kol och brända ben. Möjligen svallat.	Utfyllnadslager som möjligen svallats innan 212 påförts.
216	Utfyllnadslager	1,30 x 0,57	0,40	Brun, organiskt lager med träflis, päls, djurben möjligen även gödsel. Innehöll även tegelbrockor och tegelkross. Lagret grävdes ca 0,2 m djupt i en 0,5x0,5 meter stor ruta. Uppskattningen av lagrets fullständiga djup baseras på sondning av lagret efter att grundvatten trängit upp och fortsatt handgrävning ej var möjlig.	Utfyllnadslager
217	Utfyllnadslager	1,40 x 0,60	0,20	Grått, fett lerblandat lager med inslag av organiskt material, främst träflis. Endast noterat i botten av schaktet samt genom sondning, då schaktet vid undersökningstillfället var alltför fullt av det grundvatten som trängde upp. Lagret påminde om det som noterades i botten av schakt 1 och är sannolikt mycket tjockare. Storlek anger här endast det som uppfattades i schaktets botten.	Ett övre, infiltrerat skikt av den naturliga leran
218	Stolphål	0,15–0,2 (diam)	0,40	Två pålar som syntes i schaktets västra vägg. Pålarna påträffades tätt intill påle 214 och utgjorde tillsammans med denna en tydlig rad. Av deras storlek kunde endast delar uppfattas, så som att de är minst 0,4 meter långa och cirka 0,15 - 0,2 meter i diameter.	Pålrad, möjlig bryggkonstruktion. Bör höra samman eller vara samtida med påle 210.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
219	Rustbädd	1,40 x 0,60	0,10–0,15	Brunt, fett skikt mellan utfyllnadslager 216 och infiltrationslager 217 som innehöll rikligt med organiskt material, stort inslag av slonor, kvistar och träflis.	Rustbädd av ris med kvistar och grenar. Möjlig påförd i syfte att stabilisera vattensjuk mark
300	Bärlager, modernt	3 x 5	0,2–0,45	Rent sandblandat grus	Modernt bärlager för parkering
301	Utfyllnadslager	3,84 x 2,02	0,10–0,25	Kompakt, lerig silt med riklig förekomst av rasing i form av tegelkross, taktegel, tegelbrockor, kalkbruk och betongstycken. I lagret förekom även djurben, butelj- och planglas, yngre rödgods och fajans. I lagret hittades dessutom fragment från höganäsrör, vilket indikerar att lagret är ett modernt utfyllnadslager.	Utfyllnadslager, eventuellt utjämnande syfte
302	Tegelkonstruktion	2,86 x 1,06	0,06–0,08	Tegelgolvet som bestod av både rött och gult tegel, med fint, gråbeige bruk mellan och under. I sydvästra delen syntes i profilväggen att teglet där legat i åtminstone två skift. Två otuktade naturstenar mättes in till konstruktionen, vilka kan ha fungerat som sylvstenar. Ytterligare en låg i konstruktionens nordöstra del. En av stenarna hade en mindre urgröning, möjlig rest av grunt borrhål? Stenarna var 0,45x0,3x0,2 och låg ca 0,6-0,9 meter från varandra.	Husgrund med tegelgolvet, sannolikt tillhörande yngre hus som stått på platsen.
303	Tramphorisont	3,87 x 0,90	0,05	Grå, fet sandig silt som låg ovan stenläggning 304. Lagret innehöll kalkbruk och tegelkross, vilket sannolikt är infiltration från ovanliggande lager 301. Fynd av planglas av yngre typ, samt djurben.	Avsatt lager i form av tramphorisont ovan stenläggning
304	Stenlagd gränd	3,86 x 1,13	0,10–0,15	Långsmalt stråk med sten i närmast nordost-sydvästlig riktning. Fint, rundat stenmaterial med stenar i storlek 0,1x0,1-0,25x0,15 meter, majoriteten dock omkring ca 0,15x0,1 meter. Stenarna var tätt lagda och hade en svag sättning i dess sydöstra-södra begränsning, där stenläggningen även var skadad, samt i sydvästra delen, där de låg upp emot en av de naturstenarna som inigick i husgrund 302. . Fortsatte in i nordöstra och sydvästra schaktväggen.	Stenlagd gränd mellan husgrunder 302 och 308
305	Bärlager	2,69 x 1,27	0,10–0,20	Grått, siltigt fett lager mellan tegelgolvet 302 och husgrund 306. I dess nordvästra del mer sandblandad, där det även upplevdes mer svämrat. Lagret innehöll en del kol, tegel och kalkbruk.	Bärlager för tegelgolvet i 302.
306	Husgrund	3,70 x 1,23	0,30	Stenlagd grund av blandat stenmaterial, både otuktad sten och sprängsten/skärvig sten. Stenarna låg i minst två skift, men sannolikt fler. Stenarna var 0,22x0,15x0,08- 0,7x0,5x0,3. Vid framtagandet av dessa trängde vatten upp, vilket ledde till att denna del av schaktet ej grävdes djupare. Stack i dess nordöstra del även in under stenläggning 304 och dess sättmaterial.	Husgrund till 302. Med tanke på att så mycket vatten samlats just där dessa påträffades kan grunden möjligen i senare tid ha använts för att leda dagvatten?
307	Utfyllnadslager	3,00 x 1,20	0,10–0,15	Mörkbrun, sandig silt. Lucker, torr, är fetare närmast stenarna (308). Fynd av keramik, kritpipa, glas (plan-, butelj- och dryckesglas).	Utfyllnad, möjligen påförd i syfte att jämna till marken ovan stenarna 308.
308	Husgrund	3,00 x 1,10	0,15	Glest lagda, rundade stenar i ett skift, främst rundade men enstaka kantiga. Materialstorlek 0,18x0,15x0,1 till 0,4x0,25x0,15 meter. Generellt 0,25x0,15x0,15 meter. Fortsätter in i sydvästra schaktväggen.	Husgrund av enklare typ, möjligen tillhörande stallbyggnad eller liknande
309	Sättmaterial	3,86 x 0,77	0,10–0,15	Torr, siltig brungrå sand. Ligger upp emot grundstenarna 306. Fynd av yngre planglas och buteljglas samt fajans.	Sättmaterial till stenläggning 304.
310	Frischakt	3,66 x 2,20	0,30	Vid undersökningstillfället kunde nedgrävningen inte avgränsas eller grävas i botten, då vatten trängde fram i samband med att ovanliggande kontext husgrund 306 togs fram.	Frischakt inför anläggning av husgrund 306.
311	Utfyllnadslager	3,54 x 1,90	0,10–0,20	Brungrå, fet, grusig silt med inslag av tegelkross, tegelbrockor, kalkbrukssmul och småsten. Fynd av stämjärn, glas (plan- butelj och dryckesglas), och keramik. Lagret låg ovan rustbädd 316 och förekom även mellan stockarna i denna.	Utfyllnadslager, möjligen 1700-tal baserat på fynd.
312	Odef. lager	1,60 x 0,60	0,05	Fett mörkbrunt lager, utgjordes av sandig silt och innehöll trärester. Kompakt.	Lager som ackumulerats över stenarna 308, troligtvis ej avsatt.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
313	Bärlager	2,20 x 0,90	0,10–0,15	Sandblandat åsgrus (materialstorlek 0,05x0,05 meter). Fyndtomt.	Bärlager, alternativt sättmaterial för stenarna 308.
314	Stolphål	0,16 x 0,16	0,60	Bilad påle/stolpe. Förmultnad i toppen. Nedersta 0,2 m mot botten var dock i gott skick. Plan undersida. Låg direkt i anslutning till en av stockarna i rustbädd 316 och kan således vara samtida med denna. Stenarna i 321 låg som en skoning runt pålen. Kan även vara samtida med 319, som framkom på samma nivå och också var bilad.	Del i rustbädd/markförstärkning/-beredning
315	Utfyllnadslager	2,26 x 1,15	0,30–0,50	Mörkbrunt fett lerlandat siltlager med stort inslag av organiskt material (trä, bark, näver, påls, gödsel), raseringsmaterial (tegel och kalkbruk) och kolstänk. Översta skiktet var kompakt och kan ha utgjort en tramphorisont, som möjligen tillkommit i samband med att 308 eller 316 anlagts. I lagret förekom rikligt med djurben, bland annat horn från nöt, klövar, mellanfotsben och underkäke samt revben, kotor och kranie från bland annat gris, får/get och nöt. I lagret påträffades mycket små fragment av keramik, vilket visar på att lagret är omflyttat.	Utfyllnadslager. Med tanke på att underliggande lager sluttade åt nordöst, kan lagret även vara ett utjämningslager.
316	Träkonstruktion	3,50 x 1,56	0,12–0,30	Stockar i närmast nordost-sydvästlig riktning med olika storlek, vissa tydligt rundade, vissa kluvor, samt en del bilade. Relativt välbevarade, bortsett från den som låg närmast 306, vilken var kraftigt förmultnad. Stockarna ligger i riktning men var inte omsorgsfullt lagda utan med mellanrum både i längd och bredd. Stockarna låg på rundade stenar i 321. Materialstorlek: 0,77x0,8x0,0,08 till 1,5x0,2x0,2. de flesta var 0,15-0,2 breda. Endast en av stockarna var helt avgränsad inom schaktet. Denna var 0,87x0,13x0,08 meter.	Möjlig rest av vattugränd som lett ned mot vattnet från Ågatan. Alternativt rustbädd/markförstärkning/-beredning
317	Störhål	0,07 (diam)	0,20	Förmultnad stör som låg mellan två liggande stockar i 316. Framkom ca 0,3 meter från 318. Spetsig ände.	Möjligen samtida med aktiviteter i samband med att bl.a. 316 anläggs.
318	Störhål	0,10 (diam)	0,25	Förmultnad stör med spetsig ände. Låg mellan stockar i 316. Framkom 0,3 meter från stör 317. Tillplattad, något ovalt tvärsnitt.	Möjligen samtida med aktiviteter i samband med att bl.a. 316 anläggs.
319	Stolphål, stenskött	0,50 x 0,50	0,30	Stenskott stolphål med bilad stolpe. Stolpen var 0,22x0,22 meter och var kraftigt förmultnad i toppen. Stolpens längd är okänd, men var minst 0,3 meter lång. Träet var bättre bevarat nedtill. Stenskoningen hade fyra stenar i toppen, men hade ytterligare ett skift under dessa. Stemmaterialet var cirka 0,25x0,2x0,15.	Stolphål. Sannolikt samtida med 314.
320	Störhål	0,03 (diam)	0,30	Stör som var kraftigt förmultnad och skar 315, Spetsig ände.	Störhål
321	Stenkonstruktion	3,13 x 1,20	0,12–0,30	Stenar som låg under och mellan stockarna i 316. Stenpackningen bestod av ett jämnstort material av främst rundad sten. Materialet var mellan 0,12-0,3 metewr i diameter, majoriteten omkring 0,22-0,25. Söder om den sydligaste stocken i 316 låg en rad som utgjorde en kant och begränsade konstruktionen åt söder. Stenarna var tätt lagda och låg i ett skift.	Grundläggning för vattugränd?
322	Störhål	0,05 (diam)	0,10	Rest av stör med spetsig ände. Storlek okänd då endast del av spetsen återstod. Skar 315.	Störhål
323	Odef. lager	1,39 x 0,50	0,20	Lager av bark som skurits av stolphål 319. Fortsätter in i den västra schaktväggen.	Återfyllt lager.
324	Utfyllnadslager	2,00 x 1,44	0,45–0,55	Grå fet lera, med silt och inslag av organiskt material (bark och kvistar) samt rasering (tegelkross, tegelflisor och kalkbruk) och kolstänk. Fynd av keramik (små fragment) och planglas (små fragment). Det förekom brända och obrända djurben i lagret. Skärs av 325. Lagret sluttade åt nordost.	Utfyllnadslager.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
325	Nedgrävning	1,07 x 0,42	0,35	Nedgrävning för träkar 328. Utrymmet mellan nedgrävningen och karet var 0,11-0,13. Nedgrävningens sidor var vertikalt till svagt sluttande, och dess botten var plan. Nedgrävd genom 324. Skars av stolphål 319.	Nedgrävning för garverikar 328
326	Odef. lager	1,00 x 0,30	0,35	Fyllning mellan nedgrävning 325 och träkar 328. Lagret var grå-brunt-brunt och utgjordes av heterogen lera med inslag av bark och näver samt tegelbrockor och mindre stenar. Även större stycken med hårt bränt kalkbruk. I lagret påträffades även läderspill (cirka 25g i vått skick) och djurben (bl.a. horn från nöt)	Fyllning i nedgrävning, som tillkommit efter att karet tillkommit, sannolikt i stabiliserande syfte. Barken bör komma från spill i garveriverksamheten.
327	Störhål	0,03 (diam)	0,23	Stör som satt snett nedstucken i lager 324. Stören var krokig och avbruten nedtill och saknade spår av bearbetning.	Möjlig stör
328	Garverikar	1,12 x 0,43	0,35–0,40	Träkar som endast bestod av sju stycken horisontellt tätt lagda, tunnbandsliknande trädetaljer. Dessa var 0,06-0,1 meter breda Inga rester av laggar eller plankor påträffades. De tunnare banden tycktes ligga ytterst. Detta i samband med att heller ingen bottendel påträffades problematiserar tolkningen av hur karet ursprungligen har varit konstruerat.	Träkar för garveriverksamhet
329	Utfyllnadslager	1,80 x 1,00	0,15–0,25	Brunt, mycket fett lager med lerblandad silt som även innehöll rikligt av organiskt material, bland annat i form av kvistar, men även en del kol. I lagret hittades en relativt stor mängd små fragment av glas. Lagret var infiltrerat av både ovan- och underliggande lager, och var som tunnast i öst, och undersöktes endast delvis, genom 0,5x0,5 meter stor ruta. I samband med detta trängde även grundvattnet upp.	Utfyllnadslager, möjligen påfört i utjämnande syfte, då underliggande lager sluttade mot Fyrisån.
330	Brukningsslager	1,00 x 0,37	0,30–0,33	Lagret utgjordes till största del av bark med inblandning av annat organiskt material såsom päls/tagel. Utöver detta förekom även tegelkross, bränt kalk och småsten. I botten av lagret påträffades en del djurben, främst horn från nöt. Fynd av planglas och en skärva keramik.	Fyllning i träkar, sannolikt från garveriverksamhet
331	Utfyllnadslager	1,30 x 0,90	0,05–0,06	Grått fett lager som utgjordes av sandig silt. I lagret förekom raseri i form av tegelbrockor, men även en del kol. Lagret slutade ned mot Fyrisån. Undersökt delvis med 0,5x0,5 meter stor ruta. Fynd av järnspik.	Utfyllnadslager
332	Utfyllnadslager	1,20 x 0,80	0,55	Måktigt utfyllnadslager som utgjordes av grå lera omrört med brun silt med stort inslag av organiskt material, bl.a. i form av kvistar, träflis och huggspån. I lagret förekom även tegelkross, kolstänk, småsten. Fynd av brända och obrända ben samt keramik.	Utfyllnadslager.
333	Utfyllnadslager	1,18 x 0,70	0,05	Grått grusigt lager i botten av schaktet. Noterades endast genom sondning, då grundvattnet trängde upp i samband med att lagren ovan detta undersöktes genom rutgrävning. Detta framkom på 4,8 möh.	Möjligt utfyllnadslager
400	Bärlager, modernt	5,00 x 3,00	0,40–0,50	Bestod av tre skikt av grusigt ljusbrun sand, grus och lera.	Modernt bärlager för parkering.
401	Utfyllnadslager, modernt	4,20 x 2,50	0,07–0,20	Brun, siltig sand med raseri (kalkbruk, tegelkross och -brockor) och småsten. I lagret hittades både rundad gatsten och smal-primar, men även betongrester, möjligen från ett betonggolv som legat ovan kullerstengolv 402. De fynd som påträffades i lagret utgjordes av modernt planglas, kakel, yngre rödgods, transparent flaskglas och kritpipsskaft utan dekor. Även plast påträffades.	Utfyllnadslager som tillkommit under modern tid. Möjligen efter att Sonjas Karamellfabrik flyttats från platsen.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
402	Stenlagt golv	3,00 x 1,48	0,10–0,15	Stenläggning av rundad sten med flatare ovsida med en omkrets i ytan mellan 0,12–0,2 meter. Stenläggningen var fint och noggrant lagd. Större stenar (0,2 meter i diameter) var lagda i rader med mindre stenmaterial emellan. Stenläggningen var skadad i sydöstra delen, troligtvis i samband med att man lyfter sten från syllen (403). Skadad i sydvästra delen och avgränsad av schaktväggen åt nordost. Åt nordväst begränsades stenläggningen av stensyllen.	Stenlagt golv i rum.
403	Syllstensrad	3,15 x 2	0,25–0,46	Husgrunden som har utgjorts av syllstenar, av vilka endast två ännu stod kvar in situ. Dessa var i otuktad natursten. I samband med att de yngsta utfyllnadslagren togs bort påträffades dock håligheter efter stenlyft, vilka följde kullerstengolvets södra och östra begränsning mycket väl. Dessa tolkades som borttagna syllstenar.	Syllstensrad, sannolikt sentida
404	Raseringslager	2,70 x 1,60	0,01–0,04	Tunt lager av kalkbruk som till mesta dels låg direkt på stengolv 402, men överlagrade även lerlager 406 och även betonggolvsresten 407.	Den nedersta delen av raseringslager 401 som bestod av rent kalkbruk.
405	Utfyllnadslager	3,80 x 2,10	0,15–0,22	Brun/mörkbrun kompakt fet sandig silt. Innehöll raseringsmaterial (kalkbruk, tegelkross, kolstänk), sten (rundad och kantig). Genomgrävd av husgrund 403/402. Fynd av yngre rödgods, planglas, djurben, flaskglas. Lagret var infiltrerad av överliggande raseringslager 401, mellan vilket skiljet var svårt att se ibland. Ruta grävd (0,5x0,5 meter).	Utfyllnadslager.
406	Tramphorisont	1,45 x 1,40	0,01–0,04	Tunt lerlager som låg direkt på stengolvet 402 men var inte heltäckande. Lagret bestod av kompakt grå lera med inslag av kolstänk. Kalkbrukslagret 404 låg mycket tunt över 406.	Möjlig tramphorisont på stengolvet 402.
407	Betonggolv	0,30 x 0,12	0,04–0,07	En rest av betonggolv låg direkt på stengolv 402. Den bevarade delen av betonggolvet låg mot en stensyllssten. Uppbrutna rester återfanns i raseringslagret samt framförallt i de stenlyft som blivit efter ryckta syllstenarna.	Rester efter ett i övrigt uppbrutet betonggolv.
408	Sättmaterial	2,60 x 1,17	0,28–0,43	Rödaktig fin sand som övergår i åsgrus mot botten. Tjockare i västra delen. Begränsas i öst av sten till husgrund 403.	Sättmaterial och bärlager till stengolv 402. Gruset har troligtvis haft en dränerande funktion.
409	Raseringslager	3,07 x 1,88	0,10–0,20	Lager med rikligt med rasering (tegelkross, tegelbrockor, gult och beige kalkbruk) med grå siltig lera. Det förekom dåligt bevarade trärester, djurben. Överlagrade raseringslagrena 411 och 412, vilka skilde sig i färg och sammansättning från 409. Toppen av mur 415 började anas vid borttagandet av 409.	Eventuellt samma lager som 412, då den var snarlikt, men som jämnats ut över lager 411 i ett utjämnings syfte.
410	Syllstensrad	1,58 x 0,27	0,07–0,18	Fem mindre stenar, varav två hade flata sidan åt öst. Stenarna var i övrigt kantiga och otuktade. De stack in i västra schaktväggen och fortsatte sannolikt även åt norr. Materialstorlek 0,25x0,15 - 0,4x0,1. Höjd 0,07–0,18. Största stenen som syntes i sin helhet var 0,22x0,22x0,15. Yngre än byggnad med kullerstengolv, har tillkommit efter att huset med grundmur 415 har rivits, då stenarna vilade på rasmaterial 409 som sannolikt är rasering från det huset.	Syllstenstad, sannolikt sentida, tillhörande enklare byggnad
411	Raseringslager	1,80 x 1,70	0,30–0,40	Lagret bestod av rasering omrört med grå, siltig lera och kolbitar och trästycken. Enstaka djurben, planglas. I lagrets botten mer lerigt, omrört med brun silt och större tegelbrockor och kalkbruksklumpar nedtrycka i i botten. Detta skikt var omkring 0,05–0,07 meter tjockt, men bör räknas som del i lagret. Tegelstenar låg i en svacka i lagrets norra del, direkt invid mur 415. Tolkades initialt som möjlig rest av tegelgolv eller annan tegelkonstruktion, men då det leriga skiktet fortsatte både mellan och under dessa bör de betraktas som del av rasering.	Rasering som använts som utfyllnad, möjligen från överbyggnad till mur 415.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
412	Raseringslager	1,85 x 0,86	0,40–0,45	Raseringslager öst om husgrund 415. Skiljer sig i sammansättning från raseringslager 411, som ligger väst om 415. Består av ljusgrått kalkbruk och tegelbrockor samt rundad sten (0,1 meter i diameter), tegelkross samt småsten. Lagret var kompakt och torrt. Mot botten av lagret påträffades yngre rödgods samt kakel.	Raseringslager men möjlig utfyllningsfunktion. Raseringskomponenterna överensstämmer med de byggnadsmaterial som utsidan av husgrund 415 varit byggd med.
413	Tramphorisont	1,23 x 0,53	0,01–0,02	Tunn grå och fet silt som var infiltrerad av överlagrande raseringslager 412, med inslag av kol, kalkbruk och tegelkross. Låg på den stenlagda gatan 414.	Tramphorisont på en stenlagd gata.
414	Stenlagd gata	1,18 x 0,51	0,10–0,13	Stenlagd gata av kullersten med en rännal som låg parallellt och cirka 0,4 meter ifrån husgrund 415. Stenläggningen bestod av ett jämnstort material i materialstorlek 0,05x0,07 - 0,08x0,1 - 0,11x0,13 meter. I rännaldalen har ett större stenmaterial använts, 0,18x0,27 - 0,15x0,24 - 0,13x0,23 till 0,12x0,12 - 0,1x0,1 meter. Rännalens djupaste del ca 0,17 meter under kullerstensgatans nivå. Kullerstenen ligger kantställda och upp mot muren 415.	Stenlagd gata som låg i riktning med gatunätet innan stadsregleringen 1643.
415	Grundmur	2,00 x 1,00	0,64	Murdel nord/nordväst-sys/sydstilig (1,07 meter bred) :Från stenläggning 427 är muren 0,5 meter hög. Från lager 430 är muren 0,64 meter hög. Den nordöstra sidan av muren har varit utsidan, och denna har haft en skalmur av tegelstenar. Av denna återstår bara resten av 1-3 skift sedan vidtar grovt huggen sten som är murad med grågulaktigt murbruk som nästan täcker stenarna helt. De två nedersta skiften av tegel är murade med löpsidan utåt, det nedersta skiftet är inte helt löpnade då grundmurens stenar sticker upp. Av det tredje/översta skiftet består endast två tegelstenar och dessa är murade med koppsidan utåt med ett mellanrum på 0,66 meter. Murbruket mellan tegelstenar är slätstruket. Pga av slänter var endast 1,7 meter av muren inom schaktet i toppen och 0,95 meter av muren i botten av muren. Murad med grovt huggen sten samt natursten med 4 skift bevarade. Det översta skiftet bestod av 2 stora stenar (0,85x0,43 - 0,65x0,37 meter). Dessa var krackelerade i ytan, troligtvis pga frostsprängning. Andra skiftet utgjordes av mindre material av kantiga och skärvigiga stenar som kilats in mellan skift 1 och 3 (0,2x0,09 - 0,3x0,11 meter). Tredje skiftet utgjordes av tre större, rundade stenar (0,45x0,32 - 0,35x0,32 meter). Det fjärde skiftet bestod av större stenar (0,55x0,3 - 0,35x0,11 meter) som den östra stenarna i golvrunde 420 låg upp emot. Väst/sydväst-ost/nordost: Översta skiftet utgjordes av stor, rektangulär natursten (0,78x0,35 meter), som även den var frostsprängd i ytan. Andra skiftet bestod av mindre inkilade kantiga stenar (0,15x0,06 meter). Tredje skiftet utgjordes av tuktade, rektangulärt formade stenar (0,45x0,28 - 0,2x0,2 meter). Ett eventuellt fjärde skift av rundat material i nivå med 420. Denna murdel var ej avgränsad åt söder pga av släntning. Ett ankarslut fanns i denna murdel (0,25x0,025x0,02 meter, intaget). Toppen av muren var sparsamt murad med grått bruk som främst fanns mot skift 2 och 3, samt 3 och 4. Även hörnet hade synliga spår av bruk. Kämmuren: de större stenarna på både ut- och insida var muren uppfylld av fin rundad sten, grus och silt (stenstorlek 0,17x0,15 - 0,07x0,04 meter). Dess djup var 0,25 meter.	Nedre del av husgrund till ett stenhus som låg längs med det äldre gatunätet innan stadsregleringen 1643. Husets utsida var klätt med tegel. Det fanns för få skift bevarade för att med säkerhet uttala sig om hur förbanden såg ut, men vissa element antyder att den teglade utsidan varit murad med Munkförband (kopp-sida+löpsida+löpsida+kopp-sida osv.), vilket i sådana fall grovt kan datera huset före mitten av 1500-talet. Murbruket var slätstruket mellan tegelstenarna, en detalj man slutade med på mitten av 1600-talet. Huset är med säkerhet uppfört innan stadsregleringen 1643 men har troligen uppförts på åtminstone 1500-talet. Fyra gatunivåer (längs det gamla gatunätet) har påträffats på utsidan huset som ligger upp mot huskroppen, vilket antyder en lång brukningstid. Huset har troligtvis raserats i samband med stadsregleringen på mitten av 1600-talet. Det raseringslager (412) som täckte den yngsta stenläggningen utanför huset tycks komma från raseringen av huset, och man har använt dessa massor för att fylla ut området för omregleringen av gatunätet. Även fynd av keramik i botten på raseringslagret placeras in i händelsen i 1600-talet. Huset har haft ett trägol (419 och 418).

forts. nästa sida.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
forts. 415					forts. från föregående sida. Det fanns viss antydning till ett tegelgolv ovanpå detta, men denna nivå var omrörd och kan även vara en nedre del av raseringslagret 411. Grunden för golvet var ordentligt och omsorgsfullt gjort, med en jämn nivå av större plana stenar samt mindre rundade stenar emellan. Huset som helhet har en karaktär av högre standard. Tjockleken på muren antyder att huset haft åtminstone en till våning.
416	Raseringslager	1,38 x 0,96	0,10–0,20	Brunt till gråbrunt siltig sand med inslag av lera och innehöll kalkbrukskockor, tegelkross, trärester, tegelbrockor, dåligt bränt kalkbruk, större trärester samt tegelstenar i dåligt skick (0,31x0,15x0,085 - 0,3x0,15x0,09 - 0,29x0,14x0,09 meter stora) samt stenar (0,1 meter i diameter). Fynd av CU-leg, järnföremål.	Raseringslager som skiljde sig i sammansättningen från det överlagrande raseringslagret 411. Sannolikt har de dock påförts i samma skede och syfte.
417	Konstruktionslager	1,16 x 0,78	0,10–0,15	Lager av brungrå torr ren sand som innehöll ett fåtal tegelstenar och tegelbrockor, fåtal obrända djurben, kalkbruk, småsten samt hade grusiga inslag.	Sandlager som kan ha haft en konstruktionsfunktion i rummet. Möjligen bjälklagsfyllning till ett golv som tillkommit efter 419.
418	Bjälklag	0,83 x 0,11	0,05	Kluva som låg i SO-NV riktning och följde riktningen på den södra murdelen av 415. Fortsatte in i schaktets västra vägg. Träet var förmultnat och har sannolikt varit kraftigare ursprungligen. Mötte tredje skiftet i östra delen av mur 415. Ytterligare en stock påträffades i schaktets nordvästra hörn, vilken tolkades vara del av samma konstruktion. Denna var 0,22x0,08x0,07 och fortsatte även den in i schaktväggen.	Bjälklag till golv 419
419	Träggolv	0,35 x 0,20	0,04	Två plankor i ungefärlig N-S riktning, varav den ena överlagrade den andra något. Båda plankorna var förmultnade och fortsatte in i västra och norra schaktväggen. Den största var 0,35x0,20 meter stor och 0,04 meter tjock, men hade uppenbart varit bredare samt gått av i södra delen. Den mindre plankan var 0,22x0,13 meter stor och hade samma tjocklek som den större.	Rester av träggolv
420	Stenkonstruktion	0,70 x 0,60	0,15	Konstruktionen utgjordes delvis av ett större block som lagts med plana sidan uppåt. Blocket var 0,82x0,65 meter stort och minst 0,15 meter högt, och fortsatte in i den västra schaktväggen. I norra delen, mot hade det ett rakt avslut. Omkring blocket låg nio rundade stenar i storlek 0,15x0,1 - 0,32x0,18 meter. Generell storlek omkring 0,2x0,15 meter. Dessa låg närmast grundmuren, medan blocket tycks ha varit placerat mer centralt i grundläggningen för rummet. Den ena av delarna till bjälklaget låg i linje med blockets norra del. Närmast ovan 420 låg ett lager som utgjort bjälklagsfyllning (422).	Del i grundläggning. Sannolikt för golvläggning.
421	Sättmaterial	1,13 x 0,54	0,13	Rödbrun grovkornig sand med inslag av tegelkross, trärester, kalkbrukssmul och småsten. En organisk horisont i 421 (kompakt brun med träfiber) är eventuellt en tramphorisont från när man anlagt kullerstengsgatan 414. Fynd av yngre rödgods.	Sättsand till kullerstengsgatan 414.
422	Konstruktionslager	1,10 x 0,84	0,10–0,20	Lager med brun, siltig sand med tegelkross och leriga inslag. I lagret påträffades ett fåtal kraftigt korroderade föremål. Förekom ovan och omkring det stora blocket och stenarna som ingick i grundläggning 420. I samband med att lagret undersöktes började grundvattnet tränga upp.	Bjälklagsfyllning under träggolv 419 och bjälklag 418.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

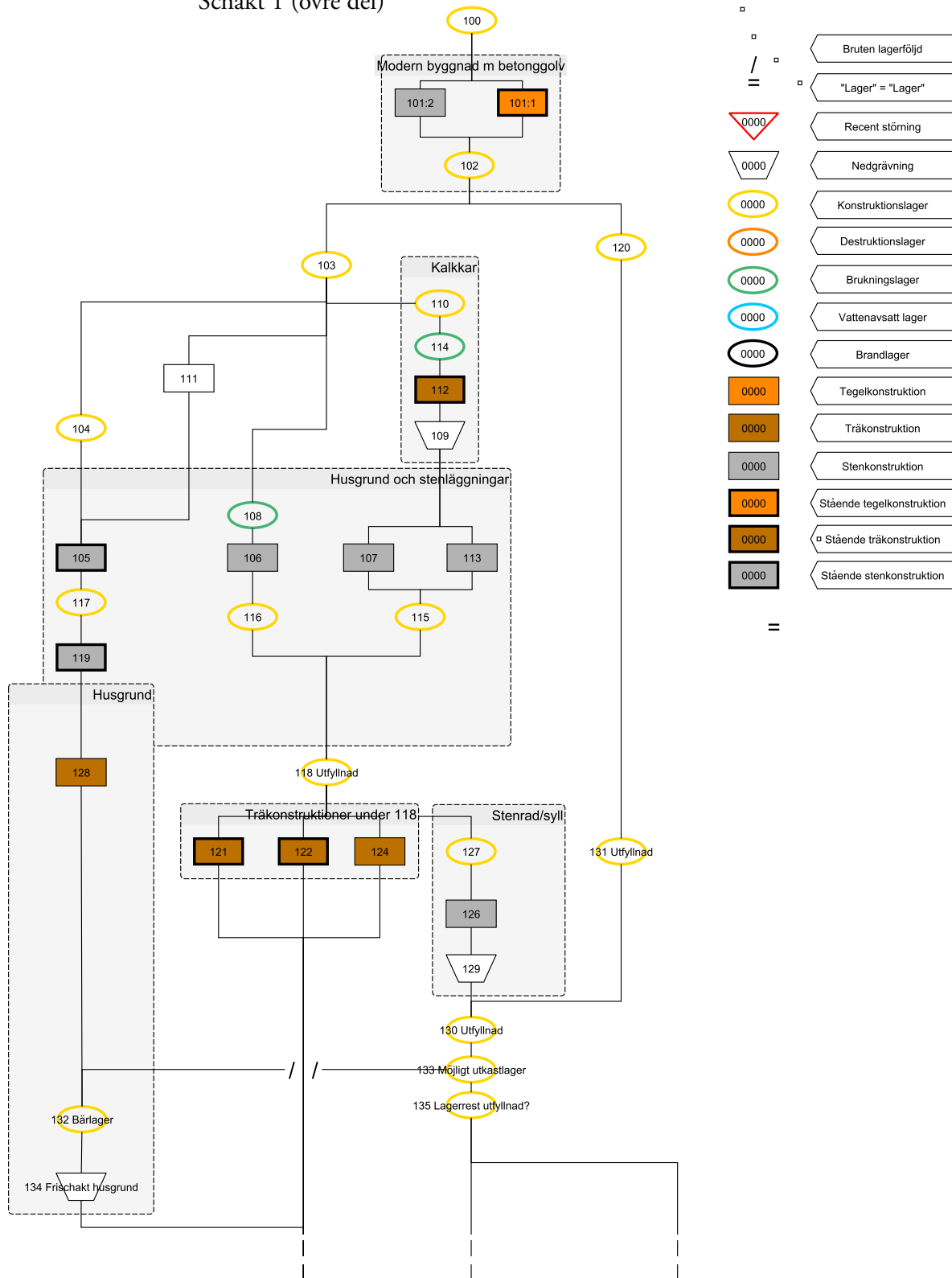
Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
423	Stenlagd gata	0,34 x 0,22	0,10–0,13	Rest av kullerstensläggning av mindre åsstenar i materialstorlek 0,1x0,07 - 0,07x0,05 meter i ytan. Ligger upp mot husgrund 415. Endast enstaka stenar bevarade men mer sammanhängande i den södra delen av schaktet. Låg på ett finkornigare sättmaterial än 421. Stenarna var kantställda.	Rest av en kullerstensgata, som möjligtvis blivit uppbruten när den nya gatan anläggs då eventuellt för att återanvända en del av stenmaterialet.
424	Sättmaterial	1,03 x 0,40	0,08	Brun till brunrå finkornig sand med inslag av lite tegelkross och kolstänk och kolbitar samt träflis. Ligger ovan kavelbro.	Sättmaterial till uppbruten kullerstensgata.
425	Kavelbro	1,03 x 0,40	0,02	Tre brädor synliga inom schakter öst om husgrund 415, en fjärde anas i schaktväggen. Ligger jämte husgrund 415, väldigt tätt lagda men inget mellanrum mellan plankorna. De var förmultnade men sammanhållna och intakta. Inom schaktet hade plankorna storleken 0,08x1,03 meter, 0,11x1,03 meter och 0,14x1 meter.	Kavelbro.
426	Sättmaterial	1,03 x 0,40	0,02–0,05	Rödbrun torr till fet sand, som ligger tunt över underliggande stenläggning 427.	Sättmaterial till kavelbro.
427	Stenlagd gata	0,95 x 0,40	0,11–0,17	Stenläggning av rundad sten, tätt lagd och oskadd. Ligger upp mot 415. Bestod av ett jämnstort material 0,09x0,06 - 0,12x0,08 - 0,06x0,05 meter i ytan. Stenarna var kantställda och upp mot 0,2 meter djupa.	Kullerstenlagd gata längs det äldre gatunätet innan stadsregleringen 1643. Troligtvis den äldsta gatunivån som anlagts efter att husgrund 415 anlagts.
428	Sättmaterial	1,08 x 0,88	0,20–0,25	Sättmaterial till blocket och de rundade stenarna i 420. Ren, grusblandad sand som fortsatte även österut, där det mättes in som 432. Under detta anades ett brunt, fett lager som skulle kunna vara samma som eller samtida med 437, alternativt 433.	Sättmaterial/bärlager för husgrund. Samma som 432.
429	Sättmaterial	0,95 x 0,35	0,13	Grå fet silt med inslag av träflis, kalkbruksklumpar. småsten samt lite tegelkross. Fynd av järnföremål.	Sättmaterial till stenläggning 427.
430	Utfyllnadslager	0,73 x 0,30	0,10–0,15	Lager bestående av raseringsmassor. Brunrå fet silt med tegelbrockor, sten, kalkbruksklumpar samt kalkbruk som även går upp mot muren 415. Inslag av träflis, kol och rundad sten. Det fanns inslag av upphettat material i lagret.	Utfyllnadslager av raseringsmaterial.
431	Mothåll	0,12 (diam)	0,19–0,50	Tre stående bilade stolpar av mindre diameter. Avgränsar den liggande stocken 435 åt nordost.	Mothåll för att rustbädden som ligger under husgrund 415.
432	Sättmaterial	0,72 x 0,40	0,10	Grovkornig rödbrun ren sand. Ligger även under muren 415 och är samma lager som 428.	Sättmaterial under mur och på grundstenar för golv i husgrund 415.
433	Tramphorisont	0,73 x 0,30	0,05–0,06	Fett kompakt organiskt brungrått lager med grusblandad siltig lera som hade inslag av bark, kol, knapper samt obrända djurben. Illaluktande lager. Det översta skiktet på 0,01 meter var mer kompakt.	Tramphorisont på underliggande lager. Troligtvis genomgrävd av frischaktet för husgrund 415.
434	Utfyllnadslager	0,48 x 0,37	0,43	Brunt kompakt lager av lerblandad silt och organiskt material med kvistar, djurben, gödsel, hasselnötskal, näver, päls och fynd av läder. Lagret är illaluktande. Lagret tjocklek beräknas efter att lagret sondats. Det grävdes inte i botten på grund av att vatten började trycka upp samt att slänten skulle riskera bli för brant.	Utfyllnadslager av organiskt material.
435	Rustbädd	0,63 x 0,21	0,21	Liggande stock i bra skick. Hålls på plats i nordost av åtminstone av tre mindre stolpar med rektangulärt tvärsnitt. Åtminstone ytterligare en stock (438) ligger bredvid 435 åt väst-sydväst, men antagligen finns det snarlika stockar under hela husgrunden 415.	Stock som ingår i en rustbäddskonstruktion under husgrund 415.
436	Frischakt	0,67 x 0,53	0,46	Nedgrävningen för grundläggande av husgrund 415. Inom schaktet kunde endast 0,67x0,53 meter av nedgrävningen undersökas. Frischaktet hade en tydlig nedgrävningskant med en vertikal till svagt lutande nedgrävningskant. De stående stolparna med rektangulärt tvärsnitt (431) var nedstuckna precis vid nedgrävningskanten.	Frischakt för husgrunden 415.

Bilaga 2. Kontexttabell, forts.

Nr	Definition	Storlek (m)	Tjocklek/höjd (m)	Beskrivning	Tolkning
437	Återfyllnadslager	0,50 x 0,47	0,42	Brunt kompakt lager av lerblandad silt och organiskt material med kvistar, djurben, gödsel, näver med inslag av ren blålera. Ligger på rustbäddsstockarna. Lagrets tjocklek är taget utifrån att fyllningen sondats.	Lagret är snarlik 434 men med inslag med den rena blåleran, vilket antyder att man återanvänt det uppgrävda lagret återanvänts som återfyllnad i frischaktet efter att rustbädden placerats.
438	Rustbädd	0,54 x 0,21	0,21	Liggande stock i gott skick. Ligger väst-nordväst om 435, men antagligen finns det likadana stockar under hela husgrunden 415.	Stock som ingår i en rustbädds-konstruktion under husgrund 415.

BILAGA 3. MATRISER

Schakt 1 (övre del)

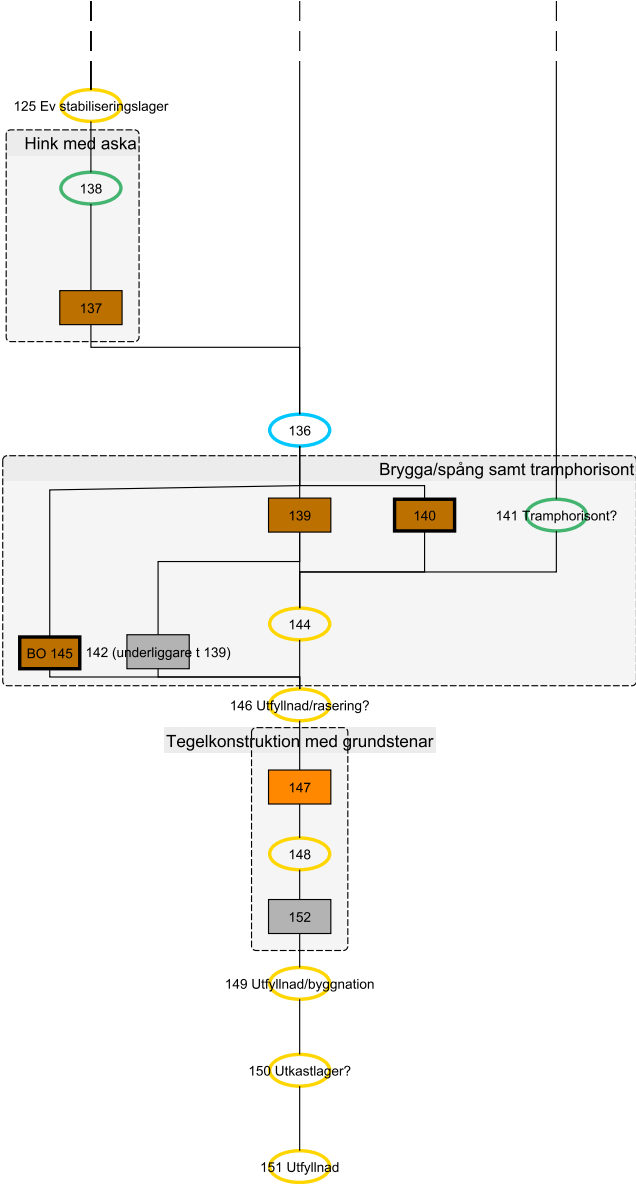

fortsättning på nästa sida

Bilaga 3. Matriser, forts.

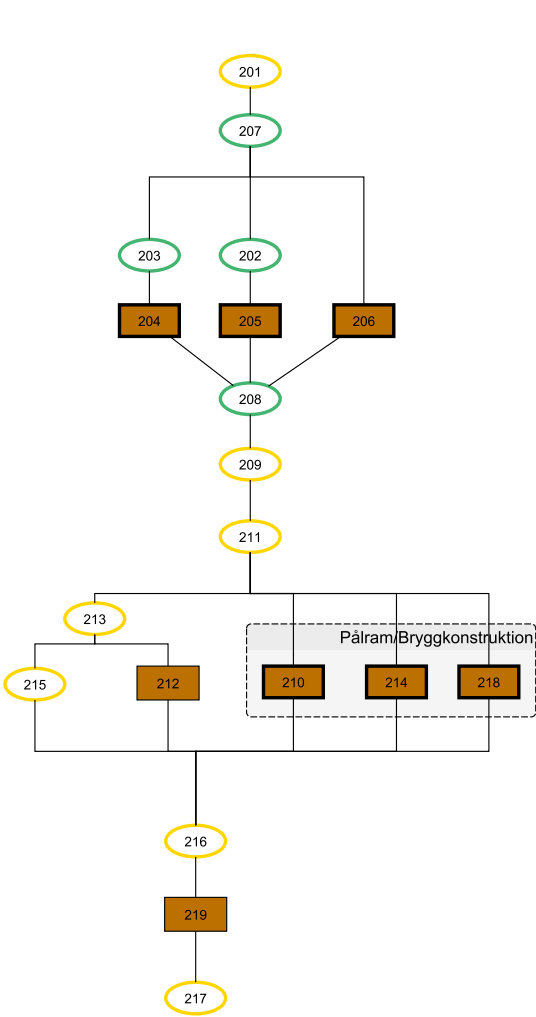
Schakt 1 (nedre del)

fortsättning från föregående sida

Bilaga 3. Matriser, forts.

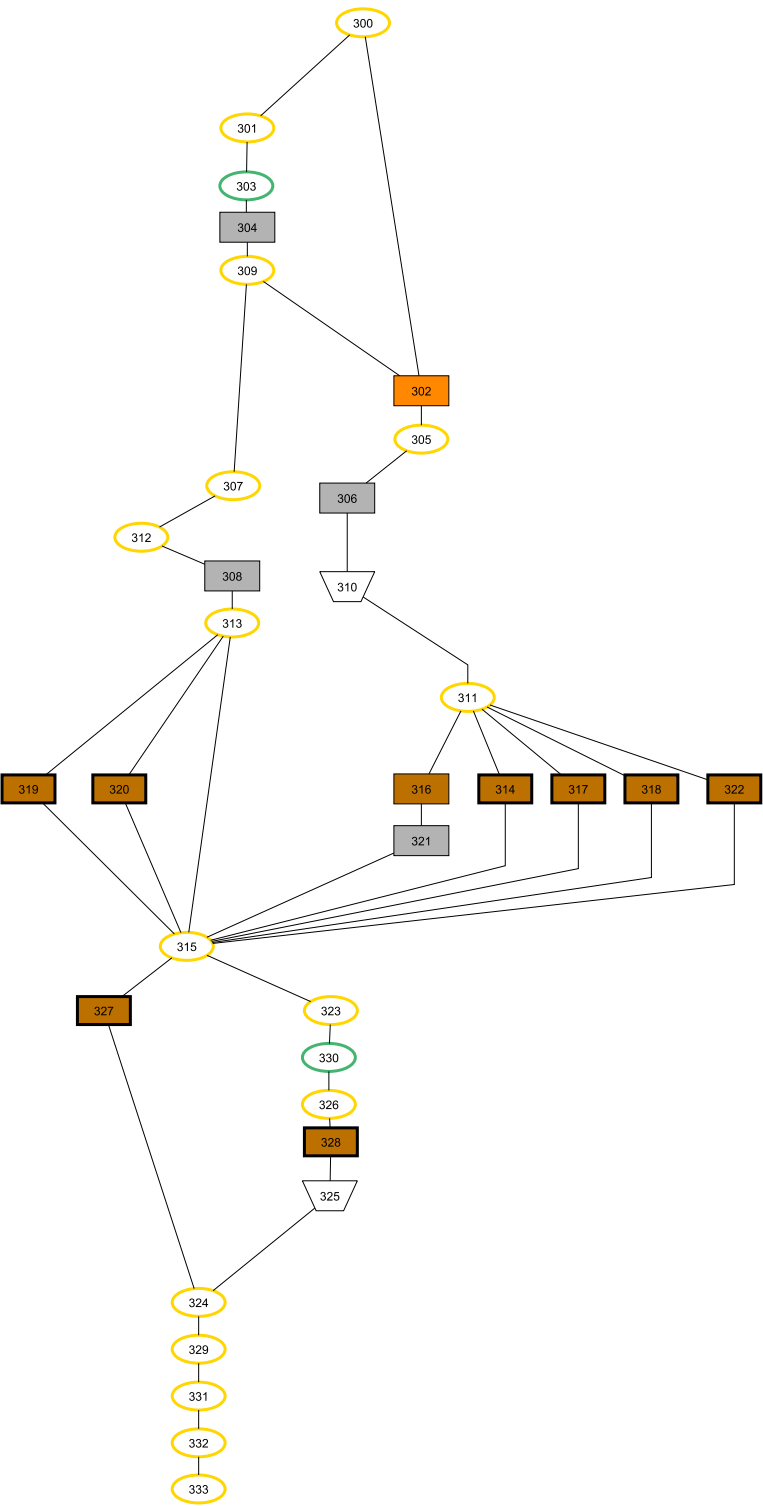
Schakt 2

□	Bruten lagerföljd
/ □	"Lager" = "Lager"
0000	Recent störning
0000	Nedgrävning
0000	Konstruktionslager
0000	Destruktionslager
0000	Brukninglager
0000	Vattenavsatt lager
0000	Brandlager
0000	Tegelkonstruktion
0000	Träkonstruktion
0000	Stenkonstruktion
0000	Stående tegelkonstruktion
0000	Stående träkonstruktion
0000	Stående stenkonstruktion
=	

Bilaga 3. Matriser, forts.

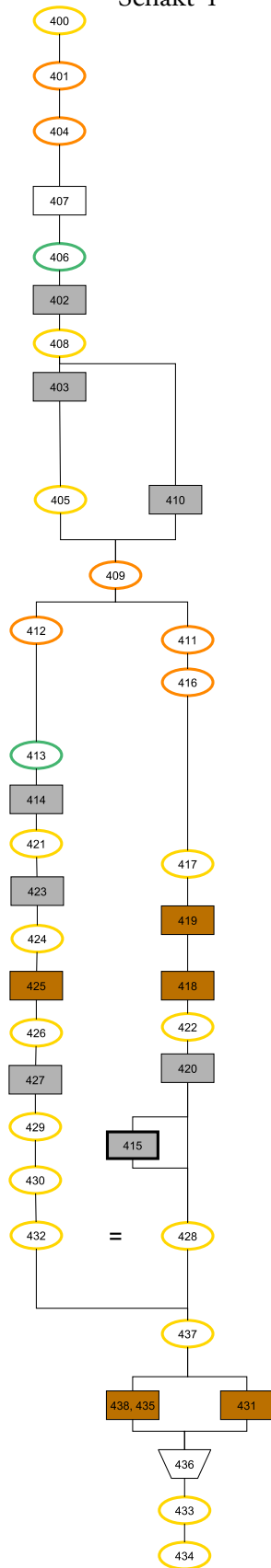
Schakt 3

□	Bruten lagerföjd
/ □	"Lager" = "Lager"
▽ 0000	Recent störning
▽ 0000	Nedgrävning
○ 0000	Konstruktionslager
○ 0000	Destruktionslager
○ 0000	Brukninglager
○ 0000	Vattenavsatt lager
○ 0000	Brandlager
■ 0000	Tegelkonstruktion
■ 0000	Träkonstruktion
■ 0000	Stenkonstruktion
■ 0000	Stående tegelkonstruktion
■ 0000	Stående träkonstruktion
■ 0000	Stående stenkonstruktion
=	

Bilaga 3. Matriser, forts.

Schakt 4

- Bruten lagerföljd
 - "Lager" = "Lager"
 - △ Recent störning
 - ▽ Nedgrävning
 - Konstruktionslager
 - Destruktionslager
 - Brukningslager
 - Vattenavsatt lager
 - Brandlager
 - Tegelkonstruktion
 - Träkonstruktion
 - Stenkonstruktion
 - Stående tegelkonstruktion
 - Stående träkonstruktion
 - Stående stenkonstruktion
- =

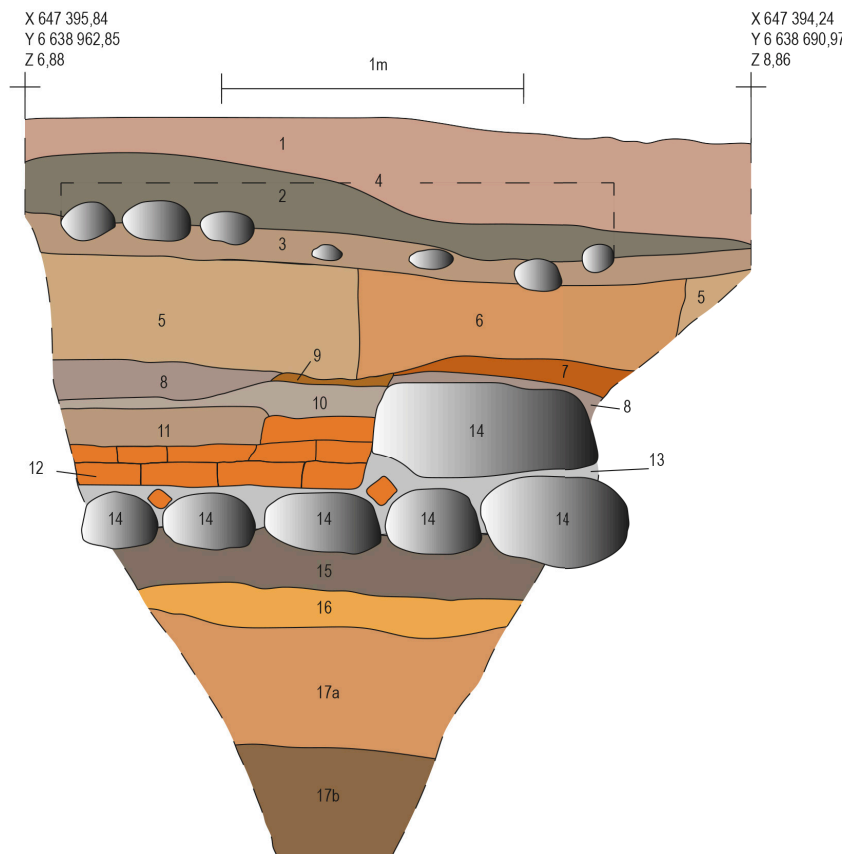
Bilaga 3. Matriser, forts.

Tabell över daterande kontexter

Kontext	Kritpipor	Glas	Läder	Dendro	Keramik	¹⁴ C	Kommentar
103	x	x	x	x	1700	x	Sannolikt 1700-tal. Möjlig 1600-1800
104	x	x	x	x	1700	x	Sannolikt 1700-tal. Grönglaserat ugnskakel
117	x	x	x	x	1700	x	Sannolikt 1700-tal
118	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt 1600-1700-tal.
132	x	x	x	x	1550-1750	x	Möjlig Datering
144	x	x	x	x	Sent 1500-mitt 1600	x	Sannolikt sent 1500-1600-talets mitt. Möjlig 1550-1750
146	x	x	x	x	1550-1750	x	Möjlig Datering
149	x	x	x	x	1550-1750	1290-1410 (skalkorn)	Möjlig Datering
151	x	x	1600-1700	x	1550-1750	1400-1450 (kol, hassel)	Möjlig keramikdatering. Modellen på sko förekommer 1500-1800
201	Mitt 1700	Sent 1700-1800	1600-1700	x	1700	x	Sannolikt 1700-tal. Möjlig Sent 1600-tidigt 1800. Kritpipa "Världsklot" 1751-1760.
207	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt sent 1600-tal-1700-tal
204	x	x	x	x	x	1410-1480 (del av kar, gran)	
208	x	1600	x	x	x	x	
209	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt sent 1600-tal-1700-tal. En skärva 1550-1750.
216	x	x	1300-1400	x	x	x	Barnsko, daterad utifrån typologi.
219	x	x	x	x	x	1150-1270 (95%, grankvist från rustbädd)	
301	x	x	x	x	1800-1925	x	Sannolikt 1800-talets andra hälft fram till början av 1900-talet.
309	x	x	x	x	1700-1900	x	Sannolikt 1800-talets första hälft. Möjlig datering 1750-1900.
307	x	Sent 1700-1850	x	x	1770-1900	x	Sannolikt sent 1700-tal-1800-tal.
311	x	Blandat	x	x	1800	x	Sannolikt 1800-talets första hälft. Möjlig datering 1750-1900.
316	x	x	x	1604-1612	x	x	Yttersta årsring 1602.
315	1640-1670	1600	x	x	1770-1800	x	Sannolikt sent 1700-tal-1800-talets första hälft
323	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt 1600-talets andra hälft-1700-tal.
330	x	x	x	x	1700	x	Endast en skärva. Från schaktvägg?
324	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt 1600-1700-tal
329	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt 1600-1700-tal
332	x	x	x	x	1700-1800	1020-1300 (skalkorn)	Sannolikt 1700-1800-tal. Endast en skärva. Från schaktvägg?
401	x	x	x	x	1700-1800	x	Sannolikt sent 1700-tal-tidigt 1800-talets första hälft.
408	x	x	x	x	1600-1800	x	Möjlig datering. Dock endast en skärva.
405	x	?	x	x	1700-1800	x	Sannolikt datering sent 1700-tal-tidigt 1800-tal
409	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt datering 1600-talets andra hälft-1700-tal.
412	x	x	x	x	1600	x	Sannolikt datering 1600-tal. Ugnskakel med reliefdekor av 1500-talstyp
411	x	x	x	x	1600-1700	x	Sannolikt 1600-1700-tal
421	x	x	x	x	1600-1800	x	Möjlig datering. Dock endast en skärva.
425	x	x	x	x	x	1220-1300 (del av kavelbro, gran)	

BILAGA 4. SEKTIONS RITNINGAR

Schakt 1

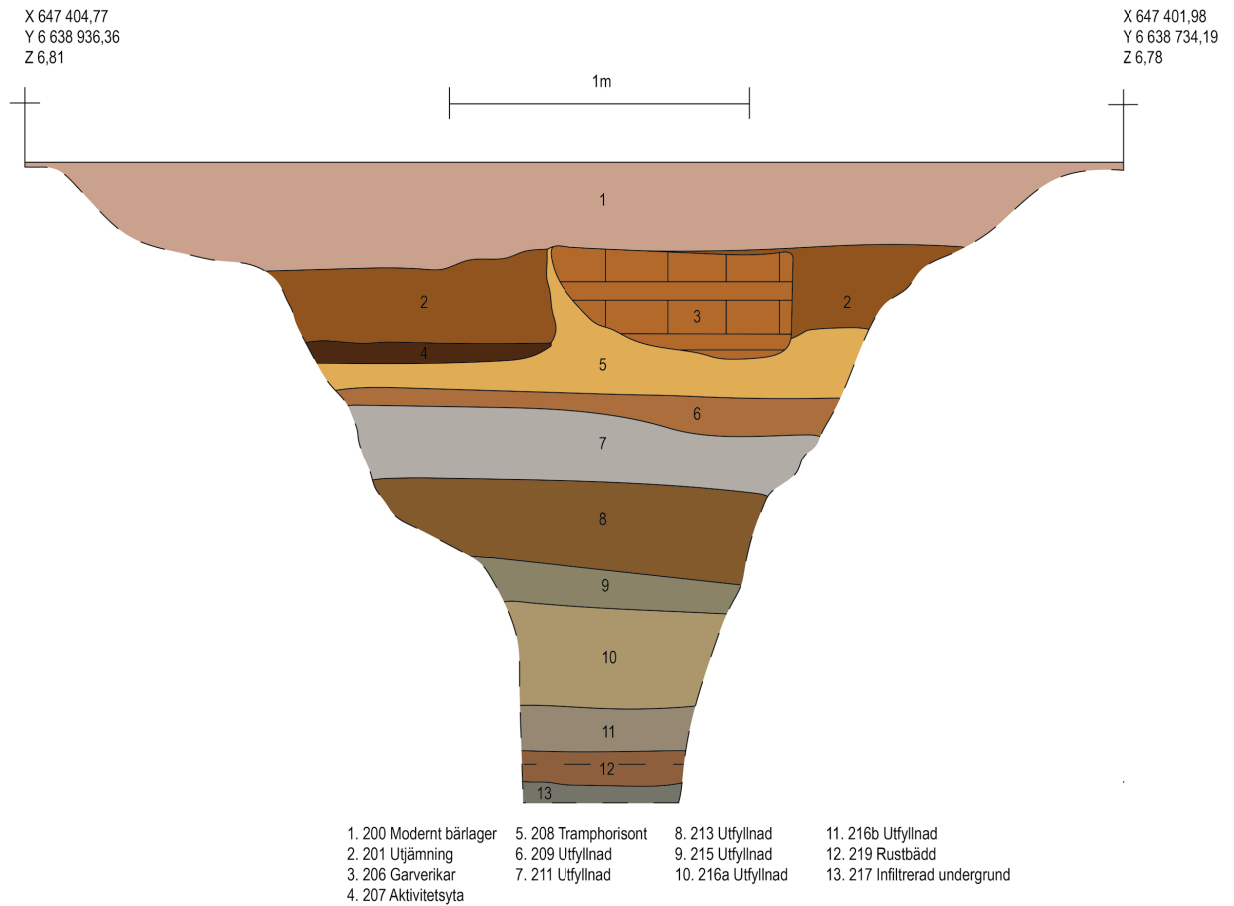

1. 100 Modern utfyllnad	6. 109 Nedgrävning	11. 146 Utfyllnad	15. 149 Utfyllnad
2. 103 Utfyllnad	7. 112 Träkonstruktion	12. 147 Tegelkonstruktion	16. 150 Utkastlager
3. 115 Sättmaterial	8. 130 Utfyllnad	13. 148 Konstruktionslager	17a. 151 Utfyllnad
4. 107 Stenlagd gårdsplan	9. 139 Träkonstruktion	14. 152 Grundläggning	17b. 151b Infiltrerad undergrund
5. 118 Utfyllnad	10. 144 Utfyllnad		

Skala 1:25

Bilaga 4. Sektionsritningar, forts.

Schakt 2

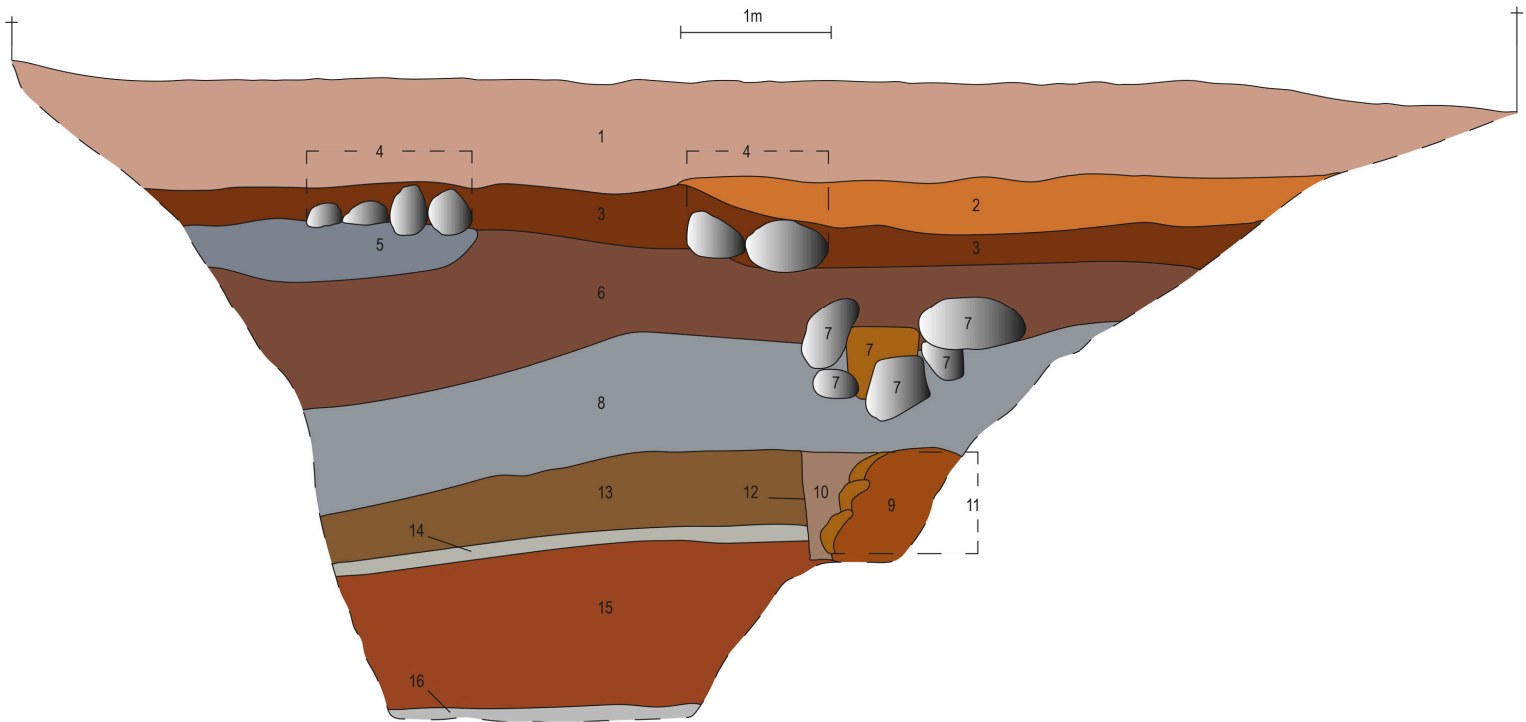
Skala 1:25

Bilaga 4. Sektionsritningar, forts.

Schakt 3

X 647 412,17
Y 6 638 914,24
Z 7,08

X 647 408,23
Y 6 638 911,2
Z 6,86

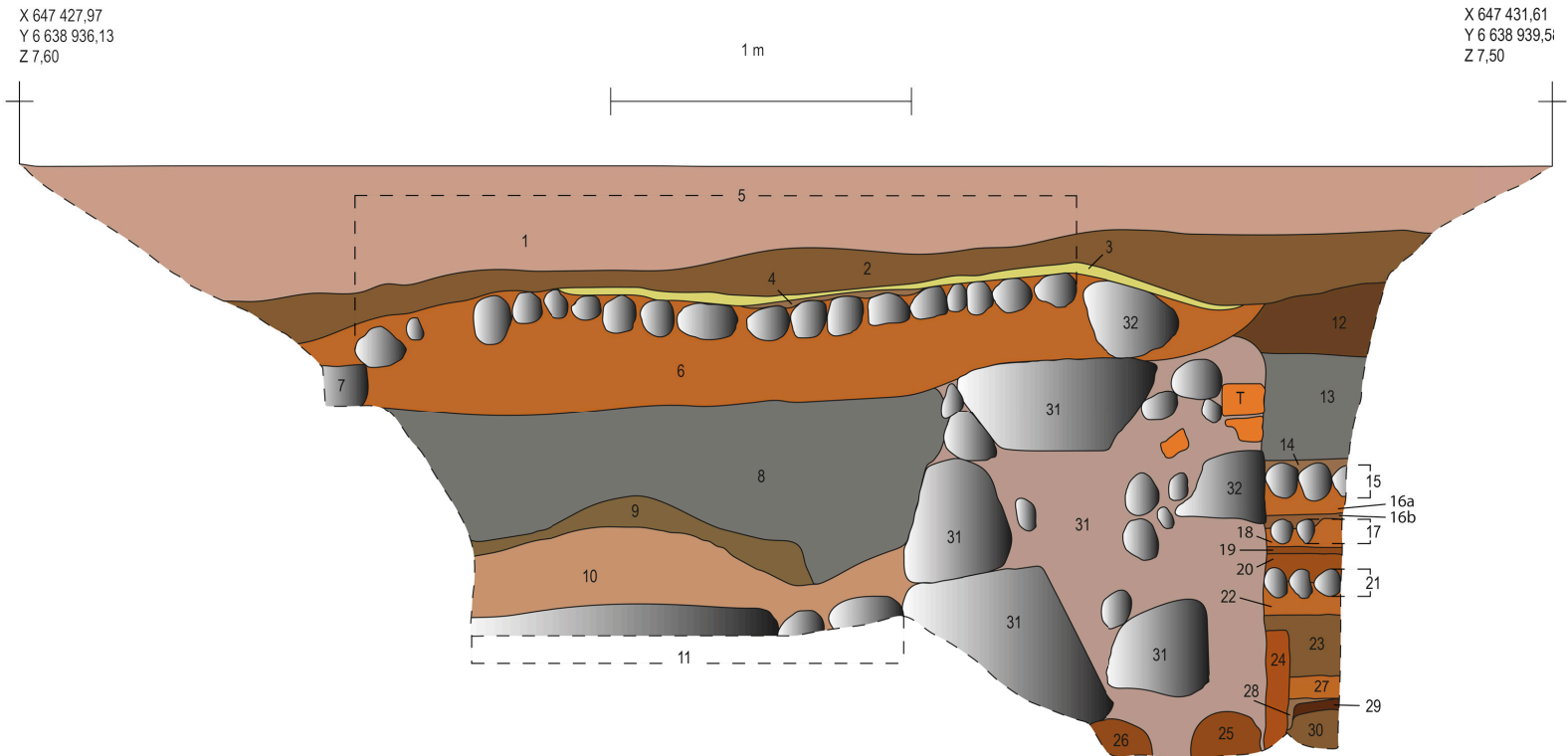

1. 300 Modern bärlager	5. 313 Bärlager	9. 330 Brukningslager	13. 329 Utfyllnad
2. 301 Utfyllnad	6. 315 Utfyllnad	10. 326 Odefinierat lager	14. 331 Utfyllnad
3. 307 Utfyllnad	7. 319 Stenskott stolphål	11. 328 Garverikar	15. 332 Utfyllnad
4. 308 Husgrund	8. 324 Utfyllnad	12. 325 Nedgrävning	16. 333 Utfyllnad

Skala 1:50

Bilaga 4. Sektionsritningar, forts.

Schakt 4

1. 400 Modernt bärlager	6. 408 Sättmaterial	11. 420 Husgrund	16a. 421 Sättmaterial	20. 426 Sättmaterial	25. 435 Rustbädd	30. 434 Utfyllnad
2. 401 Utfyllnad	7. 410 Syllstensrad	12. 405 Utfyllnad	16b. 421b Trärester	21. 427 Stenlagd gata	26. 438 Rustbädd	31. 415 Grundmur
3. 404 Rasering	8. 411 Raseringslager	13. 412 Rasering	17. 423 Stenlagd gata	22. 429 Sättmaterial	27. 432 Sättmaterial	32. 403 Syllsten
4. 406 Tramphorison	9. 416 Raseringslager	14. 413 Tramphorison	18. 424 Sättmaterial	23. 430 Utfyllnad	28. 433 Tramphorison	
5. 405 Stenlagt golv	10. 422 Konstruktionslager	15. 414 Stenlagd gata	19. 425 Kavelbro	24. 431 Mothäll	29. 436 Frischacht	

Skala 1:25

BILAGA 5. FYNDTABELL

Fynd nr	Objekt	Antal	Antal fragment	Längd (cm)	Bredd (cm)	Diameter	Tjocklek (cm)	Vikt (g)	Material
103:10133:1	Kritpipa	1	1	6,69		0,85		6,80	Lera
103:10145:1	Flaska	1	1	3,80	2,70	1,86		15,30	Glas
103:10145:2	Fönsterglas	1	1					0,90	Glas
103:10145:3	Flaska	1	1					3,40	Glas
104:10134:1	Kritpipa	1	1	2,58	1,37		0,16	1,20	Lera
106:10135:1	Kritpipa	2	2					1,40	Lera
106:10135:2	Kritpipa	1		2,44	0,84		0,68	1,60	Lera
114:10146:1	Spik	3	3					49,00	Järn
114:10146:2	Fönsterglas	1	1					8,80	Glas
114:10148:1	Fönsterglas	2	2					2,10	Glas
118:10147:1	Bleck	1	3	2,30	1,60			1,60	Metall
118:10147:2	Kritpipa	1	1	2,90		4,20		0,60	Lera
118:10147:3	Fönsterglas	2	2					5,00	Glas
118:10147:4	Kärl	1	1					3,00	Glas
118:471:1	Slagg	1	2	9,85	5,75			212,00	Koppar
118:471:2	Smälta	1	2	1,6–3,3	1,48–2,17		0,84–1,18	10,00	Kopparlegering
118:471:3	Smälta	1	2	3,45–3,7	1,5–2,3		0,58–0,88	46,00	Bly
118:471:4	Smälta	1	1	5,10	3,00			33,00	Kopparlegering
118:471:5	Slagg	2	2					240,00	Koppar Odef.
118:471:6	Tegel, odef.	1	1	7,90	5,60			252,00	Tegel
149:10163:1	Fönsterglas	1	1					0,30	Glas
151:10123:1	Sko	2	2				0,15		Läder
151:10126:1	Sko	1	3				0,18		Läder
151:10128:1	Sko	1	1				0,10		Läder
151:10131:1	Skinnavfall	3	3					2,00	Läder
151:10149:1	Beslag	1	1	4,65	1,02–2,28		0,11	10,00	Kopparlegering
151:10149:2	Nit	1	1	1,84	0,36		0,35	1,00	Järn
151:10149:3	Spik	1	1	3,87	0,75			12,00	Järn
151:10149:4	Spik	1	1	5,59	0,36		0,33	16,00	Järn
151:10149:5	Fönsterglas	1	1					6,70	Glas
201:10130:1	Sko	1	1				0,28		Läder
201:10130:2	Sko	1	1				0,55		Läder
201:10130:3	Sko	1	1				0,90		Läder
201:10136:1	Hängbryne	1	1	4,70	1,07		0,93	8,00	Skiffer
201:10136:2	Kritpipa	14	14	0,76–6,4			0,63–0,9	45,00	Lera
201:10136:3	Kritpipa	4	4	2,46–3,67		0,64–0,96		14,00	Lera
201:10136:4	Kritpipa	1	1	3,00		0,92		2,80	Lera
201:10136:5	Kritpipa	1	1	1,36		0,69		0,30	Lera
201:10137:1	Kritpipa	1	1						Lera
201:10137:2	Kritpipa	1	1						Lera
201:10138:1	Kritpipa	3	3						Lera

Bilaga 5. Fyndtabell, forts.

Beskrivning	Gallras	Höjd/djup, min	Fynd nr
Saknar dekor	X		103:10133:1
Transparent glas. Mindre flaska, parfym/likn. Plan mynning med lite regalin	X		103:10145:1
Transparent grön ton. Glasröta.	X		103:10145:2
	?		103:10145:3
Naggad kant vid mynningen			104:10134:1
Saknar dekor. En del från basen på huvudet, en del av holken.	X		106:10135:1
Ellipsformat skaft utan dekor.			106:10135:2
Spikar med rektangulärt tvärsnitt. Två korta/avbrutna med trärester. Stora, runda huvuden (1,5cm diam) L: 3,8-8,2.	X		114:10146:1
Transparent, lätt grönblå ton			114:10146:2
Mindre skärvor. Transparent grön ton. Röta. Från organiskt horisont i lager 144.	X		114:10148:1
Tunt, rött rostigt bleck, lätt konkavt. Vag antydning till mönster, dock mycket svårt att avgöra.			118:10147:1
Mycket smalt skaft m missfärgning	X		118:10147:2
Planglas med transparent grön ton. Ansatt av glasröta.	X		118:10147:3
Skärva med tjockare, ljusgrönt glas, rel. plant. Möjligen butelj. Glasröta.	X		118:10147:4
Del av bottenskölla. Tydligt kopparinslag samt hårt bränd lera i botten.	X		118:471:1
Två mindre smältor.	X		118:471:2
En runnen, en något skålformad m ojämn undersida.	X		118:471:3
Del av något skålformad smälta med inslag av fint grus i botten.	X		118:471:4
En rödaktig med kopparinslag, en icke-magnetisk med förslagat material.	X		118:471:5
Kraftigt upphettat tegel med smält koppar på kortsidan. Ej hel tegelsten. Endast del av ovan-, lång- och kortsida	X		118:471:6
Liten skärva planglas i transparent grön ton.	X		149:10163:1
Sula. Datering 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			151:10123:1
Läderanalys.Sula och ovanläder. Datering 1500–1850, dock sannolikt 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			151:10126:1
Sula i spaltat läder. Datering 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			151:10128:1
Små läderremsor från skinnhantverk			151:10131:1
Litet beslag med två små nithål i dess breda del och en krökning i dess smalare del. Vid nithålen är blecket något tunnare, mer utstansat. Vag antydning till mönster/text på ena länsgsidans ovasida, spår av förgyllning. Möjligt bokbeslag. Skickat till konservering, se bilaga 9			151:10149:1
Liten fin nit/spets av spik. Fyrkantigt till rektangulärt tvärsnitt. Avsmalnad nedtill. Antingen gått av väldigt rakt upptill, alternativt haft en rak ovasida.	X		151:10149:2
Spik med trasig stjälk. Stort rombiskt huvud 2,25x1,97x0,34. Korroderad, blå ton	X		151:10149:3
Mindre spik med stort runt huvud, kraftigt korroderat. Rektangulärt tvärsnitt.	X		151:10149:4
Större skärva, transparent grön ton. Röta.	X		151:10149:5
Yttersula. Datering 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			201:10130:1
Fragment av klack. Datering 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			201:10130:2
Fragment av klack i flera läderskikt. Datering 1600–1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8			201:10130:3
Mörklila, långsmalt skifferbryne i rektangulärt tvärsnitt som smalnar av nedtill. Slipsår på breda ytorna. Dess övre del försedd med tre hål; ett per kortsida och ett ovanpå.			201:10136:1
Kritipsskaft som saknar dekor.	X		201:10136:2
Kritipsskaft med dekor. Två med sicksackband och två med ögonband.			201:10136:3
Fördjupning längst ned på skaftet, tuggad. Jämförelse diameter: 0,68 cm.			201:10136:4
Halvt skaft utan dekor.	X		201:10136:5
Piphuvud. Datering 1751–1760 baserat på typologi. Se Bilaga 7.			201:10137:1
Piphuvud. Datering 1700-talets mitt, baserat på typologi. Se Bilaga 7.			201:10137:2
Piphuvud. Datering 1700-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 7.			201:10138:1

Bilaga 5. Fyndtabell, forts.

Fynd nr	Objekt	Antal	Antal fragment	Längd (cm)	Bredd (cm)	Diameter	Tjocklek (cm)	Vikt (g)	Material
201:10150:1	Spik	11	11	3,6–12,6			0,3–0,8	127,00	Järn
201:10150:2	Brodd	1	1	3,75	0,80		0,40	5,00	Järn
201:10150:3	Gryta	1	1		14,20		0,63	254,00	Järn
201:10150:4	Obestämd	1	1	5,05	0,86		0,47	13,00	Järn
201:10150:5	Obestämd	1	1	3,30	3,10		0,40	3,80	Järn
201:10150:6	Obestämd	1	1	3,20	2,10		0,35	5,90	Järn
201:10150:7	Hänggläs	1	1		5,46		2,80	121,00	Järn
201:10150:8	Fönsterglas	13	13					19,00	Glas
201:10150:9	Flaska	5	5					17,00	Glas
201:10150:10	Dricksglas, odef.	1	1					0,03	Glas
201:10151:1	Kärl	6	6					8,00	Glas
201:10151:2	Kärl	1	1					1,00	Glas
201:10151:3	Flaska	2	2					2,00	Glas
201:10151:4	Dricksglas, odef.	1	1					1,00	Glas
208:10129:1	Sko	1	1				0,10		Läder
208:10152:1	Bägare	1	1					1,00	Glas
208:10168:1	Spik	1	1	3,98	2,97			7,00	Järn
208:10168:2	Obestämd	1	2			2,70		3,00	Trä
209:10139:1	Spik	2	2	5,50	0,49			24,00	Järn
209:10139:2	Obestämd	1	1	19,50	1,25			23,00	Trä
209:10139:3	Kritpipa	1	1	4,99		0,87		5,70	Lera
211:10170:1	Kniv	1	1	9,70	0,2–1,26	0,13–0,42		9,00	Järn
216:10125:1	Sko	1	1				0,12		Läder
301:10211:1	Flaska	3	3					31,00	Glas
301:10211:2	Fönsterglas	5	5					25,00	Glas
307:10202:1	Kritpipa	1	1	6,20		0,83		6,60	Lera
307:10202:2	Fönsterglas	4	4					11,70	Glas
307:10202:3	Flaska	1	1					3,30	Glas
307:10203:1	Kärl	1	1			4,90		21,00	Glas
307:10203:2	Dricksglas, odef.	2	2					1,00	Glas
309:10153:1	Fönsterglas	5	5					11,30	Glas
309:10153:2	Flaska	1	1					13,10	Glas
311:10140:1	Spik	1	1	6,00	0,60			9,00	Järn
311:10140:2	Kritpipa	1	1	2,10		0,69		1,40	Lera
311:10154:1	Fönsterglas	5	5					5,80	Glas
311:10154:2	Mejsel	1	1	25,50				439,00	Järn
311:10155:1	Dricksglas, odef.	2	2					1,00	Glas
311:10155:2	Kärl	1	1					1,00	Glas
315:10141:1	Spik	4	4	8,38	0,68			43,00	Järn
315:10141:2	Slagg	3	3					52,00	Odef.
315:10141:3	Spänne	1	3	4,10	3,40		0,40	16,00	Kopparlegering
315:10141:4	Beslag	1	1	2,48	1,85		0,28	5,00	Kopparlegering

Bilaga 5. Fyndtabell, forts.

Beskrivning	Gallras	Höjd/djup, min	Fynd nr
Rektangulärt tvärsnitt. Huvudena var 1,3-1,7 cm i diameter, runda-ovala till formen.	X		201:10150:1
	X		201:10150:2
Gryta i gjutjärn, nedre delen av kärlet. Ej gjutrand synlig, endast dekorrand. Korroderad	X	9,50	201:10150:3
Långsmal ten, rektangulärt tvärsnitt. något avsmalnad i ena änden. Kraftig korrosion.	X		201:10150:4
Ringhandtag? Tunn rund-oval ring med mindre knopp. En mindre del av ringen saknas. Runt tvärsnitt. Möjligen till byrå/mindre gryta?	X	2,80	201:10150:5
Böjd, tunn ten, rektangulärt tvärsnitt. Rundade ändar.	X		201:10150:6
Halvt hjärtformat hängglås. Botten av bygelns kvar. Synliga rester av små nitar på fram- och baksida. Datering 1500-1700-tal enligt typologi (Erixon1946:82). Skickad till konservering, se bilaga 9.		5,80	201:10150:7
Fönsterglas med grön transparent ton. Fler a ansatta av röta.	X		201:10150:8
3 skärvor brungrönt glas, två transparent blågrön. En botten, flera bukdelar.	X		201:10150:9
Mycket liten skärva med transparentblågrön ton. Liten blåsa synlig.	X		201:10150:10
Flera minde skärvor samt flaskhals i ljust grönblå ton. Luftblåsor. Datering sent 1700-tal-1850, baserat på typologi.			201:10151:1
Planglas med rest av glastråd, alt. lång, sprucken glasblåsa. Datering sent 1700-tal-1850, baserat på typologi.			201:10151:2
Medicinflaska. Transparent ljusgrönt glas, mynning och skärvor. Luftblåsor. Mynningens ovansida plan. Diam ca 2,1 cm			201:10151:3
Helt transparent glasskärva med luftblåsor. Ränder i glasmassan. Datering sent 1700-tal-1850, baserat på typologi.			201:10151:4
Del av ovanläder. Datering 1600-1700-tal, baserat på typologi. Se bilaga 8.			208:10129:1
Bägare. Passglas? Eldpåverkat fragment med 4 pålagda glasremsor. Datering 1600-tal baserat på typologi.			208:10152:1
Spik med rombiskt huvud vars stjälk (rekt) plattats till, böjts 90 grader och rullats nedtill.	X		208:10168:1
Föremål i bark med välvd ovansida och flat undersida. Hål i mitten. 0,4 cm diam		0,82	208:10168:2
Två spikar med rombiska huvuden (1,9x1,79x0,47) rekt. tvärsnitt	X		209:10139:1
Sprint. Trästycke imed rektangulärt tvärsnitt upptill och oktogont tvärsnitt och spets nedtill.	X		209:10139:2
Skaft utan dekor.	X		209:10139:3
Tunt, böjt knivblad med rest av skaft. Nit vid fästet mellan skaft och blad, samt brickor på båda sidor. Trärester. Något tjockare upptill, mycket tunn och fin egg nedtill. Skickad till konservering, se bilaga 9.			211:10170:1
Sula från barnsko. Datering 1300-1400-tal, baserat på typologi. Se Bilaga 8.			216:10125:1
Två delar i brunt glas, en i transparent med lätt grön ton, mynning med mindre regalín.	X		301:10211:1
Transparent, kraftigt planglas	X		301:10211:2
Skaft utan dekor.	X		307:10202:1
Två större skärvor, grön ton m röta. Mjuk ytterkant på ena Två mindre, transparenta med blågrön ton	X		307:10202:2
Brungrönt, tjockt buteljglas, möjligen från buk.	X		307:10202:3
Botten från medicinflaska/likn. transparent ljust blågrön ton. Luftblåsor samt puntelmärke i botten. Datering sent 1700-tal-1850. baserat på typologi.			307:10203:1
Två mindre skärvor. En med dubbelt skikt, sannolikt del av fot. Det andra från obestämt dricksglas.			307:10203:2
3 transparenta varav 1 glas m röta. 2 kraftigt rötansatta med grön ton.	X		309:10153:1
Brungrönt buteljglas, botten.	X		309:10153:2
Rektangulärt tvärsnitt. Runt huvud 1,3 cm diam. korroderad, blå ton	X		311:10140:1
Skaft utan dekor.	X		311:10140:2
Planglas i transparen grön-grönblå ton. Ansatta a glasröta.			311:10154:1
Tånge o övr del av blad rekt tvärsn. 1,2x1,1-1,4x1,5 cm. Bricka mellan. Kort, brett blad 8,9x3,7.	X		311:10154:2
Små skärvor transparent glas med lätt grå ton. Glasblåsor.			311:10155:1
Transparent grön skärva. Från dricksglas eller tunnare del av flaska. Glasblåsor.			311:10155:2
Spik m. rektang tvärsnitt. Stora runda o romb. huvuden. max mått nedan. min L5,0 B0,54 tj 0,45	X		315:10141:1
Små stycken m förslagat material med grov magring, ej magnetiskt. Glasartad yta, spår av träfibrer.	X		315:10141:2
Rektangulärt spänne med cylinderhylsa. Platta, sluttande kortsidor, lätt rundade långsidor.	X		315:10141:3
Fragment av obestämt beslag. Kraftigt ergat. Inga nithål synliga. Något konvex ovansida,	X		315:10141:4

Bilaga 5. Fyndtabell, forts.

Fynd nr	Objekt	Antal	Antal fragment	Längd (cm)	Bredd (cm)	Diameter	Tjocklek (cm)	Vikt (g)	Material
315:10141:5	Kritpipa	2	2					0,60	Lera
315:10142:1	Kritpipa	1	1						Lera
315:10156:1	Passglas	1	1					0,50	Glas
315:10156:2	Dricksglas, odef.	1	1					0,30	Glas
315:10156:3	Kärl	1	1					0,50	Glas
315:10157:1	Beslag	1	1	19,80	2,28		0,90	197,00	Järn
315:10157:2	Fönsterglas	5	5					13,00	Glas
324:10164:1	Spik	1	1	7,35	0,53		0,49	7,00	Järn
324:10164:2	Fönsterglas	2	2					0,60	Glas
324:10164:3	Fönsterglas	6	6					6,00	Glas
326:10124:1	Skinnavfall	3	3					25,00	Läder
329:10210:1	Fönsterglas	7	7	0,8–1,8	0,33–1,3		0,13–0,19	1,80	Glas
330:10158:1	Fönsterglas	2	2					1,50	Glas
331:10169:1	Spik	1	1	8,40	0,65			12,00	Järn
332:10159:1	Fönsterglas	1	1					1,50	Glas
401:10143:1	Kritpipa	1	1	2,43		6,36		1,30	Lera
401:10143:2	Kritpipa	1	1					13,60	Lera
405:10144:1	Kritpipa	10	10	1,48–4,65		0,47–0,78		21,00	Lera
405:10160:1	Kärl	1	1					2,00	Glas
405:10161:1	Fönsterglas	5	5					13,00	Glas
405:10161:2	Kärl	5	5					54,00	Glas
409:10165:1	Tegel, odef.	1	1	11,20	10,10			687,00	Tegel
411:10162:1	Fönsterglas	4	4					7,00	Glas
415:10167:1	Beslag	1	1	22,00	0,9–2,6		0,8-1	134,00	Järn
415:10167:2	Kniv	1	1	22,00	0,9-2,4		0,63-1	110,00	Järn
416:10166:1	Spik	1	1	14,70	0,80			23,00	Järn
416:10166:2	Obestämd	4	4					53,00	Järn
416:10166:3	Obestämd	1	1	2,60	1,75		1,12	9,00	Kopparlegering
422:10171:1	Obestämd	1	1	10,90	0,69–4		0,69–1,72	50,00	Järn
422:10171:2	Beslag	1	1	6,88	4,30		0,65	27,00	Järn
429:10172:1	Obestämd	1	1	6,59	2,38		2,35	46,00	Järn
434:10127:1	Skinnavfall	6	6					30,00	Läder

Bilaga 5. Fyndtabell, forts.

Beskrivning	Gallras	Höjd/djup, min	Fynd nr
Två olika pipskaft, endast halvör. Det ena mycket tunt	X		315:10141:5
Piphuvud. Datering 1640–1670, baserat på typologi. Se Bilaga 7.			315:10142:1
Mycket liten skärva passglas i transparent ljusgrön, med pålagt "pass" i samma färg. Datering 1600-tal, baserat på typologi.			315:10156:1
Mycket liten skärva, transparent ljus blå. Ränder i glasmassan anas, ej pålagda. Datering 1600-tal, baserat på typologi.			315:10156:2
Liten skärva. Transparent glas med glasröta. Datering 1600-tal, baserat på typologi.			315:10156:3
Långsmalt beslag med krökning i ena änden och nit/spikhål i andra. Vagt s-format			315:10157:1
Transparent grön ton. Majoriteten ansatta av glasöta.	X		315:10157:2
Rektangulärt tvärsnitt. Närmast rombiskt huvud 1,28x1,21. Korroderad, blå ton	X		324:10164:1
Två mycket små skärvor. Grön ton. Ansatta av glasröta.	X		324:10164:2
Planglas i transparent grön ton. Kraftigt ansatta av glasröta.	X		324:10164:3
Ett stycke med grovt bearbetat, skrapat läder och två mindre läderremсор från skinnhantverk			326:10124:1
Små fragment av planglas i grön ton, ansatta av glasröta.	X		329:10210:1
Två mindre skärvor. Transparent grön ton			330:10158:1
Spik utan huvud? Rekt. tvärsnitt. Spetsig nedtill. Böjd 90 grader upptill	X		331:10169:1
Mindre skärva med transparent, grönt glas. Glasröta.	X		332:10159:1
Skaft utan dekor.	X		401:10143:1
Trasigt huvud , svart färg	X		401:10143:2
Skaft utan dekor.	X		405:10144:1
Transparent skärva med lätt grön ton. Rundad del, möjligen botten på mindre flaska/burk? Glasröta.	X		405:10160:1
Olika typer, främst klart glas av mer modern karaktär. Två skärvor med lätt grön ton samt glasröta.	X		405:10161:1
Glas från 5 olika kärl. Brunt, grönbrunt, transparent med grön och mynning med regalin, blå ton. Glasröta på en skärva.	X		405:10161:2
Felbränt tegel? Kraftig utbuktning på under/ovansidan. Raseriing ovan grundmur pre ca 1650			409:10165:1
Planglas, kraftigt ansatt av glasröta.	X		411:10162:1
Beslag med två större nithål. Påträffades ihop med kniv 415:10167:2 vid grundmur 415. Husoffer? Skickad till konservering, se bilaga 9.			415:10167:1
Blad och tånge. Spricka vid övergång till tånge. Påträffades ihop med beslag 415:10167:1 vid grundmur 415. Husoffer? Skickad till konservering, se bilaga 9.			415:10167:2
Lång stjälk. Rektangulärt tvärsnitt. Böjd upptill.	X		416:10166:1
Korroderat järn. Två större klumpar och två mindre.	X		416:10166:2
Kraftigt korroderat stycke av kopparlegering.	X		416:10166:3
Hömbeslag. Kraftigt korroderat, skedformat järnföremål, spetsigt nedtill. Konkavitet likt sked, där korroderingen även är som mest påtaglig. Röntgen visar att nithål förekommer i denna del. Rundat tvärsnitt på dess övre del, tånge? Skickad till konservering, se bilaga 9.			422:10171:1
Kraftigt korroderat beslag med två hål. Skickat till röntgen, se bilaga 9. Därefter gallrad.	X		422:10171:2
Kraftigt korroderat järnföremål	X		429:10172:1
Större läderstycken utan sömnadshål och tunna spjälkade läderremсор från skinnhantverk	X		434:10127:1

BILAGA 6. KERAMISK ANALYS

MIKAEL JOHANSSON

Kontextdateringar: Kv Lindormen, Uppsala

Datering av kontexter utifrån deras keramiska innehåll.

Schakt 1

Kontext 103: Sannolik datering 1700-tal. Möjlig datering, sent 1600-tal till tidigt 1800-tal. Innehåller yngre rödgods, fajans och porslin.

Kontext 104: Sannolik datering 1700-tal. Innehåller grönglaserat ugnskakel.

Kontext 117: Sannolik datering 1700-tal. Innehåller yngre rödgods, kinesiskt porslin och grönglaserat ugnskakel.

Kontext 118: Sannolik datering 1600–1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 132: Möjlig datering, 1550–1750. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 144: Sannolik datering sent 1500-tal till 1600-talets mitt. Möjlig datering, 1550–1750. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 146: Möjlig datering, 1550–1750. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 149: Möjlig datering, 1550–1750. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 151: Möjlig datering, 1550–1750. Innehåller yngre rödgods.

Kommentarer: Kontexterna 132, 144, 146, 149 och 151 innehåller nästan enbart fragment av trebensgrytor vilket sannolikt pekar mot en datering till sent 1500-tal/1600-tal. Stratigrafin mellan dessa kontexter är viktig att titta på.

Schakt 2

Kontext 201: Sannolik datering 1700-tal. Möjlig datering, sent 1600-tal till tidigt 1800-tal. Innehåller yngre rödgods, fajans, stengods och kinesiskt porslin.

Kontext 207: Sannolik datering sent 1600-tal/1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 209: Sannolik datering sent 1600-tal/1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Schakt 3

Kontext 301: Sannolik datering 1800-talets andra hälft fram till början av 1900-talet. Möjlig datering ca 1770–1925. Innehåller yngre rödgods, yngre vitgods, flintgods och porslin.

Kontext 307: Sannolik datering sent 1700-tal/1800-tal. Innehåller yngre rödgods, flintgods och ugnskakel.

Kontext 309: Sannolik datering 1800-talets första hälft. Möjlig datering ca 1750–1900. Innehåller yngre rödgods, flintgods och ugnskakel.

Kontext 311: Sannolik datering 1800-talets första hälft. Möjlig datering ca 1750–1900. Innehåller yngre rödgods och flintgods.

Kontext 315: Sannolik datering sent 1700-tal/1800-talets första hälft. Innehåller yngre rödgods, fajans, flintgods och kinesiskt porslin.

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Kontext 323: Sannolik datering 1600-talets andra hälft/1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 324: Sannolik datering 1600–1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 326: Sannolik datering 1600–1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 329: Sannolik datering 1600–1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 330: Sannolik datering 1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 332: Sannolik datering 1700–1800-tal. Innehåller stengods.

Schakt 4

Kontext 401: Sannolik datering sent 1700-tal/1800-talets första hälft. Innehåller yngre rödgods, flintgods, kinesiskt porslin och ugnskakel.

Kontext 405: Sannolik datering sent 1700-tal/tidigt 1800-talet. Innehåller yngre rödgods, fajans, flintgods, stengods och ugnskakel.

Kontext 408: Möjlig datering 1600–1800-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 409: Sannolik datering 1600-talets andra hälft/1700-tal. Innehåller yngre rödgods och fajans.

Kontext 411: Sannolik datering 1600–1700-tal. Innehåller yngre rödgods.

Kontext 412: Sannolik datering 1600-tal. Innehåller yngre rödgods och ugnskakel med reliefdekor av 1500-talstyp.

Kontext 421: Möjlig datering 1600–1800-tal. Innehåller yngre rödgods.

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Fyndnr	Schakt	Material	Datering	Sakord	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp	Inv.färg	Utv.färg
103:10173:1	1	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Fat + Skål	Myn Brät-te Buk Bot-ten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	Brun Gul Grön
103:10173:2	1	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun
103:10173:3	1	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Grön	Brun
103:10173:4	1	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Tallrik/Fat	Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
103:10173:5	1	Keramik	ca 1700–1850	Kärl	Tallrik/Fat	Buk	Porslin	Vit		Vit Blå	Vit
104:10174:1	1	Keramik	ca 1700–1800	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Röd	Blyglasyr utv		Grön
117:10175:1	1	Keramik	ca 1700–1800	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Röd	Blyglasyr utv		Grön
117:10175:2	1	Keramik	ca 1600–1800	Kakel? Kärl?	Rumpkakel? Kruka?	Rump? Mynning?	Oglaserat ler-gods	Röd			
117:10175:3	1	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
117:10175:4	1	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Grön	Grön
117:10175:5	1	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Kruka	Myn Buk	Porslin	Vit		Vit	Vit Blå
118:10204:1	1	Bränd lera		Gjutform							
118:10204:2	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Grönbrun
118:10204:3	1	Keramik	ca 1550–1800	Kärl	Kruka/Tre-bensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
118:10204:4	1	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul Grön	
118:10204:5	1	Keramik	ca 1675–1800	Kärl	Fat	Brätte Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul Grön	
132:10179:1	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
144:10176:1	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Buk Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
144:10176:2	1	Keramik	ca 1575–1650	Kärl	Fat	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun
146:10177:1	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grönbrun	
149:10178:1	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläck-vis utv		Brun
151:10180:1	1	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
201:10181:1	2	Keramik	ca 1600–1750	Kärl	Kruka + Tre-bensgryta	Myn Hänk Buk Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
201:10181:2	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn Hänk Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Ytbehandling	Dekorform	Dekormönster	Tillverkningsplats	Föremål anm	Beskrivning	Antal fragm	Fyndnr
Vitlere-engobe inv fläckvis utv	Målad dekor				Utfyllnadslager ovan kalk- kar och husgrund	4	103:10173:1
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager ovan kalk- kar och husgrund	1	103:10173:2
Vitlere-engobe inv					Utfyllnadslager ovan kalk- kar och husgrund	1	103:10173:3
	Målad dekor	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager ovan kalk- kar och husgrund	2	103:10173:4
	Målad dekor				Utfyllnadslager ovan kalk- kar och husgrund	1	103:10173:5
Vitlere-engobe utv					Utfyllnadslager ovan stenar i husgrund	1	104:10174:1
Vitlere-engobe utv					Lager mellan stenskiten i husgrund	2	117:10175:1
					Lager mellan stenskiten i husgrund	1	117:10175:2
					Lager mellan stenskiten i husgrund	1	117:10175:3
Vitlere-engobe inv fläckvis utv					Lager mellan stenskiten i husgrund	1	117:10175:4
	Målad dekor	Koncentriska cirklar / Streck / Växter			Lager mellan stenskiten i husgrund	1	117:10175:5
				Märkning på utsidan. Form för grytben?	Utfyllnadslager under sten- läggning och husgrund	5	118:10204:1
					Utfyllnadslager under sten- läggning och husgrund	1	118:10204:2
					Utfyllnadslager under sten- läggning och husgrund	2	118:10204:3
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar / Streck			Utfyllnadslager under sten- läggning och husgrund	6	118:10204:4
Vitlere-engobe inv	Målad dekor				Utfyllnadslager under sten- läggning och husgrund	9	118:10204:5
					Bärlager till husgrund	2	132:10179:1
					Utfyllnadslager under möj- lig spång/bryggkonstruk- tion	6	144:10176:1
	Målad dekor vitlera				Utfyllnadslager under möj- lig spång/bryggkonstruk- tion	1	144:10176:2
					Utfyllnadslager ovan tegel- konstruktion	1	146:10177:1
					Utfyllnads-/byggnations- lager	1	149:10178:1
					Äldsta utfyllnadslagret i schakt 1	1	151:10180:1
					Utfyllnadslager ovan gar- verikar	35	201:10181:1
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager ovan gar- verikar	3	201:10181:2

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Fyndnr	Schakt	Material	Datering	Sakord	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp	Inv.färg	Utv.färg
201:10181:3	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
201:10181:4	2	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Fat + Skål	Myn Brät-te Buk Bot-ten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun
201:10181:5	2	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Myn Brät-te Buk Bot-ten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grön	
201:10181:6	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Degel	Buk Botten	Stengods	Gråvit		Gulbrun	Gulbrun
201:10181:7	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr Eng-obe	Brun	Brun
201:10181:8	2	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Fat	Myn	Porslin	Vit		Vit Blå	Vit
201:10181:9	2	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Tallrik / Fat	Buk Botten Fotring	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Grå	Grå
201:10181:10	2	Keramik	ca 1650–1800	Kärl	Krus/Vas	Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr utv	Grå	Vit Blå
201:10181:11	2	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Tallrik / Fat	Myn Brät-te Buk Bot-ten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå Mangan	Vit
201:10181:12	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun
201:10181:13	2	Keramik	ca 1675–1800	Kärl	Fat	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
207:10182:1	2	Keramik	ca 1675–1800	Kärl	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Brun Gul	Brun
207:10182:2	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka/Tre-bensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
209:10183:1	2	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
209:10183:2	2	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
301:10187:1	3	Keramik	ca 1800–1900	Kärl	Fat/Skål	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
301:10187:2	3	Keramik	ca 1800–1900	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv	Gul	Gul
301:10187:3	3	Keramik	ca 1800–1900	Kärl	Tallrik/Fat	Brätte Buk	Porslin	Vit		Vit Grön Brun	Vit
301:10187:4	3	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik/Fat mm	Myn Brät-te Buk Bot-ten	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit	Vit
301:10187:5	3	Keramik	ca 1800–1900	Kärl	Tallrik/Fat mm	Myn Brätte Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit Mang-an	Vit
301:10187:6	3	Keramik	ca 1850–1925	Kärl	Tallrik/Fat	Brätte Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit Blå	Gråvit
307:10184:1	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	Brun
307:10184:2	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul	Brun
307:10184:3	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
307:10184:4	3	Keramik	ca 1750–1900	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Ytbehandling	Dekorform	Dekormönster	Tillverkningsplats	Föremål anm	Beskrivning	Antal fragm	Fyndnr
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager ovan garverikar	3	201:10181:3
Vitlere-engobe inv Hemrad Sgraffito	Sgraffito dekor				Utfyllnadslager ovan garverikar	9	201:10181:4
Vitlere-engobe inv					Utfyllnadslager ovan garverikar	3	201:10181:5
					Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:6
					Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:7
	Målad dekor		Kina		Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:8
					Utfyllnadslager ovan garverikar	2	201:10181:9
	Målad dekor				Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:10
	Målad dekor	Koncentriska cirklar / Streck / Punkter / Växter		Förmodligen en del Rörstrand från ca 1740-1780.	Utfyllnadslager ovan garverikar	10	201:10181:11
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:12
Vitlere-engobe inv Hemrad Sgraffito	Målad dekor				Utfyllnadslager ovan garverikar	1	201:10181:13
Vitlere-engobe inv	Målad dekor				Tramphorisont i anslutning till garverikar	1	207:10182:1
					Tramphorisont i anslutning till garverikar	1	207:10182:2
					Utfyllnad under garverikar	1	209:10183:1
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnad under garverikar	1	209:10183:2
					Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	2	301:10187:1
					Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	2	301:10187:2
	Målad dekor				Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	1	301:10187:3
					Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	7	301:10187:4
	Tryckt dekor				Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	2	301:10187:5
	Tryckt dekor				Utfyllnadslager ovan kullerstensgolv	2	301:10187:6
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar / Våglinje / Streck			Utfyllnadslager ovan husgrund	5	307:10184:1
Vitlere-engobe inv Hemrad Sgraffito	Målad dekor	Koncentriska cirklar / Punkter			Utfyllnadslager ovan husgrund	2	307:10184:2
					Utfyllnadslager ovan husgrund	1	307:10184:3
					Utfyllnadslager ovan husgrund	1	307:10184:4

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Fyndnr	Schakt	Material	Datering	Sakord	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp	Inv.färg	Utv.färg
307:10184:5	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv		Brun
307:10184:6	3	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik/Fat	Botten	Flintgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Vit	Vit
307:10184:7	3	Keramik	ca 1700–1900	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Gul	Tennglasyr utv		Vit
309:10185:1	3	Keramik	ca 1700–1800	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Röd	Blyglasyr utv		Grön
309:10185:2	3	Keramik	ca 1750–1900	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
309:10185:3	3	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul Grön	
309:10185:4	3	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik/Fat	Myn Brätte Buk Bot-ten	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit	Vit
309:10185:5	3	Keramik	ca 1800–1860	Kärl	Tallrik/Fat	Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
311:10186:1	3	Keramik	ca 1700–1900	Kärl	Fat/Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
311:10186:2	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Gulbrun	Brun
311:10186:3	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
311:10186:4	3	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
311:10186:5	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
311:10186:6	3	Keramik	ca 1770–1860	Kärl	Fat/Skål	Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit Svart	
315:10188:1	3	Bränd lera									
315:10188:2	3	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grön	
315:10188:3	3	Keramik	ca 1650–1800	Kärl	Kruka/Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
315:10188:4	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
315:10188:5	3	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Gul	Brun Gul
315:10188:6	3	Keramik	ca 1650–1800	Kärl	Fat	Myn Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
315:10188:7	3	Keramik	ca 1700–1800	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Röd	Blyglasyr utv		Grön
315:10188:8	3	Keramik	ca 1700–1800	Kärl	Tallrik/Fat	Buk	Porslin	Röd		Vit Blå	Vit
315:10188:9	3	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik/Fat	Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit	Vit
315:10188:10	3	Keramik	ca 1770–1860	Kärl	Skål	Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv	Vit Blå	Vit Blå
323:10189:1	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Ytbehandling	Dekorform	Dekormönster	Tillverkningsplats	Föremål anm	Beskrivning	Antal fragm	Fyndnr
Vitlere-engobe fläckvis utv					Utfyllnadslager ovan hus- grund	1	307:10184:5
					Utfyllnadslager ovan hus- grund	1	307:10184:6
	Reliefdekor				Utfyllnadslager ovan hus- grund	1	307:10184:7
Vitlere-engobe utv					Sättmaterial till stenlagd gränd	1	309:10185:1
					Sättmaterial till stenlagd gränd	1	309:10185:2
Vitlere-engobe inv	Målad dekor				Sättmaterial till stenlagd gränd	1	309:10185:3
Vitlere-engobe inv					Sättmaterial till stenlagd gränd	3	309:10185:4
	Tryckt dekor				Sättmaterial till stenlagd gränd	1	309:10185:5
					Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	1	311:10186:1
					Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	1	311:10186:2
					Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	1	311:10186:3
					Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	2	311:10186:4
Vitlere-engobe inv Hemrad					Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	1	311:10186:5
	Tryckt dekor				Utfyllnadslager ovan trä- konstruktion och rustbädd	1	311:10186:6
					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	4	315:10188:1
Vitlere-engobe inv					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	2	315:10188:2
					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	9	315:10188:3
Vitlere-engobe inv fläckvis utv					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	1	315:10188:4
Vitlere-engobe inv utv	Målad dekor				Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	2	315:10188:5
	Målad dekor				Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	2	315:10188:6
Vitlere-engobe utv					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	2	315:10188:7
	Målad dekor		Kina		Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	1	315:10188:8
					Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	2	315:10188:9
	Tryckt dekor				Utfyllnadslager under trä- konstruktion och rustbädd	1	315:10188:10
Vitlere-engobe inv Hemrad Sgraffito					Återfyllt lager i stolphål	1	323:10189:1

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Fyndnr	Schakt	Material	Datering	Sakord	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp	Inv.färg	Utv.färg
324:10190:1	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
324:10190:2	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv		Brun
326:10191:1	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grön	
329:10192:1	3	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål? Krus?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Brun	Brun Gul
330:10193:1	3	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grön	
332:10194:1	3	Keramik	ca 1700–1900	Kärl	Flaska/Krus	Hänk	Stengods	Grå	Saltglasyr Engobe		Brun
401:10195:1	4	Keramik	ca 1700–1900	Ugnskakel	Rumpkakel	Rump Kant Blad		Gulbeige	Tennglasyr utv		Vit
401:10195:2	4	Keramik	ca 1600–1900	Kärl	Fat/Skål Kruka	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun
401:10195:3	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
401:10195:4	4	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Gul	
401:10195:5	4	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Brun	Grön
401:10195:6	4	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik/Fat	Myn Brätte Buk	Flintgods	Röd	Blyglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
401:10195:7	4	Keramik	ca 1790–1820	Kärl	Kopp	Myn Buk	Porslin	Vit		Vit Röd Guld	Vit Röd Guld
405:10196:1	4	Keramik	ca 1700–1900	Ugnskakel	Rumpkakel			Gul	Tennglasyr		Vit
405:10196:2	4	Keramik	ca 1770–1900	Kärl	Tallrik / Fat	Buk	Flintgods	Gul	Blyglasyr inv utv	Vit	Vit
405:10196:3	4	Keramik	ca 1650–1800	Kärl	Fat + Krus?	Myn Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå	Vit Blå
405:10196:4	4	Keramik	ca 1700–1775	Kärl	Fat	Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
405:10196:5	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Krus	Myn Buk Botten	Stengods	Grå	Saltglasyr	Grå	Blå Grå
405:10196:6	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
405:10196:7	4	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul Grön	
405:10196:8	4	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	Brun Gul Grön
405:10196:9	4	Keramik	ca 1675–1800	Kärl	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Grön	
405:10196:10	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	Brun
405:10196:11	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
405:10196:12	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	
405:10196:13	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka/Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun	Brun

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Ytbehandling	Dekorform	Dekormönster	Tillverkningsplats	Föremål anm	Beskrivning	Antal fragm	Fyndnr
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager under garverikar i schakt 3	1	324:10190:1
					Utfyllnadslager under garverikar i schakt 3	1	324:10190:2
Vitlere-engobe inv					Återfyllt material i nedgrävning för garverikar i schakt 3	1	326:10191:1
	Målad dekor vitlera				Utfyllnads-/utjämningslager	1	329:10192:1
Vitlere-engobe inv fläckvis utv					Fyllning i garverikar i schakt 3	1	330:10193:1
					Äldsta utfyllnadslagret i botten på schakt 3	1	332:10194:1
					Utfyllnadslager	2	401:10195:1
					Utfyllnadslager	3	401:10195:2
	Målad dekor vitlera				Utfyllnadslager	1	401:10195:3
Vitlere-engobe inv					Utfyllnadslager	1	401:10195:4
Vitlere-engobe utv					Utfyllnadslager	1	401:10195:5
	Tryckt dekor				Utfyllnadslager	2	401:10195:6
	Målad dekor	Blommor	Kina		Utfyllnadslager	1	401:10195:7
	Reliefdekor				Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	4	405:10196:1
					Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:2
	Målad dekor				Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	2	405:10196:3
	Målad dekor				Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:4
	Reliefdekor		Tyskland - Westerland		Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	2	405:10196:5
					Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:6
Vitlere-engobe inv Hemrad	Målad dekor				Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	2	405:10196:7
Vitlere-engobe inv fläckvis utv	Målad dekor				Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	2	405:10196:8
					Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:9
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:10
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:11
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar / Punkter			Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:12
					Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	8	405:10196:13

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Fyndnr	Schakt	Material	Datering	Sakord	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp	Inv.färg	Utv.färg
405:10196:14	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl?		Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv		Brun
408:10197:1	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka/Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
409:10198:1	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Fat	Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun Gul	
409:10198:2	4	Keramik	ca 1650–1800	Kärl	Fat	Myn Brätte	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv	Vit Blå	Vit
409:10198:3	4	Keramik	ca 1675–1850	Kärl	Skål	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr utv		Brun Gul
411:10199:1	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka/Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	
412:10200:1	4	Keramik	ca 1550–1750	Kärl	Trebensgryta	Myn Buk Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Grönbrun	Grönbrun
412:10200:2	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv	Brun Gul Grön	Brun
412:10200:3	4	Keramik	ca 1550–1600	Ugnskakel	Rumpkakel	Blad		Röd	Blyglasyr utv		Brun
421:10201:1	4	Keramik	ca 1600–1800	Kärl	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv	Brun	

Bilaga 6. Keramisk analys, forts.

Ytbehandling	Dekorform	Dekormönster	Tillverkningsplats	Föremål anm	Beskrivning	Antal fragm	Fyndnr
					Utfyllnadslager under yngsta huset i schakt 4	1	405:10196:14
					Tramphorisont ovan golv i yngsta huset i schakt 4	3	408:10197:1
Vitlere-engobe inv Hemrad					Utjämningslager ovan grundmur till äldsta huset i schakt 4	2	409:10198:1
	Målad dekor				Utjämningslager ovan grundmur till äldsta huset i schakt 4	1	409:10198:2
Vitlere-engobe utv					Utjämningslager ovan grundmur till äldsta huset i schakt 4	1	409:10198:3
					Utfyllnads-/raseringslager i rumsdel i äldsta huset schakt 4	1	411:10199:1
					Utjämningslager ovan grundmur och gata utanför äldsta huset i schakt 4	19	412:10200:1
	Målad dekor vitlera	Koncentriska cirklar			Utjämningslager ovan grundmur och gata utanför äldsta huset i schakt 4	2	412:10200:2
	Reliefdekor	Figur Människa			Utjämningslager ovan grundmur och gata utanför äldsta huset i schakt 4	1	412:10200:3
					Sättmaterial till yngsta gatan, schakt 4	1	421:10201:1

BILAGA 7. KRITPIPSANALYS

ARNE ÅKERHAGEN

Kritpipsrapport, Kv. Lindormen, Uppsala.

201:10137.A.

Fragment av svensk pipa med dekor krönt "Världsklot", tillverkat av Anders Örnbeck vid Grinds tegelbruk, Skanstull i Stockholm 1751–1760. Fick privilegier 1751, men startade först 1754.

201:10138.

3 st. fragment varav det större kan vara från 1700-talet.

201:10137.B.

Fragment oläslig rund dekor. Troligen medio 1700-talet.

315:10142.

Fragment av engelsk pipa av troligen londontyp 12 med klacken något hjärtformad från 1640–1670.

Vendelsö 3 juni 2019.

Arne Åkerhagen.

BILAGA 8. LÄDERANALYS

HENRIK SUMMANEN
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Lädermaterialet från kv Lindormen omfattar ett trettiotal fragment, varav ett tiotal är möjliga att bestämma. I materialet ingår också innehåll från ett kar som troligen använts till garvning. Det obestämbara materialet har karaktären av spill från läderhantverk; avskurna bitar och remmar, sannolikt rester från att värdefulla bitar från skor, remmar och väskor skurit bort och sparats varvid det obrukbara kastats bort. Det material som inte är spill har karaktären av skräp som inte har något användningsområde, som trasiga sulor, eller delar till skor som har tappats eller kastats bort när de fallit av, till exempel delar av klackar och yttersulor. Det är på det hela taget med undantag för garverikaret ett ganska typiskt lädermaterial från en stad.

De största bitarna kommer från lager 151 och utgörs av en hel innersula, delar till innersulor, del av ovanläder samt en del av en rand. Samtliga fragment motsvarar modeller av skor under 16- och 1700-talet. Den största sulan är enkellästad, vilket var vanligt under perioden 1500–1850 ca. Formen på sulan har motsvarigheter från bland annat Vasaskeppet, men det är svårt att säga någonting närmare kring dateringen. Större delen av materialet är spaltat, vilket innebär att det har separerat från sitt mindre väl genomgarvade mittenparti, och därmed skiktats i två lager.

Från lager 201 kommer två klackar och en yttersula. Klackarna är av också dessa av 16-1700-talstyp, uppbyggda av flera lager läder som pliggats ihop med träpligg.

Från lager 208 kommer ett mycket litet fragment av ett ovanläder, avskuret i kanten. Närmare bestämning är svår att göra.

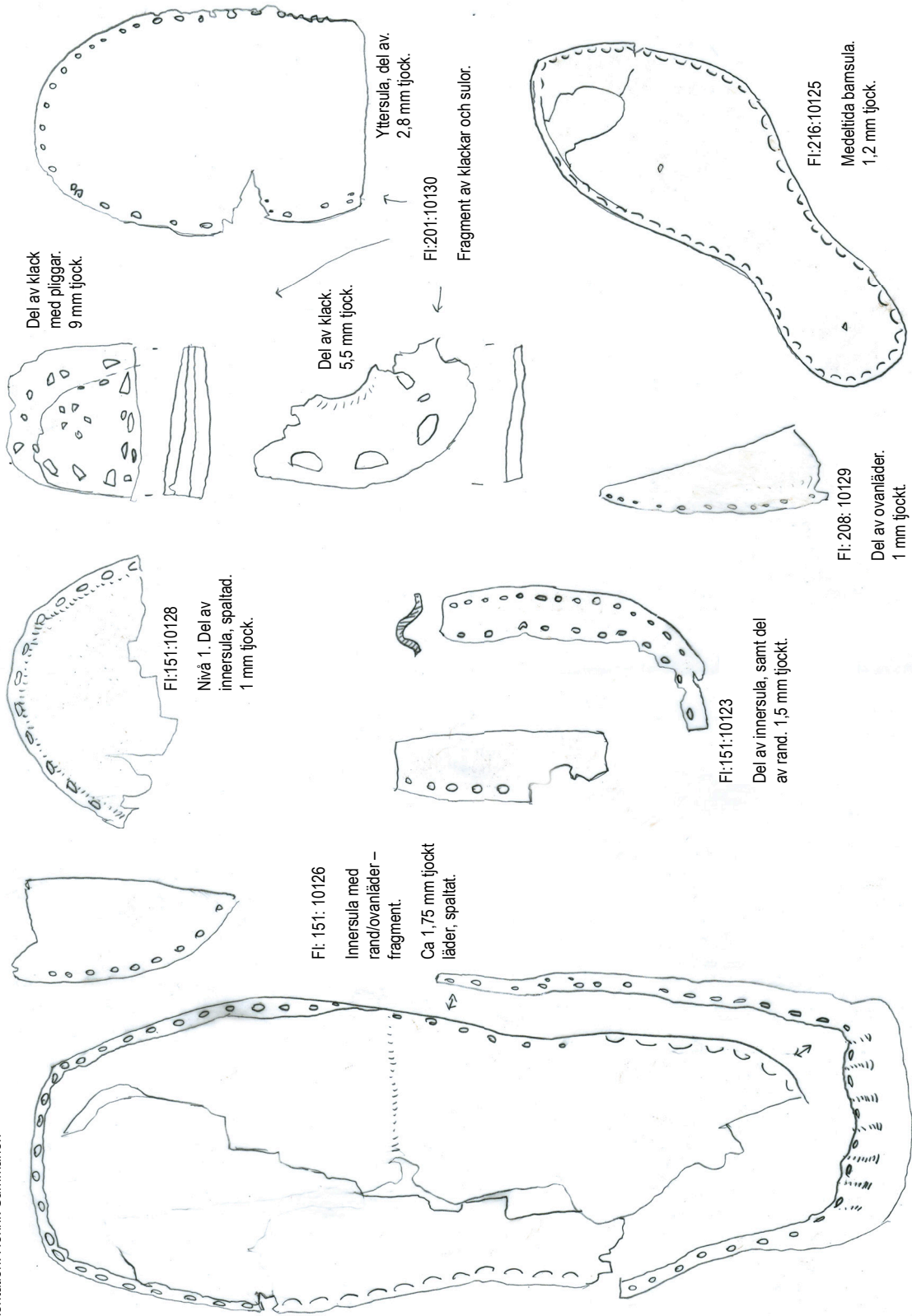
I lager 216 påträffades en ganska intakt barnskosula av 13-1400-talstyp. Sulan är i storleksordningen att den har suttit på en sko eller stövel till en 1–2 åring.

Materialet från garverikaret väger 536 gram i vått tillstånd och innehåller vad som förefaller vara rester från skinnbearbetning. Här finns hår från yttersidan av djuret, samt delar av hinnor och annat som skrapas bort från baksidan av huden. Ett av fragmenten är en bukig del av ett djur, den delen som är på undersidan av till exempel en ljumske, som på grund av sin knöliga form är svår att använda för en läderhantverkare.

Vid avstämning med en handgarvare ser det ut som att de hårblandade bitarna från garvningskaret troligen är rester från den första bearbetningen av en hud. Dessa sparas ibland för att göra limkok av. Placeringen tillsammans med bark i garvningskaret är mer sannolikt ett resultat av att man har använt den som soptunna, man brukar inte garva spillet från den initiala hudbearbetningen.

Bilaga 8. Läderanalys, forts.

UPPSALA Kv. Lindormen 2019.
 Dokumentation: Henrik Summanen

BILAGA 9. KONSERVERING

MAX JAREHORN
OXIDER

Inledning

Materialet kommer från Kvarteret Lindormen, Uppsala.

Sammanlagt består fynden av 5 fyndposter .

Föremålen består av järn samt en cu-legering.

Oxider har fått uppdraget att utföra konserveringsarbetet. Följande rapport avser arbetets utförande.

Mål

- Dokumentation
- Konservering
- Dokumentation av uppdraget

Syfte

Det övergripande syftet med konserveringsarbetet är att säkra föremålen från fortsatt nedbrytning, samt exponera ny information.

Metod

Föremålen bedöms individuellt med fokus på läsbarhet och korrosionsgrad. För att säkerställa informationen innan konservering fotograferas materialet. Konserveringsmetoden väljs efter objektets status samt efter de föreningar som vidhäftar dess ytor. Metoden skall vara skonsam mot föremålen. Även röntgen utförs.

Föremålsstatus

Föreningarna och korrosionsprodukterna varierar, allt från tunt sittande jord till hårdare produkter.

Konservering

Föreningar och korrosionsprodukter varierar över föremålens ytor, ibland tunt men även som tjocka hårda föreningar. I några fall fanns täta krustor. Konserveringsmetoden valdes efter föremålets specifika status och nedbrytningsgrad.

Målet med konserveringen var att avlägsna föreningar på ett sådant sätt att nivån nåddes till ursprunglig yta om möjligt. Arbetet fram dit var att tillföra så lite kemikalier som möjligt, i kombination med mekanisk rengöring.

Ort/Anläggning: Kvarteret Lindormen, Uppsala

Fynd nr: 10149:1

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult AB

Kons nr:

Datum in: 2019-07-04

Datum ut: 2019-12-05

Föremål: Beslag

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 8,36g **Vikt ut:** 8,34g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålet täcks av tunna föroreningar, nästan som oxider, några mindre recenta repor noteras.

Beslaget innan och efter konservering.

Föremålet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 1% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Ort/Anläggning: Kvarteret Lindormen, Uppsala

Fynd nr: 10150:7

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult AB

Kons nr:

Datum in: 2019-07-08

Datum ut: 2019-12-05

Föremål: Hänglås

Material: Järn, cu-legering

Antal: 1

Vikt in: 113,29g **Vikt ut:** 97,44g

Foto: Ja

Behandling:

Hänglåset har en tydlig form och dess ytor täcks av tunna föroreningar, ett par högre krustor noteras. Bygeln saknas och ett av dess ingångshål är öppet, det ser ut som om låset är tomt på mekaniska element.

Hänglåset före behandling.

Hänglåset bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Låset urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Låset efter konservering.

Ort/Anläggning: Kvarteret Lindormen, Uppsala

Fynd nr: 10167:1

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult AB

Kons nr:

Datum in: 2019-07-04

Datum ut: 2019-12-05

Föremål: Kniv samt ett föremål

Material: Järn

Antal: 2

Mått:

Vikt in: 47,14g(kniv), 188,55g **Vikt ut:** 24,95g, 126,67g

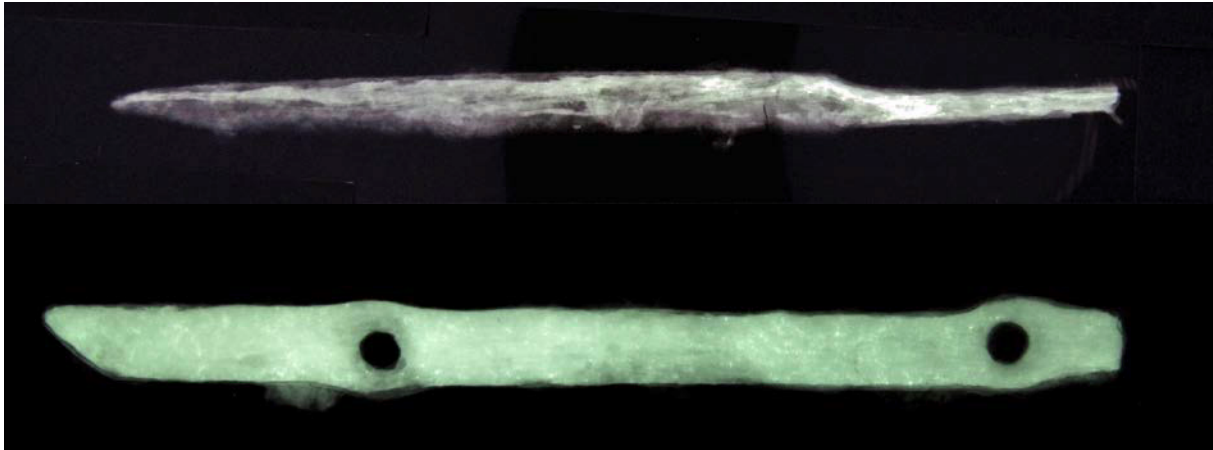
Foto: Ja

Behandling:

Kniven är helt innesluten i en sandblandad krusta, vid övergången mellan blad och tånge finns en svag sprickbildning och i tångens ände skymtas ett inre järnfragment, här har krustan släppt. Föremålet är helt inneslutet i en sandblandad kraftig krusta och är svagt böjd.

Föremålen innan konservering.

Röntgenfotografier på föremålen, kniven överst är hårt korroderad.

Föremålen bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Objekten urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas. För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Föremålen efter konservering.

Ort/Anläggning: Kvarteret Lindormen, Uppsala

Fynd nr: 10170:1

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult AB

Kons nr:

Datum in: 2019-07-04

Datum ut: 2019-12-05

Föremål: Kniv

Material: Järn

Antal: 1

Vikt in: 8,44g **Vikt ut:** 7,11g

Foto: Ja

Behandling:

Kniven är lätt förorenad, något kraftigare vid övergången mot en eventuell tånge. Föremålet har ett tydligt veck på mitten och brottytan är av äldre datum.

Kniven före behandling.

Detaljfotoграфи på hylsan och läget för träfragmentet markeras med en pil.

Kniven bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Vid arbetet exponeras en fragmentarisk hylsa som bedöms varit av silver och ett träfragment som möjligtvis dolts under den saknade övre delen för hylsan. Träfragmentet avlägsnas och placeras i provrör märkt :A. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Kniven efter behandling.

Ort/Anläggning: Kvarteret Lindormen, Uppsala

Fynd nr: 10171:1

Kontaktperson: Josefine Låås, Arkeologikonsult AB

Kons nr:

Datum in: 2019-07-04

Datum ut: 2019-12-05

Föremål: Beslag?

Material: Järn

Antal: 1

Vikt in: 47,13g **Vikt ut:** 13,00g

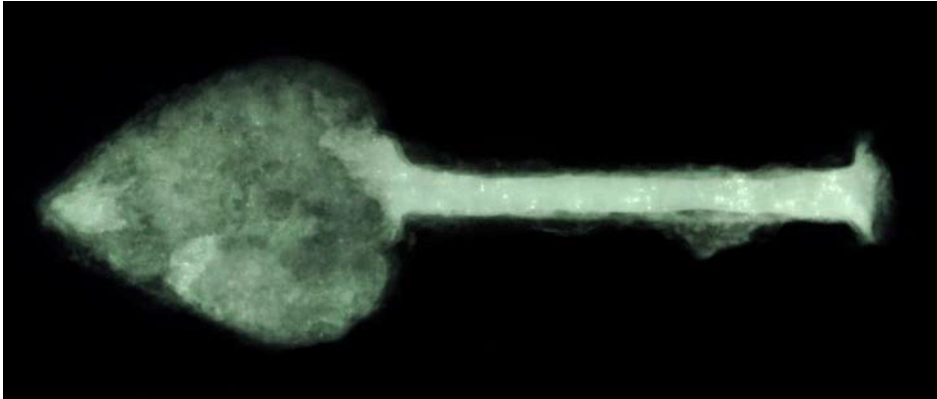
Foto: Ja

Behandling:

Detaljen är helt inneslutet i en sandblandad kraftig krusta dock är dess yttre form hyggligt tydlig.

Föremålen innan konservering.

Röntgenfotografi på föremålen där ett mycket kraftigt nedbrutet blad exponeras.

Föremålet röntgas för att studera dess form och nedbrytningsgrad. Beslaget bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas. För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform. Under arbetet så släppte den yttersta spetsen som monterades åter.

Beslaget efter konservering.

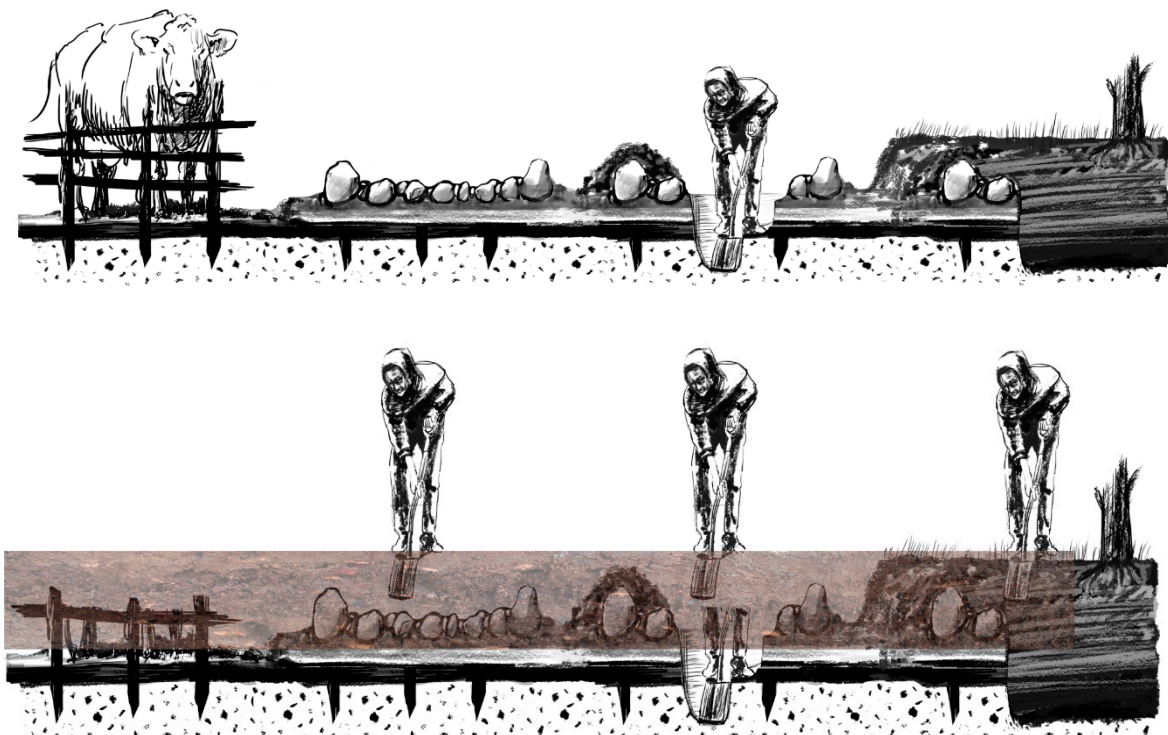
Hanteras varsamt, monterad del.

BILAGA 10. MAKROFOSSILANALYS

STEFAN GUSTAFSSON
ARKEOLOGIKONSULT

Den arkeobotaniska analysen var inriktad på en rad olika frågor, bland annat att analysera markanvändning och funktion samt att plocka ut material för ^{14}C -analys. Under fältarbetet togs och analyserades proverna successivt för att på så vis kunna styra provtagningen och göra ett urval av prover som skulle gå vidare till djupanalys efter avslutat fältarbete. Av de prover som togs gick 19 prover vidare till djupanalys. I samband med den arkeobotaniska analysen genomfördes även en vedartsanalys. Vedartsanalys utfördes av två skäl. Det ena var att bedöma och välja ut lämplig vedart till ^{14}C -analyser. Det andra var att avgöra vilken typ av trä som använts till garvning, konstruktioner, bränsle och redskap.

Två huvudtyper dominerade i provmaterialet, dels omdeponerat utfyllningsmaterial och dels avsatta lager. Dessa lagertyper innehåller olika information eftersom de tillkommit under olika förhållanden. Lagren med utfyllnadsmaterial innehöll ett rikt och välbevarat växtmaterial men informationen i dessa kan inte relateras till aktiviteter i kvarteret Lindormen. De är sekundära lager med oklar härkomst. Det urbana livet innefattade ständig förändring. Städernas förändring och utveckling medförde ett ständigt bökande i marken som blandade samman primära och sekundära lager. Material flyttades från olika platser i staden för att användas på andra ställen där fyllnadsmaterial behövdes. Tolkningen huruvida lagren är primära eller sekundära påverkar därför tolkningen av de fynd som återfinns i dem.

Figur 1. Staden var och är i ständig förändring vilket medför att jordmaterial flyttas runt och blandas samman. Detta påverkar tolkningen av de fynd som påträffas i de olika lagren.

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

Det fanns även primärt avsatta material från Lindormen och de kan i första hand knytas till aktiviteter i samband med garveriverksamheten.

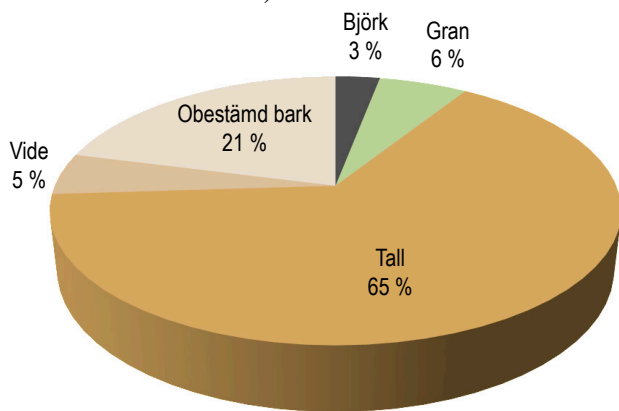
Proverna våtsiktades i två olika såll, ett grövre med 1,0 mm maskvidd och ett finare med 0,25 mm maskvidd. Det siktade materialet analyserades i fuktigt tillstånd under mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Artbestämningar gjordes med hjälp av referenssamlingar och referenslitteratur (Berggren 1969 & 1981, Jacomet 2006, Mork 1946, Schweingruber 1978 & 1990, www.woodanatomy.ch, Digital Seed Atlas of the Netherlands).

Resultat

Lämningar efter garveriverksamheten

202:10119 Bottenskikt i kar 205

Provet innehöll mest fragmenterad tallbark, lite gran-, björk- och vide/ sälgbark samt obestämd bark från lövträd. Utöver bark bestod provet av obestämbart och nedbrutet organiskt material tillsammans med olika sorters djurhår.

Figur 2. Fördelningen mellan olika sorters bark i prov 202:10119.

203:10117 Bottenskikt i kar 204

Provet innehöll mycket barkrester som inte kunde bestämmas till art. De få barkfragment som kunde bestämmas kom från sälg/vide. Provet innehöll också mycket hår och päls från en rad olika djur. Hästtagel kunde konstateras men det fanns hår från ytterligare minst fyra olika djur. I provet fanns även

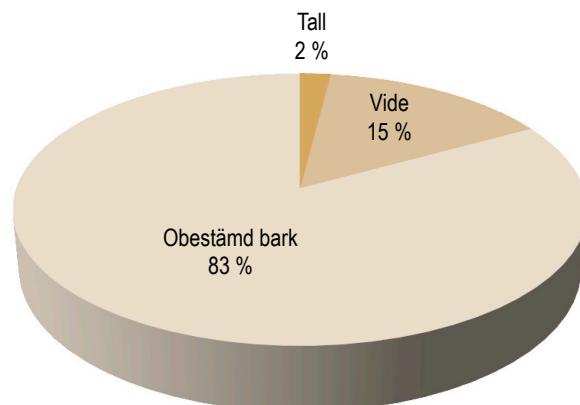
växtmakrofossil i form av en riklig mängd tallbarr och grässtrån.

330:10107 Fyllning i kar 328

Innehållet i detta prov skiljde sig markant från innehållet i kar 204 och 205. Karet har fyllts med omdeponerat avfallsmaterial från byggnation (stora huggspån från timring), mindre huggspån och täljspån från finare hantverk samt trärester och tallbark. Därutöver påträffades gödsel, strö från stall/fåhus (halm ihoptrampad med gödsel) och granris vilket också medfört tusentals granbarr. Inslaget av fröer var stort och de var överlag mycket välbevarade. Artrikedomen var stor och växterna kom från lite olika växtplatser. Starr förekom i störst antal och med flera olika arter. De brukar följa med från slätter av våtängar. Liksom flera andra förekommande arter som blodrot, fingerört, säv, smörblomma, brunört och våtarv kan de dock även ha vuxit utefter Fyrisåns sank och näringsrika stränder. Arter som svinmålla, tistel och trampört kan ha vuxit på gårdar, ruderatmark och utefter vägar. Men de kan också följt med in från åkrar eller med foder.

Kärnor och frö från äpple, körsbär, krikon, hallon, smultron, blåbär, lingon och björnbär tillsammans med flugpappor kan indikera att prover även innehåller latrin.

Provet innehöll även hushållsavfall i form av fiskfjäll från abborre, gädda och obestämd karpfisk.

Figur 3. Fördelningen mellan olika sorters bark i prov 330:10107.

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

Växter från Linnéträdgården

År 1655 anlägger Olof Rudbäck d.ä Sveriges första botaniska trädgård i kvarteret Örtedalen. Från 1741 kom Carl von Linné att styra över trädgården genom sin professur i medicin vid Uppsala universitet. Linné flyttade även in i det så kallade Botaniska huset och bodde därmed i den trädgård han styrde över. I åtminstone ett av de prover som analyserats från kvarteret Lindormen förekommer det växter som bör ha haft sin hemvist i den botaniska trädgården. Troligen har jord eller annat material från trädgården fraktats bort och använts som utfyllnadsmaterial i kvarteret Lindormen.

151:10105 Utfyllnadslager

Provet från detta lager innehöll ett rikt frömaterial från vitt skilda ståndorter. Fynd av frö från ringblomma, hjärtstilla, mejram, lungrot, vinruta, malva, humle, cikoria och ulltistel kommer med stor sannolikhet från odlingar inom Linnéträdgården. Dessa arter återfinns även i Linnéträdgårdens databas över vilka växter som odlades i trädgården. Carl von Linné var professor i medicin vid Uppsala universitet och de växter som påträffats i detta lager har egenskaper som nyttjats inom läkekonsten.

Kunskapen kring läkeväxternas historia är förmodligen lika lång som människans. I *En myckit nyttigh Örtabok* från 1642 kan man läsa om växternas egenskaper (Månsson 1642/1987). God Henrick, det vill säga lungrot, användes som plåster och till salvor för läka sår och skador. Vinruta fanns av två slag, vild och tam. Den användes till ögonåkommor, pestilens, bukvärk, spolorm, näsblod, huvudvärk och inte minst ond lukt i munnen. Malva var bra mot bölder, bistic, skabb, tandvärk, hosta och ett bad med malva ”det veker den hårda moder, om kvinnan sättes uti, medan det varmt är”. Ringblomman kunde användas mot inte mindre än 40 olika krämpor som kraka leder, fuktighet i livet, ont blod och ormbett.

Även Linné ägnade mycket tid att utforska växternas medicinska egenskaper men då med ett mer vetenskapligt tillvägagångssätt. I sin *Materia Medica* listade Linné 218 inhemska medicinalväxter och han skrev även flera avhandlingar som behandlade läkemedel och läkemedelskontroll. Han beskrev

bland annat hur man genom smak och lukt kunde bestämma användbarheten av medicinalväxter och avgöra om preparaten var verksamma eller för gamla.

Provet innehöll långt fler arter än ovan nämnda. Det fanns en lång rad arter som förmodligen växte i fuktiga miljöer och utmed Fyrisåns stränder och fuktig kvartersmark. Starr, brunört, vass, fingerört, blodrot, tiggarranunkel och våtarv hör till den kategorin. På gårdar, ruderatmark, trädgårdar, längsvägar och gränder växte ogräs som svinmålla, vicker, åkerbinda, plister, dân, penningört, trampört och vildpersilja.

Provet innehåller även lite hushållssopor i form av enbär, smultron, och fiskfjäll. I övrigt innehöll provet en del huggspån, trärester, granbarr och grässstrån.

Lagret består av en rad olika material som blandats samman och använts som utfyllnadsmaterial. Fyndet i provet kan inte knytas till kvarteret Lindormen utan snarare till Uppsala som helhet om än med ett inslag från botaniska trädgården.

315:10112 Utfyllnadslager

Provet innehöll gott om frön från arter som förekommer på näringsrik fuktig öppen mark. Starr, säv, smörblommor, blodrot, fingerört tiggarranunkel hör till dessa växter. Sprängört förekom med ett flertal frön och den växte sannolikt i vattenbrynet. Arten är intressant med tanke på att det är en av de giftigaste växter vi har i Sverige. Förgiftningsfall tillhör ovanligheterna men ibland kan boskap få i sig den av misstag vilket resulterar i en allt för tidig död. Carl von Linné ansåg att sprängörten borde utrotas.

Från lite torrare områden som gårdsplaner, vägar, trädgårdar och ruderatmark hittades frö från svinmålla, nässla, dân, trampört, åkerbinda, plister, penningört, jordrök, viol och bergsyra.

Provet innehöll också hushållsavfall (och latrin?) i form av hallon, smultron, körsbär och fiskfjäll. I övrigt fanns det gott om fragmenterad tallbark, små träspån, trärester och kvistar.

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

209:10114 Utfyllnadslager under garverikar

Provet innehöll nästan enbart arter från fuktig näringsrik mark i form av starr, smörblommor, fingerört, gåsört, tiggarranunkel och våtarv. Från torrare ruderatmarker hittades enstaka fröer från svinmålla, penningört, nässla och bolmört.

Bolmörten är en giftig och sägenomspunnen växt med många egenskaper. Den har använts inom medicin men också som drog eftersom den innehåller alkaloider, hyoscyamin och skopolamin.

I övrigt innehöll provet bearbetade träbitar, stora huggspån från bearbetning med yxa och mycket djurhår från flera olika arter.

133:760 Eldpåverkat lager

Provet innehöll lera och små träkolsfragment.

138:10110 Fyllning i träbänk

Provet innehöll små träkolsfragment och aska. Utrakning från spis?

141: 874 Tramphorison

Provet innehöll tallbark och små trärester.

149:10109 Utfyllnadslager

Provet innehöll gott om träkol, oförkolnade trärester, huggspån, fiskfjäll och gödsel. Ett utfyllnadslager bestående av hantverksavfall, hushållsavfall och träkol.

150:10108 Varvigt lager

Provet innehöll kol från björk, ek, gran och tall samt gott om aska. I provet hittades även fiskben, fiskfjäll och brända ben. Materialet tolkas som uttrakning från spis eller hushållsavfall.

201:10106 Utfyllnadslager

Provet innehöll oförkolnade trärester, gräs och kvistar. Allt material var starkt nedbrutet.

213:10111 Utfyllnadslager

Provet innehöll stora huggspån, bearbetat trä, konstruktionsvirke och tallbark. Frömaterial i provet kommer från gårdsplaner och ruderatmark och bestod av ogräs som svinmålla, åkerbinda, trampört, dån och jordrök. Fiskfjäll från abborre, karpfisk och

gädda hittades också i provet. Det senare visar att lagret till viss del innehåller hushållsavfall men sammantaget bestod provet av material från olika aktiviteter.

216:10113 Utfyllnadslager

Provet innehöll huggspån, täljspån och trä med bearbetade ytor. Inslaget av frö var litet och inte tolkningsbart.

329:10101 Utfyllnadslager

Provet bestod mest av någon typ av kompostmaterial. Det finns massor med nedbrutna löv där de hårdater delarna var någorlunda välbevarade. Bland annat kunde löv från Lind, björk, lönn och ek identifieras. Inslaget av frö var blygsamt och begränsade sig till enstaka fynd av svinmålla, åkerbinda och en kärna från äpple.

332:10102 Utfyllnadslager

Provet innehöll huggspån, bearbetat trä och trärester. Ett utfyllnadslager som till stor del består av rester från byggnationer och hantverk.

413:10103 Tramphorison ovan stenläggning 414

Provet innehöll fiskfjäll från abborre, nedbrutna trärester och rasering i form av tegelkross, brukfragment och kol.

433:10115 Tramphorison

Ett blandat material med hårt trampad gödsel, tallbark och trärester. I gödseln fanns frö från, starr, fingerört och gräs. Provet innehöll även fiskfjäll från karpfisk, abborre och gädda.

434:10104 Utfyllnadslager

Provet innehöll mycket trärester samt gödsel uppblandat med halm vilket skulle kunna komma från ett fåhus. Provet innehöll en hel del ängsväxter som sannolikt kommer från djurfoder, såsom starr, gräs, smörblomma och säv. Det fanns även frö från hal-lon, smultron och äpple som indikerar att provet även innehåller latrin. I provet hittades även frö från hampa/humle. Dessa frön var inte i tillräckligt bra skick för att avgöra vilken art det rörde sig om.

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

LINNÉ, VON. C. 1766. *Materia Medica*.

MORK, E. 1946. *Vedanatomy*.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. Microscopic Wood Anatomy. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. Anatomy of European woods. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Hemsidor

DIGITAL SEED ATLAS OF THE NETHERLANDS:
<http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

www.woodanatomy.ch

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

A.nr.	202	203	330	151	315	209	133	138	141	149	150	201	213	216	329	332	413	433	434	
Art	P.nr.	10119	10117	10107	10105	10112	10114	760	10110	874	10109	10108	10106	10111	10113	10101	10102	10103	10115	10104
Frukt och bär																				
Äpple				8											1					3
Körsbär				17		9														
Krikon				6																
Smultron				100+	100+	100+														100+
Hallon				100+		100+														80
Blåbär				25																
Lingon				14																
Björnbär				9																
Enbär					11															
Humle/Hampa																				
Örter																				
Ringblomma					5															
Hjärtstilla					3															
Mejram					2															
Lungrot					1															
Vinruta					4															
Malva					17															
Cikoria					3															
Humle					2															2
Ulltistel					1															
Ogräs/ruderat																				
Svinmålla				100+	100+	55	7						51		3					
Våtarv				51			31							2						
Tistel				5									1	1						
Trampört				14	12								19							
Vicker					49	12							2	1						
Åkerbinda					9	27							26		1					
Plister					13	9							1	3						
Dån					26	6							10							
Penningört					7	28	2													
Jordrök						10							17	1						
Viol						2														
Bergsyra						4														
Vildpersilja					5															
Brännässla						100+	3													
Bolmört							2													

X=förekomst

Bilaga 10. Makrofossilanalys, forts.

A.nr.	202	203	330	151	315	209	133	138	141	149	150	201	213	216	329	332	413	433	434	
Art	P.nr.	10119	10117	10107	10105	10112	10114	760	10110	874	10109	10108	10106	10111	10113	10101	10102	10103	10115	10104
Ängsväxter																				
Gräs																			33	63
Starr				100+		69		100+											100+	100+
Säv				15		18														24
Vass																				
Smörblomma				38		61														16
Tiggarranunkel						100+		100+												
Blodrot				19		42														
Brunört				24																
Gåsört										38										
Fingerört				73		73		50											9	
Sprängört						3														
Vedart																				
Björk												x								
Björknäver	x																			
Ek											x		x							
Gran											x		x							
Granbarr			1000+		100+															
Tall											x		x							
Tallbark	x								x				x						x	
Vide/sägbark	x	x																		
Obestämd bark	x	x																		
Obestämt kol								x	x		x							x		
Övrigt																				
Djurhår	x	x																		
Flugpappor				x																
Fiskfjäll				x	x	x					x		x					x	x	
Halm																				x

X=förekomst

BILAGA 11. ¹⁴C-ANALYS

International Chemical Analysis Inc.
10585 NW 53rd ST.
Sunrise, FL 33351

Sample Report

Submitter Name: Josefine Låås

Company Name: Arkeologikonsult

Address: Optimusvagen 14 19430 Upplands Vasby Sweden

Date Received: June 14, 2019

Date Reported: July 04, 2019

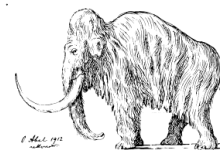
ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
19P/0615	149:10109	Charred grain	AAA	600 +/- 30 BP	Cal 1290 - 1410 AD
19C/0616	151:10105	Charcoal	AAA	490 +/- 30 BP	Cal 1400 - 1450 AD
19W/0617	204:10209	Wood	AAA	450 +/- 30 BP	Cal 1410 - 1480 AD
19W/0618	219:10208	Wood	AAA	840 +/- 30 BP	Cal 1050 - 1070 AD (0.4%) Cal 1150 - 1270 AD (95.0%)
19P/0619	332:10102	Charred grain	AAA	950 +/- 30 BP	Cal 1020 - 1160 AD
19W/0620	425:10207	Wood	AAA	740 +/- 30 BP	Cal 1220 - 1300 AD

BILAGA 12. DENDROKRONOLOGISK ANALYS

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

02 juni 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:52
Anton Hansson & Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ETT PROV FRÅN KV LINDORMEN, UPPSALA

Uppdragsgivare: Arkeologikonsult AB, Optimusvägen 14, 194 34 Upplands Väsby
(Kontaktperson: Kenneth Svensson, kenneth.svensson@arkeologikonsult.se, 08-1220 7682)

Område: Uppsala **Prov nr:** 93571 **Antal Prov:** 1

Dendrokronologiskt objekt: Rustbädd/markförstärkning

Resultat:

Dendro nr:	Provnr:	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågad datering inom parentes)
93571	10132	Tall	43+~2	Sp 26, Nära W	(1602)		(1604-1612)

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Provet dateras med lägre säkerhet till 1604-1612. Det går inte att helt säkerställa en datering då provet endast har 43 ringar och att det endast är ett prov som analyserats från samma kontext. Provet överensstämmer bäst med en Åländsk kronologi.

Beskrivning av tabellen ovan

"Dendroidentitetsnummer", är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

"Antal år", årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med "+n".

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen "ew" eller "lw" dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommарved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

"splint, vankant, bark" indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). "nära vankant" uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten ("ej sp") anges en så kallad "efterdatering" (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

"Datering av yttersta årsring i provet", är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges "ej datering". Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

"Beräknat fällningsår" här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3232